BIHANG

till

Samtlige Riks-Ståndens Protocoll,

Innehållande de Handlingar,

Hvilka till Riks-Stånden blifvit aflemnade,

såsom

Konungens Nådiga Propositioner, Riksens Ständers Utskotts Betänkanden och Förklaringar,

samt

Riks-Ståndens Protocolls-Utdrag vid Urtima Riksdagen i Stockholm 1823.

Första Samlingen.

Konungens Nådiga Propositioner.

2:dra Bandet.

STOCKHOLM,

Tryckt hos *Elmén och Granberg, J. P. Lindhs Enka, F. B. Nestius, Z. Hæggström, A. E. Ortman, samt å Ecksteinska och Marquardska* Boktryckerierne, 1823 och 1824.

BIHANG

till

Samtliga Riks-Ståndens Protocoll.

Första Samlingen,

innehållande

Konungens Nådiga Skrifvelser, Berättelser och Propositioner.

Andra Bandet.

STOCKHOLM,
tryckt hos Fr. B. Nestius, 1823.

N:o 38.

Utdrag af Protocollet, hållet inför Kongl. Maj:t uti Stats-Rådet på Stockholms Slott, vid Ecclesiastik-Expeditionens föredragning, den 4 Junii 1823.

Närvarande:

Hans Excellence Justitiæ-Stats-Ministern m. m. Herr Grefve *Gyllenborg.*

Hans Excellence Stats-Ministern för Utrikes Ärenderne m. m. Herr Grefve *v. Engeström.*

Stats-Råden,

Deras Excellencer: Herr Grefve *Rosenblad.*
Herr Grefve *Fleming.*
Herr Grefve *Skjöldebrand.*
Herr Grefve *Mörner.*

Stats-Rådet Grefve *Löwenhjelm.*
Stats-Secreteraren *af Kullberg.*

Sedan Kongl. Maj:t beslutit, att till Rikets Ständer aflåta Nådig Skrifvelse, angående beviljande af ett Bancolån till fullbordande af nya Bi-

bliotheksbyggnaden vid Upsala Universitet; upplästes nu till justering berörde Skrifvelse, hvilken, uppå Stats-Secreterarens och Stats-Rådets underdåniga tillstyrkande, af Kongl. Maj:t i Nåder gillades, och skulle till hvarje Riks-Stånd, på vanligt sätt, öfverlemnas. Ut supra.

Ex Protocollo

Th. v. Baumgarten.

Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse till Riksens Ständer, angående ett Lånebiträde till fullbordande af nya Bibliotheks-byggnaden vid Upsala Universitet; Gifven Stockholms Slott den 4 Junii 1823.

Hos Kongl. Maj:t har Consistorium Academicum i Upsala, genom dess Canceller Hans Kongl. Höghet Kron-Prinsen, i underdånighet anmält, att den år 1817 derstädes påbörjade nya Bibliotheks- och Akademi-byggnaden, på hvars uppförande redan en kostnad af 105,005 R:dr blifvit använd, för det närvarande är i saknad af de till dess fullföljande erforderliga medel, hvilka till arbetets fullbordande på 2:ne år förmenas uppgå till ytterligare en Summa af 50,000 R:dr.

Då ett afbrott i nämnde byggnad, hvilken i mer än ett halft århundrade varit af behofvet påkallad, och af Kongl. Maj:t, under Dess egen särskilda Styrelse af Upsala Läroverk, beslutad, skulle medföra oberäkneliga förluster, och då förlägenheten, i afseende på utrymme för Fäderneslandets dyrbaraste Bokförråd, som nu måste i enskildas hus förvaras, genom försvårad tillgänglighet och ökad våda vid vården deraf, årligen tilltager, har Consistorium anhållit Hans Kongl. Höghet, om Dess Nådiga åtgärd till beredande af de för behofvet saknade tillgångar.

Af sådan anledning har Hans Kongl. Höghet, under förutsättning, att Upsala Akademi, genom en blott varsam anticipation på sina årliga inkomster, skall kunna sättas i stånd att sin Bibliotheksbyggnad fullborda, samt derjemte under påräknad välvilja af Rikets Ständer, i underdånighet anhållit, om Kongl. Maj:ts Nådiga framställning, om beviljande af ett räntefritt Lån af 50,000 R:dr, med förbindelse till årlig afbetalning af 4 procent och mot pantförskrifning uti så mycket af Akademiens fasta egendom, som svarar mot lånesumman, samt med förbehållen rättighet, att lånet efter behag få lyfta.

Kongl. Maj:t, som redan för sin del erkänt vigten och nödvändigheten af ifrågavarande byggnad, då Kongl. Maj:t af egna medel, till inredningen deraf, anslagit 30,000 R:dr, gör Sig förvissad, att äfven Riksens Ständer med beredvillighet omfatta detta tillfälle, att, i likhet med Nationens högljudda önskan, understöda och befrämja vetenskaper och konster, och således bidraga till allt hvad dermed eger gemenskap. — Med denna öfvertygelse om Rikets Ständers benägenhet, att åt opinion och ef-

terverld lemna ett vedermäle, som är tjenligt att vittna om Nationens tänkesätt i detta afseende, föreslår Kongl. Maj:t Riksens Ständer att till fullföljande af Akademi- och Bibliotheksbyggnaden i Upsala bevilja ett Bancolån af 60,000 R:dr, mot 3 procents årlig ränta, samt 2 procents årlig afbetalning å Capitalet. Kongl, Maj:t förblifver Riksens Ständer med all Kongl. Nåd och ynnest välbevågen.

CARL JOHAN.

A. C. af Kullberg.

N:o 39.

Protocoll, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Stats-Rådet å Stockholms Slott den 5 Augusti 1823.

Närvarande:

Deras Excellencer, Justitiæ-Stats-Ministern Herr Grefve *Gyllenborg*,
och Stats-Ministern för Utrikes Ärenderne, Herr Grefve *von Engeström*.
H. E. Stats-Rådet Herr Grefve *Rosenblad*.
Undertecknad, Hof-Canceller.

Stats-Råder:

H. E. Herr Grefve *Cederström*.
H. E. Herr Grefve *Skjöldebrand*.

Sedan undertecknad Hof-Canceller uppläst ett, på Nådig befallning, författadt förslag till Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, till Rikets Ständer, om upphörandet af Konungens tvänne röster i Högsta Domstolen; yttrade sig i underdånighet H. E. Justitiæ-Stats-Ministern Herr Grefve *Gyllenborg* såsom följer:

Ifrån urminnestid har högsta rättigheten, att skipa Lag i Sverige, varit uppdragen åt Konungen eller utöfvad i Dess namn på det sätt, att ett beslut, afsagdt af Högsta Domaremagten, blifvit ansedt vara utgånget från Konungen Sjelf. Skälet dertill ledde sin grund och hemtade sin styrka af den allmänna tankan, att Konungen allena styrer Riket och således måste vara Lagarnes högste Väktare och Verkställare, en tanka, vacker till sitt ursprung, införlifvad af form i Svenska Folkets begrepp, jemte den föreställning, att Konungen, mera än någon annan, är upphöjd öfver alla enskildta interessen och intryck.

Då Gustaf II. Adolph fann, att den omsorg, Han nödgades egna åt andra Regeringsärender, ej lemnade Honom tid att sysselsätta sig med pröfningen af alla de rättegångsmål, som blefvo hos Konungen fullföljde, samt i stället till sådan åtgärd insticktade Svea Hof-Rätt, hvars domsrätt sträckte sig öfver hela Riket, blef den äfven kallad Konungens Dom

och Nämnd: dock förbehöll Konungen Sig likväl rättigheten att Sjelf kunna revidera dess domar.

Under CARL XII:s långa bortovaro utöfvades denna revision af Rådet i Konungens namn, och ehuru, efter Dess död, genom den timade Regementsförändringen, Konungamagten ansenligt inskränktes, och utöfningen deraf begränsades genom vissa bestämda former, ansåg man likväl, öfvertygad om Samhällsordningens fordringar, och af aktning för Svenska Folkets vana, att i sin Monarks person äfven se sin högste Domare, att det vore vådligt, att skilja Konungen från all delaktighet i högsta lagskipningen, och förordnade således, att juridiska mål borde föredragas i Rådet, likasom andra till Högsta Magtens handläggning hörande ärender; men att Konungen i sådane mål endast skulle hafva tvänne röster och den afgörande rösten, der meningarne voro lika delade; äfven bibehölls i den år 1734 utgifna och ännu gällande allmänna Lagen det stadgande, att det var hos Konungen man skulle söka ändring i Hof-Rättens domar och Utslag, och att det var Konungen, som egde rätt att pröfva de anförda klagomålen. Uti vår nu varande Grundlag har man äfvenledes i helgd bibehållit dessa åldriga grundsatser i förening med de constitutionella, och man har icke tvekat, att Domaremagten kan vara oberoende, oaktadt Konungen är delaktig i dess utöfning. Det är ej tänkbart, att en Svensk Konung, på annat sätt, skulle vilja verka på andras öfvertygelse, än genom på lag grundade eller

derifrån hemtade skäl; eller att Domaren, som ej godtyckligt kan entledigas från sitt Ämbete, och är underkastad ansvarighet, skulle kunna glömma de skyldigheter, dem lag och samvete ålägga honom. Man har insett, att om dylika handelser vore möjlige, skulle de visserligen ej förekommas derigenom, att Konungen uteslötes från delaktighet i högsta Domaremagtens utöfning; men man har deremot trott, att denna Dess delaktighet borde fortfara som en väsendtelig gren af Styrelsen, såsom beredande Konungen ett lättadt tillfälle, att underrätta sig, huru med lagskipningen tillgår, som en ytterligare borgen för medborgares säkerhet, som en tröstfull tillflykt för den lidande; som det starkaste och käraste föreningsband emellan Nationen och Regenten, och, slutligen, som ett nödvändigt vilkor för att åt högsta Instantien gifva det anseende och värdighet, som den ifrån urminnestider haft och bör hafva. En förändring i detta afseende, som rörer ingenting mindre än en del af Konungamagtens verksamhet, skulle i betydlig mån rubba många gamla förhållanden och stadganden i Lagen, samt förflytta begreppet om Konungen och Dess myndighet till något annat, som hvarken kunde svara mot hvad dervid sålunda förlorades, ej eller uppfylla Nationens tillfredsställelse.

Uti de tänkesätt Eders Maj:t uttryckt, skall hvar och en med djupaste vördnad och erkänsla se de förnyade prof af Eders Maj:ts omsorg för rättvisan; men de betänkligheter jag i underdånighet framställt, äro, efter min tanka, af så stor vigt, att jag ej kan annat än

förnya mitt yttrande och min önskan, att Eders Maj:t i Nåder täcktes afstå från Sin föresats, att begära en förändring i hvad Grundlagen i detta afseende stadgar, en öfvertygelse, som jag redan i underdånighet yttrat vid det tillfälle, då Eders Maj:t behagade för Stats-Rådet låta uppläsa Sitt Tal till Rikets Ständer vid innevarande Riksdags öppnande.

Jag vet ganska väl, att tiden ej medgifver Eders Maj:t, att med en ständigare närvaro hedra Högste Domstolen under Dess vigtiga öfverläggningar; men huru högtidligt och uppmuntrande skulle det icke vara för Dess Ledamöter, underkastade så olika omdömen, stundom utsatte för okunnighetens och illviljans hemliga stämplingar och uppenbara anfall, samt ofta sjelfve villrådige i sista tillämpningen af bristfälliga eller otydliga Lagar, att, under Eders Maj:ts eget och omedelbara skydd, kunna ådagalägga deras nit för rättvisan och deras outtröttliga sträfvande att träffa den; af huru stor vigt är det ej för det allmänna så väl nu som i framtiden, att den myndighet, som uti sista instantien och utan appell skall dömma Medborgare emellan öfver deras heligaste rättigheter, eger ett sammanhang med Regeringens Högste Chef? Jag vet väl, att uti flera Länder högsta domare-magten utöfvas utan Regentens personliga deltagande; men jag kan aldrig medgifva, att Sverige hvarken i detta fall eller i afseende på någon annan gren af Eders Maj:ts styrelse, behöfver söka fremmande efterdömen. Hvarje Land har sin nationalanda, sina seder, sina inrättningar, som äro införlifvade med Na-

tionen, och hvilka, så tillsägandes, utgöra beståndsdelar af dess politiska tillvarelse.

Äfven Sverige har, i afseende på ifrågavarande ämnen och såsom jag förut haft nåden anföra, sina sedvanor och sina uråldriga inrättningar, hvilka det sannolikt ej önskar sig förändrade, af det skäl, att de äro goda och vunnit förtroendets häfd. En mera utsträckt jemförelse i detta afseende skulle föra mig längre, än som behöfs; jag vill endast inskränka mig till den anmärkning, att då fråga är om en hufvudförändring uti någon af Styrelsens grenar, böra äfven allmänna tänkesättet och andra förhållanden inom Samhället komma i beräkning.

Den ifrågavarande förändringen har ännu icke af allmänna rösten blifvit påkallad, och ännu skall en dom, gifven under en annan benämning och försedd med en eller flere af Högste Domstolens Ledamöters underskrift, länge sakna det anseende, som den Konungsliga myndigheten deråt gifvit; och om förändringen kommer att ega rum, skall Eders Maj:t ännu länge besväras med ständiga klagomål af dem, som förlorat i sista Instantien, likasom erfarenheten visat, att de beslut, som blifvit fattade och underskrifne af den, under Eders Maj:ts frånvaro tillförordnade Regering, ehuru utfärdade i Eders Maj:ts namn, likväl ej förmått utestänga förnyade ansökningar och besvär hos Eders Maj:t i samma ämne.

Af alla dessa förenade skäl vågar jag i underdånighet afstyrka den föreslagna Propositionen.

Uti detta yttrande instämde Stats-Rådets samtlige närvarande Ledamöter jemte undertecknad Hof-Canceller.

Kongl. Maj:t täcktes i Nåder befalla, att det upplästa Förslaget, sådant det vid detta Protocoll finnes bilagdt, skulle på vanligt sätt till Riksens Ständer öfverlemnas. Ut supra.

In fidem

G. af Wetterstedt.

Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Rikets Ständer, om upphörandet af Konungens 2:ne röster i Högsta Domstolen; Gifven Stockholms Slott den 5 Augusti 1823.

Kongl. Maj:t, som redan i Sitt Tal till Rikets Ständer vid Riksdagens öppnande förklarat Dess önskan, att den Konungen i 21 §. Regerings-Formen förbehållne rätt af tvänne röster i Högsta Domstolen måtte upphöra, går nu, att, med uppfyllande af Dess då tillkännagifne föresats, till Rikets Ständer öfverlemna ett förslag till förändring af berörde §. jemte de öfrige stadganden i Regerings-Formens 5, 17, 19, 23 och 88 §§. som dermed hafva sammanhang.

Hvad 2:dra Mom. i 21 §. beträffar, angående lagförklaringar, så har Kongl. Maj:t ansett Rikets väl kräfva, att Konungen, i all sin helgd, bibehåller samma magt emot Högste

Domstolen, som 88 §. Regerings-Formen tillägger Honom emot Rikets Ständer; det vill säga, att Konungens sanctionsrätt förblifver orubbad, och att Högste Domstolen, i intet fall, kan utöfva en vidsträcktare myndighet, än Rikets Ständer i detta afseende.

Enär till Domares handläggning jemväl höra flere ärender, hvarom Författningar utgå i œconomisk väg, och närvarande innehållet af 19 §. Regerings-Formen, i kraft hvaraf Högste Domstolen eger, i anledning af inkomne förfrågningar, gifva förklaring om Lagens rätta mening, i sådana fall som till Domares åtgärd höra, uti denna dess allmänna och obestämda ordalydelse, synes stå i någon motsägelse med Konungens rätt, att sjelf stifta Lagar af œconomisk beskaffenhet, och således jemväl dem förklara; har Kongl. Maj:t ansett denna §. böra undergå den förändring, att Högste Domstolens rätt, att gifva sådane Lagförklaringar, endast må sträcka sig till de lagfrågor, hvarom 87 och 88 §§. Regerings-Formen nämna.

Som det kan inträffa, att Högste Domstolen vid förehafvande af särskildta ärender, i anledning af befunnen olikhet uti meningarne om någon lags rätta förstånd, anser sjelf allmän förklaring nödig, utan att Domstolar eller Ämbetsmän med förfrågningar till Konungen inkommit; så föreslår Kongl. Maj:t, att Högste Domstolen, äfven i sådan händelse, må förklaringar afgifva, och emedan, enligt 22 §. Regerings-Formen, endast 8 af Högste Domstolens Ledamöter få på en gång vara tjenstgörande, och de 12 Ledamöter, hvaraf den,

efter förutgående 17 §., består, således dela tjenstgöringen sig emellan, men då fråga om Lagförklaring uppstår, som är af annan beskaffenhet, än Högste Domstolens vanliga göromål, att utöfva Konungens domsrätt i domsaker, som dit fullföljas, alla Högste Domstolens Ledamöter synas böra vara tillstädes och sina yttranden afgifva, utan att likväl uppehåll borde ega rum deraf, att en eller annan vore från Hufvudstaden afrest; så har ett härmed öfverensstämmande tillägg i ofvanåberopade 19 §. Regerings-Formen af Kongl. Maj:t blifvit föreslaget.

Kongl. Maj:t har det icke undfallit, att, enligt Förordningen den 3 April 1810, Konungens röster jemväl böra inhemtas, i frågor om sådane ansökningar, hvilka utgöra föremålet för nämnde Förordning; men som detta stadgande tillhör den allmänna Lagstiftningen, och icke Regeringsformen, har Kongl. Maj:t för det närvarande, och innan Rikets Ständer fattat Deras beslut, angående de nu väckta constitutionella förhållanden, ansett förslag om ändring uti berörde anmärkta del af samma Förordning icke erfordras.

Kongl. Maj:t förblifver Rikets Ständer med all Kongl. Nåd och Ynnest städse välbevågen. Ut supra.

CARL JOHAN.

G. af Wetterstedt.

Regerings-Formen.

Nuvarande redaction.	Föreslagen förändring.
5:te §.	
-- En Justitiæ-Stats-Minister, som tillika alltid skall vara Ledamot af Konungens Högste Domstol; - -	- - En Justitiæ-Stats-Minister, som tillika alltid skall vara Ordförande i Konungens Högste Domstol; - -
17 §.	
Konungens domsrätt skall uppdragas Tolf af Honom utnämnde lagkunnige män, Sex Frälse och Sex Ofrälse, hvilka fullgjort hvad Författningarne föreskrifva dem, som uti Domare-Ämbeten må nyttjas, samt i sådane värf ådagalagt insigt, erfarenhet och redlighet. De kallas Justitiæ-Råd och utgöra Konungens Högste Domstol.	Konungens domsrätt skall uppdragas Tolf af Honom utnämnde lagkunnige män, Sex Frälse och Sex Ofrälse, nemligen: Justitiæ-Stats-Ministern och Ellofva andra, som kallas Justitiæ-Råd. Desse utgöra Konungens Högste Domstol, och böra hafva fullgjort hvad Författningarne föreskrifva dem, som uti Domare-Ämbeten må nyttjas, samt i sådane värf ådagalagt insigt, erfarenhet och redlighet.

19 §.

Inkomma till Konungen ifrån Domstolar och Ämbetsmän förfrågningar om Lagens rätta mening i sådane fall som till Domares åtgärd höra, ege ock Högste Domstolen, att de sålunda sökte förklaringar gifva.

Inkomma till Konungen förfrågningar, om Lagens rätta mening i de frågor, som nämnas i 87 och 88 §§. Regerings-Formen, eller anser Högste Domstolen förklaring i dessa fall nödig, ege ock Högste Domstolen, att sådane förklaringar gifva. Härvid böra alla Högste Domstolens i Hufvudstaden närvarande Ledamöter, som icke förfall ega, komma tillstädes och i öfverläggningarne deltaga.

21 §.

Konungen eger tvänne röster i de mål, hvilkas föredragning och afgörande Han för godt finner, att i Högste Domstolen öfvervara. Alla frågor om förklaringar öfver Lagen skola hos Konungen anmälas, och Dess röster deruti inhämtas och beräknas, änskönt Han icke i Högste Domstolens öfverläggningar derom deltagit.

Alla frågor om förklaringar öfver Lagen skola i Högste Domstolen afgöras, men beslutet derom hos Konungen i Stats-Rådet anmälas. Gillar Konungen den gifna lagförklaringen, utfärdas den med Dess underskrift. Om åter Konungen afslår, förfalle den af Högste Domstolen gifne förklaring.

23 §.

23 §.

Alla Högste Domstolens Beslut utfärdas i Konungens namn och med Dess Höga underskrift, eller under Dess Secret.

Alla Högste Domstolens Beslut utfärdas under Konungens Secret, undertecknas af Ordföranden, eller, i händelse af dess frånvaro, af den äldste närvarande Ledamoten, och contrasigneras af den Föredragande, som ansvare för Expeditionens enlighet med Beslutet.

88 §.

- - De förklaringar, som, till svar på inkomne förfrågningar, om Lagens rätta mening, Konungen, genom Dess Högste Domstol, emellan Riksdagarne gifver, kunna af Riksens Ständer ogillas, hvarefter de icke längre

- - De förklaringar, som, till svar på inkomne förfrågningar, om Lagens rätta mening, Högste Domstolen, med Konungens bifall, emellan Riksdagarne gifver, kunna af Riksens Ständer ogillas, hvarefter de icke längre vare gällande, eller af Domstolarne iakttagas eller åberopas må. Om Rikets Ständer inom de fyra första månaderne af

vare gällande, eller af Domstolarne iakttagas eller åberopas må.

den, efter dessa lagförklaringars utfärdande, påföljande Riksdag, intet beslut, i afseende på deras upphäfvande fattat, fortfare de allt framgent att såsom allmän Lag vara gällande.

N:o 40.

Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Riksens Ständer angående Förklaring öfver 5 §. uti 25 Cap Rättegångs-Balken samt 4 §. uti 3:dje Cap. Missgernings-Balken; Gifven Stockholms Slott den 9 Maji 1823.

Uti Skrifvelse af den 12 Februarii innevarande år har Kongl. Maj:ts och Rikets Götha Hof-Rätt i underdånighet hemställt, att, i anseende dertill att, så väl ibland de under Hof-Rätten lydande Under-Domare, som äfven ibland Hof-Rättens Ledamöter, skiljaktiga meningar uppstått, dels huruvida mål angående ansvar för den, som kommer drucken i kyrka eller der Gudstjenst hålles, eller eljest gör der oljud och förargelse, böra underställas Hof-Rättens pröfning, dels ock huruvida, jemte de i Lagen för omförmälde förbrytelser utsatte böter af 25 Daler, särskild påföljd borde åläggas, för

Sabbatsbrott, då förbrytelsen sker å Sön- eller Helgedag, en förklaring öfver Lagens rätta förstånd i dessa ämnen kunde till allmän efterrättelse varda meddeld.

Vid öfvervägande häraf har Kongl. Maj:t, hvad angår den första frågan eller huruvida Under-Rätts Beslut i mål rörande den förbrytelse, att någon kommer drucken i kyrka eller der gör oljud och förargelse, böra Hof-Rätts pröfning understallas, funnit att, enär omförmälde förbrytelse icke är upptagen ibland de uti 25 Cap 5 §. Rättegångs-Balken uppräknade underställningsmål, deraf äfven bör följa, att Utslag rörande så beskaffad förbrytelse icke eller skola Hof-Rätts pröfning underställas; och beträffande åter den andra frågan eller huruvida särskilde Sabbatsbrotts böter böra åläggas den, som begår nu ifrågavarande förbrytelser, eller skola inbegripas i det större ansvar, af 25 Dalers böter, Lagen derföre bestämmer; sa har hos Kongl. Maj:t i betraktande kommit, att ett i Lag utsatt mindre ansvar ej kan anses inbegripet i det större, utom i det fall, att det större är det högsta, som Lagen bestämmer: att den, som begår brott å Helgedag, är, enligt Lag, skyldig till särskildt ansvar för Sabbatsbrott: att den, som är drucken å Söknedag under Gudstjenst, är förfallen att böta 25 Daler, och att, om den, som beträdes med enahanda förbrytelse å Helgedag, pliktade endast nyssnämnde summa, skulle förbrytaren ej komma att vidkännas något ansvar för Sabbatens ohelgande; och har Kongl. Maj:t på dessa skäl ansett med en rätt

tolkning af Lagen öfverensstämma, att särskilde Sabbatsbrotts-böter böra tillämpas.

Då likväl vid Domstolarne skiljaktige meningar uppstått i afseende å tillämpningen af Lagen i dessa fall, vill Kongl. Maj:t i Nåder föreslå Riksens Ständer, att en Förklaring öfver 5 §. uti 25 Cap. Rättegångs-Balken samt 4 §. uti 3 Cap. Missgernings-Balken må, i enlighet härmed, utfärdas.

De uti Högsta Domstolen och Stats-Rådet, vid förehafvande af detta ärende, förde Protocoll bifogas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksens Ständer med all Kongl. Nåd och ynnest städse välbevågen.

CARL JOHAN.

G. Nordenstolpe.

Utdrag af Protocollet öfver Justitiæ-Ärender, hållet på Stockholms Slott den 9 Maji 1828 inför Hans Maj:t Konungen uti Stats-Rådet,

i närvaro af:

Hans Excellence Justitiæ-Stats-Ministern m. m. Herr Grefve *Gyllenborg.*

Hans Excellence Stats-Ministern för Utrikes Ärenderne m. m. Herr Grefve *von Engeström.*

Hans Excellence Stats-Rådet m. m. Herr Grefve *Rosenblad.*

Hans Excellence Stats-Rådet m. m. Herr Grefve *Fleming.*

Hans Excellence Stats-Rådet m. m. Herr Grefve *Skjöldebrand.*

Hans Excellence Stats-Rådet m. m. Herr Grefve *Mörner.*

Hans Excellence Hof-Cancelleren m. m. Herr Grefve *af Wetterstedt.*

Stats-Rådet m. m. Herr Grefve *Löwenhjelm.*

Justitiæ-Råderne: *Torén.* *Mannerstam.*

Tillförordnade Justitiæ-Cancelleren, Revisions-Secreteraren *Bergensköld.*

Tillförordnade Föredraganden, Expeditions-Secreteraren *Nordenstolpe* anmälte i underdånighet:

Götha Hof-Rätts underdåniga skrifvelse af den 12 sistl. Februarii, hvaruti, under förmälande, att icke allenast olika omdömen hos Domare visat sig, huruvida mål, angående ansvar för den, som kommer drucken i kyrkan eller der Gudstjenst hålles, eller eljest gör der oljud, böra underställas Hof-Rättens pröfning, samt huruvida jemte de i Lagen för omförmälde förbrytelser utsatte 25 Dalers böter, särskild påföljd bör åläggas för Sabbatsbrott, då förbrytelsen sker å Söndag eller Helgedag, utan ock ibland Hof-Rättens Ledamöter olika

tankar härom uppstått, i underdånighet hemställes, om icke till vinnande af likhet i domsluten, i Nåder måtte lemnas till allmän efterrättelse, förklaring öfver Lagens rätta förstående i dessa ämnen.

Öfver hvilken underdåniga hemställan Kongl. Maj:t genom Nådig Remiss den 21 sistl. Martii, täckts infordra Högsta Domstolens underdåniga Utlåtande, hvilket nu blifvit afgifvet, deruti Högste Domstolen, på anförde skäl, yttrat: att Utslag rörande den förbrytelse, att komma drucken i kyrkan eller der göra oljud och förargelse, icke borde Hof-Rättens pröfning underställas; samt hvad angick frågan, huruvida särskilda Sabbatsbrottsböter böra åläggas den, som begår ifrågaställde förbrytelse eller skola inbegripas i det större ansvar af 25 Dalers böter, Lagen härföre bestämmer, ansåg Högste Domstolen sig böra i underdånighet hemställa, att en förklaring måtte utgå, så att de i 6 §. 3 Cap. Missgernings-Balken föreskrefne böter för Söndagens ohelgande må ådömas den, som begår de i 4 §. nyssnämnde Capitel och Balk omtaldte förbrytelser å Sön- eller Högtidsdagar.

Hans Excellence Herr Grefven och Justitiæ-Stats-Ministern yttrade sig: "Uti 1:sta Puncten af Högste Domstolens utlåtande instämmer jemväl jag, ehuru jag funnit af Kongl. Brefvet den 17 Aug. 1738, att man redan den tiden, endast några år efter den nya Lagens utfärdande, vanligen underställde sådane mål Hof-Rättens pröfning.

Deremot är jag af skiljaktig tanka i den andra frågan, eller om de i 6 §. af 3 Cap. Missgernings-Balken för Sabbatsbrott utsatte särskilde böter böra tilläggas den i 4 §. af samma Cap. stadgade plikt, enär de der nämnde förbrytelser inträffa på Sön- eller Högtidsdagar. Jag tror det icke för min del. Mina skäl äro:

1:o Att 3 Cap. Missgernings-Balken, hvars rubrik är *om svordom och Sabbatsbrott*, och hvars egenteliga föremål är lika med den del af 18 Cap. samma Balk, som handlar angående Kyrkofred, att stadga en särskild ansvarighet för brott, hvilka strida mot helgden af Sabbaten och den allmänna Gudstjensten, har, till vinnande af detta föremål, gjort vissa gradationer i bestraffningen, allt efter dessa brotts särskilda beskaffenhet, och således i 1 §. stadgat 40 Daler S:mt böter för Eder och Svordomar vid Gudstjensten; i 4 §. stadgat 25 Dalers böter för den som kommer drucken i Kyrka eller der Gudstjenst hålles, eller annars gör der oljud och förargelse; i 5 §. stadgat 50 Dalers böter för den, som går drucken eller oskriftad till Nattvarden eller, då han af Presten är varnad derifrån; samt änteligen i 6 §., att den, som begår brott å Sön- eller Högtidsdagar, skall plikta 10 Daler och för gerningen särskildt m. m.

Då desse Gradationer blifvit fastställde, utan att i 1, 4 och 5 §§. skillnad blifvit gjord, om det der nämnde ohelgande af Gudstjensten skett på Söndag eller Söknedag, och utan anvisning på den 6 §., anser jag Lagen i den

sistnämnde §. hafva endast afseende på att, för Sabbatens helgd skull, stadga en tillökning i straffet för alla andra brott, som på sådane dagar begås och icke i dessa Capitel nämnas.

2:o Instämmer denna tolkning icke endast med den, som Högste Domstolen i sednare tider flere gånger antagit, utan ock med innehållet utaf ofvan åberopade 1738 års Kongl. Bref, deraf finnes, att personer, som för begge i 3 Cap. 4 §. Missgernings-Balken omtalte förbrytelser, blifvit dömde, pliktat blott 50 Daler S:mt, utan att fråga blifvit väckt om Sabbatsbrotts-böters tilläggning efter 6 §., men endest om särskilta Fylleriböter, enligt Kongl. Förordningen den 17 April 1733 borde ega rum.

3:o Att Kongl. Förklaringen af den 23 Martii 1807, 43 §. 16 Mom. innehåller, att, med Gudstjenst, hvarom talas i 3 Cap. 4 §., begripes sjelfva den förrättning, då Församlingen samt vederbörande Prest sammanträdt samt dervid med bön, sång eller predikan begå sin andakt; begår åter någon omförmälde förbrytelse i Kyrka vid något annat tillfälle eller då Gudstjenst ej hålles, ligge i tväböte emot hvad Lagen å slika förbrytelser eljest utsätter. Har sistnämnde förbrytelse skett å Sön- eller Helgedag, medan Sabbaten ännu är inne, vare dessutom förfallen till böter för Sabbatsbrott efter 1 §. i detta Capitel.

Detta stadgande synes mig tydligt ådagalägga, att Sabbatsbrotts-böter endast ega rum i sistnämnde händelse, eller då det svårare i 3 Cap. 4 §. utsatte ansvaret för Sabbatens ohelgande ej inträffar.

4:o Att Kongl. Förordningen mot fylleri och dryckenskap af den 24 Augusti 1813, sedan den stadgat ansvar för fylleri i allmänhet och itererade sådane förbrytelser, vidare i 2 §. 3 Mom. väl innehåller, att 3 Cap. 4 §. Missgernings-Balken bör tillämpas dessutom för fylleri i Kyrkan, men ej att vid sådant tillfälle de i 6 §. af samma Capitel stadgade Sabbatsbrotts-böter jemväl skola ega rum.

5:o Att i händelse Sabbatsbrotts böter borde tilläggas det i 3 Cap. 4 §. Missgernings-Balken utsatte ansvar, sådant afven borde iakttagas både i anseende till förbrytelser, hvilka äro, på sätt ofvan anfördt är, nämnde i 1, 4, 5 §§. af samma Capitel, utan äfven, då Prest för fylleri i tjensten skall, enligt 1813 års Förordning, mista ämbetet, eller då förbrytelser mot kyrkofreden under Gudstjenst samt i eller utom Kyrkan ske, som upptagas i 18 Cap. Missgernings-Balken och der med hårdare bestraffning beläggas, än Lagen eljest för enahanda brott utstakar; men, mig vetterligt, har sådant icke blifvit satt i fråga.

I anseende till detta allt och då, efter min tanka, förekommer, att Gudstjenst bör betraktas lika helig, ehvad den hålles å Sabbats- eller Söknedag, samt brott emot dess helgd i begge händelserne vore af enahanda beskaffenhet, tillstyrker jag i underdånighet den förklaring, att de i 6 §. af 3 Cap. Missgernings-Balken särskildt utsatte Sabbatsbrotts-böter icke ega rum vid tillämpning af det i 4 §. samma Cap. stadgade svårare ansvar". — Häruti instämde Stats-Rådets öfrige Ledamöter.

Justitiæ-Rådet *Torén* förklarade sig vara af samma tanka, som Hans Excellence Herr Grefven och Justitiæ-Stats-Ministern.

Justitiæ-Rådet *Mannerstam*, som deltagit i Högste Domstolens underdåniga yttrande, åberopade detsamma.

Tillförordnade Justitiæ-Cancelleren instämde så mycket heldre i det slut Hans Excellence Herr Grefven och Justitiæ-Stats-Ministern tillstyrkt, som den föreslagna Lagförklaringen vore i likhet med det sätt, hvarpå tillförordnade Justitiæ-Cancelleren, såsom Domare, tillämpat Lagen och den, så vidt han kände, hittills varit allmänt tillämpad.

Kongl. Maj:t täcktes i Nåder bifalla hvad Högste Domstolen i underdånighet härutinnan yttrat och befallte, att, i enlighet dermed, Proposition till Rikets församlade Ständer skulle afgå.

Ex protocollo

Rob. v. Langenberg.

Transumt af Protocollet öfver Justitiæ-Ärender, uti Kongl. Maj:ts Högsta Domstol Fredagen den 11 *April* 1823.

Närvarande:

Justitiæ-Råden: *Poppius.*
Blom.

Grefve *Hamilton.*
Friherre *Kurck.*
Noréus.
Peterson.
Mannerstam.

Tillförordnade Föredraganden Protocolls-Secreteraren *Nordenstolpe* föredrog i underdånighet:

Götha Hof Rätts underdåniga Skrifvelse af den 12 sistl Februarii, hvaruti, under fö mälande, att icke allenast olika omdömen hos Under-Domare visat sig, huruvida mål angående ansvar för den, som kommer drucken i Kyrka eller der Gudstjenst hålles, eller eljest gör der oljud, böra underställas Hof-Rättens Pröfning, samt huruvida jemte de i Lagen för omförmälde förbrytelser utsatte 25 Dalers böter, särskild påföljd bör åläggas för Sabbatsbrott, då förbrytelsen sker å Söndag eller Helgedag, utan ock ibland Hof-Rättens Ledamöter olika tankar härom uppstått, i underdånighet hemställes, om icke, till vinnande af likhet i Domsluten, i Nåder måtte lemnas, till allmän efterrättelse, Förklaring öfver Lagens rätta förstånd i dessa ämnen.

Föredraganden anmälte, att vid underdånig föredragning af detta ärende i Stats-Rådet den 21 nästlidne Martii, Kongl. Maj:t täcktes i Nåder velat hafva häröfver inhemtat Högste Domstolens underdåniga utlåtande.

Som den förbrytelse att komma drucken i Kyrka eller der göra oljud och förargelse, icke finnes ibland de uti 25 Cap. 5 §. Rätteg.

Balken uppräknade underställningsmål; så fann Högsta Domstolen deraf följa, att Utslag rörande berörde förbrytelse icke eller borde Hof-Rättens pröfning underställas.

Hvad åter angick frågor, huruvida särskilde Sabbatsbrotts-böter böra åläggas den, som begår nu ifrågastälde förbrytelse, eller skola innebegripas i det större ansvar af 25 Dalers böter, Lagen härföre bestämmer; så ehuru 16 Mom. i 43 Puncten af Kongl. Förklaringen den 23 Martii 1807, gåfve anledning dertill, att särskilde Sabbatsbrotts-böter icke borde ega rum, hvilken tolkning, såsom innefattande en lindrigare mening, jemväl blifvit tillämpad; likväl då nu fråga är om en förklaring af sjelfva Lagen, fann Högsta Domstolen böra komma i betraktande: att, enligt Lagens grund, det mindre ansvaret icke kan anses innebegripet i det större, utom i det fall att det större är det högsta, som Lagen bestämmer, såsom der den brottslige gjort sig skyldig att mista lifvet eller undergå högsta kroppsstraff, och således icke kan lämpas till förevarande händelse, der förbrytelsen kan med penningeböter försonas; att den, som begår brott å Helgedag, är, enligt Lag, skyldig till särskildt ansvar för Sabbatsbrott; att den, som är drucken å Söcknedag under Gudstjenst, är förfallen att böta 25 Daler och att, om den, som beträdes med enahanda förbrytelse å Helgedag, pliktade endast nyssnämnde summa, skulle förbrytaren i sådant fall icke komma att vidkännas något ansvar för ohelgande af Sabbaten, som Lagen likväl särskildt bestraffar;

och ansåg Högsta Domstolen sig allt derföre böra i underdånighet hemställa, att, i öfverensstämmelse härmed, en förklaring måtte utgå, så att de i 6 §. 3 Cap. Missg. Balken föreskrifne böter för Söndagens ohelgande, må ådömmas den, som begår de i 4 §. nyssnämnde Capitel och Balk omtalte förbrytelser å Sön- eller Högtidsdagar.

Ex Protocollo

A. H. Hellman.

N:o 41.

Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Riksens Ständer, med förslag till Författning, om fast Egendoms försäljning å Lotteri; Gifven Stockholms Slott den 14 *Julii* 1823.

I anledning af åtskillige till Kongl. Maj:t ingifne ansökningar af enskilde personer, om Nådigt tillstånd, att å Lotteri försälja dem tillhörige fastigheter, har Kongl. Maj:t inhemtat, att inrättande af Lotterier till enskilde personers förmån äro genom flere för längre tid tillbaka utkomne och ännu ej upphäfne författningar förbudne.

Kongl. Maj:t, som i betraktande tagit, att tillåtelse till fast egendoms försäljning å Lotteri, skulle möjligen kunna bereda egare af en fastighet lätthet, att utan förlust afhända sig densamma, samt derigenom sålunda före-

kommas, hvad som i sednare åren inträffat, att en fastighetsegare, som varit nödsakad försälja sin egendom, haft svårt att finna köpare, eller ock måst låta egendomen bortgå för underpris, har väl å ena sidan ansett de författningar, hvilka för det närvarande förbjuda omförmälde försäljningssätt, kunna af Kongl. Maj:t i œconomisk väg förändras eller upphäfvas, men å andra sidan åter funnit, att en tillåtelse till fast egendoms föryttrande på Lotteri, i verkställigheten, innefattade omständigheter, som föranledde till förklaring eller förändring af allmänna Lagens stadganden, om sättet och vilkoren för dylik egendoms öfverlåtande, och deribland förnämligast, angående köpesummans bestämmande och uppkommande fragor, om börds- och lösningsrätt, hvadan Kongl. Maj:t, som ansett sig, vid ett sådant förhållande, icke böra bifalla förstnämnde ansökningar, vill i Nåder öfverlemna till Riksens Ständer följande Förslag till Författning, innefattande föreskrifter och vilkor, under iakttagande hvaraf egare af en fastighet må vara tillåtet, att densamma å Lotteri försälja.

§. 1.

Vill någon sälja sin fasta egendom genom lottning, gifve derom en skriftlig och af 2:ne vittnen bestyrkt ansökning till det ämbetsverk, som Konungen för sådane ärender förordnat; sätte ock deri ut de vilkor, hvarunder han vill att egendomen utbjudas skall, och foge dervid borgen till verkets säkerhet för kostnader, som

gäldas skola, der köpet ej i verkställighet går, så ock värdering å egendomen af Domaren i orten.

§. 2.

Intilldess egendomen bortlottad blifvit, skall eganderätten anses vara hos säljaren qvar, och varde förthy, der egendomen förut tages i mät eller säljes, lottningen inställd och till lottinnehafvaren återgifvet hvad en hvar af dem insatt. Afstår säljaren sitt gods till samtelige Borgenärer, vare Lag samma.

§. 3.

För de medel, som genom Lotters försäljning inflyta, stånde Ämbetsverket i fullt ansvar.

§. 4.

Nu har dragning skett, då skall Ämbetsverket, efter afdrag af kostnader och penningevinster, der sådane tingade äro, sända öfverskottet af lottmedlen till Konungens Befallningshafvande i det Län, der egendomen belägen är, för att, i enlighet med hvad i afseende å fast egendoms försäljning å Utmätningsauction föreskrifvet är, om medlens fördelning besörja.

§. 5.

Säljare vare honom som vinner ansvarig

för betalning af all den gäld, hvarföre egendomen häftar, och thy må säljaren ej lyfta lottmedlen utan i den mån han visar, att egendomen ej för gäld häftar, der ej han och den vinnande annorledes sämjas. Har säljaren förbehållit, att den, som egendomen vinner, skall viss del af gälden å sig taga, vare det gildt.

§. 6.

Är ej full tillgång att inteckningarne gälda och förmår ej säljaren befria egendomen från bristen, stånde då till honom, som vunnit, ehvad han heldre vill taga egendomen eller det öfverskott, som i 4 §. sägs; hafve ock han rätt till öfverskottet, der egendomen före dragningen blifvit såld eller till Borgenärer afträdd, utan att anmälan derom skett hos Ämbetsverket, så att lottningen kunnat inställas, eller han för annan orsak ej kan egendomen åtkomma. Svarar ej det öfverskott emot egendomens värderingssumma, ege den, som vunnit, att söka fyllnaden af säljaren ut.

§. 7.

Anmäler sig ej hos Konungens Befallningshafvande den, som egendomen vunnit, inom år och dag, sedan Kungörelsen angående utgången af lottningen blifvit uti Post- och Inrikes-Tidningen första gången införd; vare han sin vinst qvitt, och egendomen gånge å offentlig Auction, till förmån för någon allmän inrättning,

ning, efter thy som Konungen förordnar. Kan ej egendomen från gäld befrias, eller kan den för annan orsak ej åtkommas, träde inrättningen i den vinnandes rätt, som i 6 §. sägs. Tager ej den, å hvars lott penningevinst fallit, vinsten hos Ämbetsverket ut, inom Sex månader efter det ofvannämnde Kungörelse i Post- och Inrikes-Tidningen skett, gånge ock den vinst till någon allmän inrättning, som nu sagdt är.

§. 8.

För den, som egendomen vunnit, utfärde Konungens Befallningshafvande köpebref, och varde såsom köpeskilling ansedt det belopp, hvartill egendomen värderad är.

§. 9.

Om lagfart och börd af egendom, der den genom lottning såld är, vare Lag, som i Jorda-Balken om köp föreskrifves. Är viss tid för tillträdet i lottningskungörelsen ej bestämd, förhålles dermed, som angående försäljning af hus och jord å Utmätnings-auction stadgadt är.

§. 10.

Hvad i afseende på Kungörelser, spelsätt, lottningens verkställighet, uppbörd af lottmedlen samt redovisning derföre iakttagas bör,

derom stadgas särskildt genom ett Reglemente, som Kongl. Maj:t vill låta utfärda.

De uti Högste Domstolen och Stats-Rådet förda Protocoller vid de derstädes förefallne öfverläggningar, ej mindre i frågan om införandet af omförmäldte försäljningssätt, än i afseende å uppgörandet af förslag till författning i ämnet, varda härjemte bifogade; Och Kongl. Maj:t förblifver Riksens Ständer med all Kongl. Nåd och Ynnest städse välbevågen.

CARL JOHAN.

G. Nordenstolpe.

Utdrag af Protocollet öfver Justitiæ-Ärender, hållet i Konungens Högsta Domstol den 21 Junii 1821.

Närvarande:

Justitiæ-Råderne;	*Poppius*,
	Blom,
Friherre	*Kurck*,
	Norées,
	Peterson,
	Sylvander och
	Mannerstam.

Tillförordnade Föredraganden, Protocolls-Secreteraren *Nordenstolpe* anmälte i underdånighet,

att han, till åtlydnad af Högste Domstolens förständigande, den 1 i denna månad, att anskaffa åtskillige för besvarandet af Kongl. Maj:ts Remiss, huruvida under nuvarande omständigheter, i allmänhet må kunna tillåtas, att å Lotteri försälja fast egendom, nödige ansedde handlingar, samma handlingar ifrån Riks Archivet infordrat, och derifrån erhållit så väl Conceptet till Kongl Maj:ts Bref, af den 10 Julii 1739, till Öfver-Ståthållaren här i Stockholm, angående huru med Lotteriers inrättande derefter skulle förhållas, jemte R. Ständers till Kongl. Maj:t aflåtne Skrifvelse, af den 18 April nyssnämnde år, hvarpå berörde Kongl. Bref är grundadt, som ock en underdånig Skrifvelse från Öfver-Ståthållare-Ämbetet, af den 3 October 1748, samt Kongl. Maj:ts i anledning deraf till Öfver-Ståthållaren, den 7 Nov. 1750, aflåtne skrifvelse, hvarigenom vid vite förböds att inrätta andra Lotterier, än redan voro privilegierade, tillika med R. Ständers underdåniga Skrifvelse d. 30 Januarii 1770, hvilken är åberopad uti Kongl. Kungörelsen den 16 April 1771, angående inrättande af ett Genuesiskt Lotteri, men någon annan R. Ständers Skrifvelse än de här ofvannämnde, som kunnat föranleda till Kongl. Förbudet den 18 Junii 1772 emot Meuble- och Varu-Lotteriers inrättande, skulle i Riks-Archivet, efter hvad vederbörande Tjensteman derstädes uppgifvit, ej vara att tillgå.

Då nu Högste Domstolen företog till besvarande Kongl. Maj:ts Högstberörde Nådiga Remiss, ansåg Högste Domstolen sig böra un-

dersöka beskaffenheten af de Lotteri-inrättningar, hvilka förut varit här i Riket tillåtne, samt hvad i afseende å Lotteriers inrättande är vordet stadgadt m. m.

Redan från äldre tider tillbaka hafva, med Kongl. Maj:ts tillstånd, Lotterier ad pios usus och det allmännas nytta funnits inrättade. Ibland sådana inrättningar må egenteligen nämnas, dels den, som blifvit Capitainen *Rosenmüller* beviljad, emot förbindelse, att ifrån 1727 hvart tredje år afbetala å Rikets gäld 30,000 Daler S:mt, hvilket Lotteri fortfarit till 1739, men då, i anseende till *Rosenmüllers* underlåtenhet, att uppfylla sitt ofvanberörde åtagande, upphört; dels ock de Lotteri-inrättningar, som till Trollhätte Slussverks-byggnads iståndsättande, samt till förmån för åtskillige Städer, såsom Halmstad, Strömstad och Askersund, och en del Församlingar, till understöd vid kyrkobyggnader och reparationer, blifvit beviljade.

Uppå af Kongl. Maj:t gjord framställning till R. Ständer, vid 1769 års Riksdag, om inrättande af ett Genuesiskt Lotteri, inkommo R. Ständer till Kongl. Maj:t den 30 Januarii 1770, med underdånigt tillstyrkande, att en dylik Lotteri-inrättning måtte gå i verkställighet och taga sin början, då det för Trollhätte Slussverks Lotteri interessenter utfärdade Privilegium upphörde, hvarjemte R. Ständer anslogo en Fond af 16,666 R:dr 32 sk. B:co, med vilkor, att denna summa af inflytande Lotteri-inkomster skulle, så snart ske kunde, Statsverket ersättas; och Kongl. Maj:t utfärdade derefter, den 16 April 1771, Dess Kungörelse om

inrättandet af ett Genuesiskt Lotteri här i Riket. Vid 1772 års Riksdag åter, då fråga väcktes om förutnämnde fonds afsättande, förklarade R. Ständer sig icke kunna bifalla berörde Lotterisinrättning, och verkställigheten deraf blef således inställd, till dess Kongl. Maj:t, den 1 Dec. nyssnämnde år, beslöt, att för Dess och Kronans räkning inrätta det nuvarande Genuesiska Nummer-Lotteriet, hvarvid, enligt träffad öfverenskommelse med Entrepreneurerne af Trollhätte Slussverks Lotteri, detsamma upphörde, emot ett erhållet skadestånd af 72,000 Daler K:mt; men öfrige här i Riket privilegierade Lotterier lära hafva fortfarit till dess privilegiåren för hvart och ett lupit till ända.

Sedan, vid 1738 års Riksdag, R. Ständer inhemtat kännedom om beskaffenheten af de Lotteri-inrättningar, här i Riket då funnos, och dervid förnummit, att enskilde personer dels med, och dels utan erhållne Kongl. Privilegier, inrättat Lotterier, aflåto R. Ständer till Kongl. Maj:t, den 18 April 1739, underdånig skrifvelse, med hemställan derom, att andra Lotteri-inrättningar, än ad pios usus och publici nytta ej måtte tillåtas, i anledning hvaraf Kongl. Maj:t, med bifall till hvad R. Ständer sålunda i underdånighet hemställt, genom skrifvelse af den 10 Julii 1739 anbefallt Öfver-Ståthållaren här i Stockholm, att om verkställigheten af Kongl. Maj:ts Beslut, i hvad på honom kunde ankomma, draga försorg; så har Öfver-Ståthållare-Ämbetet, uti skrifvelse den 3 October 1748, i underdånighet anmält, att en vid namn

Norman låtit trycka en plan till ett Jouvel-, Silfver-, Meuble- och Varu-Lotteri, samt att flere Lotterier af dylik beskaffenhet förut blifvit dragne, och af sådan anledning i underdånighet framställt, att vid 200 Daler S:mts vite måtte varda förbudet, att inrätta och verkställa andra Lotterier, än sådana, som ad pios usus, med Kongl. Maj:ts Privilegier, under vederbörandes inseende fingo anläggas; till svar hvarå Kongl. Maj:t, uti skrifvelss den 7 Nov. 1750, i Nåder förståndigat Öfver-Ståthållaren, att utfärda en Kungörelse, som vid 200 Dalers S:mt vite förböd inrättandet af Lotterier, af hvad namn de vara måge, utom dem, som redan voro privilegierade; i följd hvaraf Öfver-Ståthållare-Ämbetet, genom Publication d. 2 Jan. 1751, Kongl. Maj:ts berörde beslut till efterlefnad allmänneligen kungjort; hvarefter, enär icke dessmindre enskildta Lotterier fortforo, Kongl. Maj:t, uppå R. Ständers underdåniga tillstyrkande, d. 18 Junii 1772 låtit utfärda Dess förbud mot alla Lotterier till enskild förmån, ehvarest de heldst kunde inrättas och hållas, vid ett vite af 400 D:r S:mt, och derjemte i Nåder stadgat, att den eller de, som antingen hos Kongl. Maj:t eller R. Ständer vågade derom göra ansökning, skulle böta 2000 D:r S:mt.

Genom Kongl. Brefvet den 11 December 1783, samt Commerce-Collegii i anledning deraf utfärdade Kungörelse den 28 Januarii 1784, är äfven all försäljning här i Riket af Lotter för utländske Lotteriers räkning förbjuden.

Med antagande deraf, att Lagar och Författningar, för det närvarande, icke authorisera fast egendoms försäljning på Lotteri, vare sig Svenskt eller utländskt, är föremålet för det infordrade utlåtandet, om dispence deri bör beviljas under nuvarande omständigheter. Dessa omständigheter kunna betraktas antingen ur financiella eller juridiska åsigter. De förre tillhöra icke Högste Domstolens bedömande. I juridiskt hänseende åter förekommer, att Sveriges, likasom andra odlade Nationers Lagar, visserligen omfatta eventuella händelser och skydda förbindelser, ingångne på vinst och förlust, sådane, som t. ex. försäkring till lands och sjöss, bodmerier och, om man äfven vill tillägga, lifstidsräntor m. m. Grunden för dessa förbindelser visar sig likväl vara ett allmänt eller inter-nationelt biträde för handelns och sjöfartens lifligare och tryggare gång, och för egendomsvärjning eller skadestånd. Deras natur utesluter icke eller alltid och ovilkorligt det förutseende menniskan är skyldig att fästa vid sine handlingar. De hafva derföre, såsom lofliga och nödvändiga, långt för detta, till en stor del ingått antingen i den allmänna folkrätten eller i hvarje lands enskildta Lagar, och skola der utan tvifvel bibehålla sig, så länge folken fortfara att vara civiliserade. Deremot förekomma eventuella händelser under egenteliga namnet af spel. Dessa äro af flera slag. De hvilkas utgång berodde af kroppsliga öfningar och skicklighet, eller fordrade förståndets utveckling och beräkningar, hafva alltid varit åtskiljde från sådane spel, uti hvilka allt berodde af blotta slumpen, och hvil-

ka sistnämnde äro kände under namnet af Hazardspel. Men äfven dessa hafva så till sina grunder, som förberedelser och följder blifvit betraktade under olika synpuncter.

Nyare tiders Lagstiftare hafva ansett det utgöra ett bland hufvudvilkoren för eganderätten, att hvarje fri samhällsmedlem skall vara oförhindrad, att efter sin vilja och eget godtfinnande sälja, bortbyta, skänka eller annorledes afhända sig allt hvad honom tillhörer. Det tillkom icke Lagen, att ikläda sig ett alltid illa utfördt förmynderskap, för att i förväg söka hindra enskilde personer från lättsinniga beräkningar och okloka handlingar, hvarigenom närmaste följderne hvilade mer eller mindre tungt på dem sjelfve. Man insåg väl att hazardspel, ehuru i och för sig sjelf innefattande frivillige öfverenskommelser emellan enskilda, icke kunde hänföras till så beskaffade contracter, som borde af Lagarne skyddas. Hoppet på en möjlig hög vinst alstrade hos hazardspelaren håglöshet och lättja. Detta hopp, sviket, lemnade åter rum åt andra, än mer förstörande passioner. All annan beräkning på välstånd och dermed åtföljande njutningar, än dem som grundade sig på öfvertygelsen, om skälig lön och vinst af omtanka och mödor, voro samhällsvidrige. Hazardspelaren byggde sin lycka på sin motspelares fall. Den ena fann anledningar till förnöjelse uti den andras motgångar; och sålunda försvagades eller lossades sluteligen de band af inbördes välvilja och deltagande, hvarigenom samhällslifvet förljufvades. Eganderättens helgd och dess fria

utöfning, desse förste grundpelare för all samhällsordning, borde dock utestänga från Lagen alla andra föreskrifter, äfven om hazardspel, än de som lemnade skydd mot svek och bedrägerier. Hazardspel voro således att räkna bland sådane nödvändiga olägenheter, äfven uti väl inrättade samhällen, hvilka det ej tillkom Lagen att afhjelpa, men hvaraf de skadliga följderne likväl borde mildras genom Regeringens vaksamhet och en efter omständigheterne lämpad police. Bland hazardspel intaga Nummer-Lotterierne ett särskildt rum. De äro bland annat i så måtto olika alla andra, att då, uti de sistnämnde, spelaren ej sällan äfventyrar hela sin timliga välfärd i ett enda tärningkast, å ett enda kort, så äro hans insatser å Lotteriet gemenligen af så ringa betydenhet, att förlusten deraf, enär den inträffar, vanligen ej kan hafva inflytelse å dess välstånd. Uti andra hazardspel finna spelarens passioner, en gång satte i rörelse, nya retelser under spelets oafbrutna fortgång, hvilka utestänga från honom all närmare eftersinning, intilldess han fullkomnat sin olycka. Vid Lotterispelet inträffa längre eller kortare mellantider, under hvilka spelaren eger tillfälle att öfverlemna sig åt lugnare öfvervägande af det äfventyr han, i anseende till sin ställning, bör och vill underkasta sig. Den möjligen blifvande behållna vinsten å Lotterispelet är ej beräknad på hvarje spelares större förlust, utan grundar sig fastmer å det större, aldeles obegränsade antal spelare, hvilka kunna på en gång deruti deltaga. Behållna vinsten tillfaller icke någon

enskild person, utan ingår, för att i sin ordning användas till Statens behof eller andra allmänna inrättningar. Sluteligen äro de tillfällen, hvilka kunna lätteligen framställa sig till list och bedrägerier uti andra hazardspel, aldeles undanröjde vid Lotterispelet, som verkställes under nogaste offenteliga controll af personer, hvilka äro så väl den enskilda, som ock Regeringen ansvarige, att allt må efter sin natur tillgå ordentligen och rigtigt. Också har det gifvits och gifvas ännu Statsmän af förtjenst, hvilka, utur ofvannämnde och ännu flera skäl, som till undvikande af ytterligare vidlöftighet förbigås, yrka, att väl inrättade Lotterispel icke allenast böra fredas från klander, utan fastmer anses såsom ett bland tjenliga medel att bereda inkomster för Stats-Cassan, hvartill frivilligare och mindre tryckande bidrag af den Skattdragande föga kan upptänkas, än det som sker, då han för sitt nöje eller för sysselsättning af sin inbillning, eller ock för att försöka sin lycka, insätter å Lotteriet något af hvad han finner sig kunna umbära för sina nödvändiga dagliga behof. Lättsinnigheten och dårskapen, hvilka kunna få tillfällen till utsväfningar genom Lotterispel, uppfinna nogsamt utvägar till sitt förderf, äfven der Lotteri icke är. Lagen skall skydda mot andras ingrepp i enskildta rättigheter, men icke genom sitt förmynderskap lägga hinder för verksamheten af den enskildes förstånd och eftertanka. Eljest skulle menskliga lifvet blifva en fortsättning af ett nesligt omyndighetstillstånd, och Lagens, utöfver sina gränsor ut-

sträckta omvårdnad skulle snart kunna urarta till inqvisitoriska anstalter. Det nyttigaste tidsfördrif, den oskyldigaste lek bland större folksamlingar blefvo straffbare, om de betraktades under den strängt uteslutande moraliska synpunct, att allt är klandervärdt, hvarigenom blott tillfälle beredes till klandervärd handling för den, som, vid utöfningen af hvarje fri mans rattighet, att göra och låta efter välbehag, ej sjelf vill sig förese. Meningarne angående detta ämne kunna dock i sanning vara delade. Emellertid är det bekant, att, oaktadt hvad man hört deremot anföras, Lotterispel i denna stund äro tolererade äfven hos de Europas folkslag, hvilka lemna efterdöme åt andra Nationer af upplysning och god Lagstiftning. Sveriges Lag af 1734 meddelar ej något stadgande som bestämdt utmärker, antingen den anser spel förbudet eller tillåtet i allmänhet, och flere slags spel gifvas och utöfvas i Fäderneslandet, hvilka i allmänna omdömet anses oklanderliga. Att af föreskrifterne uti 1 §. 1 Cap. Jorda-Balken, om de der uppräknade fem laga fång till fast egendom, vilja sluta, som skulle något annat sätt ej gifvas att förvärfva dylik egendom, än der uppräknas, hvaraf följde, att spel vore uti detta lagrum indirecte förbjudet, vore att gifva Lagen den tolkning, som lade hinder i vägen för Lagens hufvudändamål, skyddande af de oberäkneliga och af mensklig förmåga i förväg ej omfattlige, skiljaktige sätt, på hvilka contracter och öfverenskommelser, äfven om fast egendom, blifvit och kunde blifva

afslutade. Enskilde personer böra af Lag ej kunna hindras att afsluta contracter i öfverensstämmelse med deras ömsesidiga behof och de förhållanden, hvaruti de kunna sig befinna. Fåfängt torde någon Lagstiftare söka bestämma skiljaktigheterne af de öfverenskommelser, hvilka endast vore att anses användbara uti de under samhällslifvets fortgång förekommande omvexlande händelser. Alla contracter och öfverenskommelser med alla deras olika clausuler och vilkor, måste anses lika berättigade till Lagens sanction, så länge de ej innehålla något, som strider emot de allmänna rättsgrunder, på hvilka sjelfva Lagen och samhällsinrättningen hvila.

Att åter af Lagens föreskrifter, uti flere dess stadgade olika bud, om ansvar och straff för list, bedrägeri och svek, leda den slutföljd, att, så vida spel kunna bereda tillfälle till svek och bedrägeri, sjelfva spelet derigenom vore otillåtligt, uthärdar icke eller en närmare granskning. Sjelfva spelet och spelsättet kan derföre, att det är till sin natur äfventyrligt, lika så litet sägas innefatta bedrägeri, som något annat contract kan sägas utesluta all list derföre, att det grundar sig på de contraherandes säkrare beräkningar. List och bedrägeri äro brott eller förbrytelser för sig, hvilka Lagen straffar, ehvar de finnas, och den handling, under hvars utöfning bedrägeriet fått ega rum, kan till sin verkan och sina följder förfalla, utan att sjelfva handlingen till sin natur derföre kan eller bör vara föremål för Lagens ogillande. Lagen, hvilken således är

stillatigande angående spel, har öfverlemnat åt Regeringens vishet att förordna derom efter sig företeende omständigheter. Också innefattar Kongl. Förordningen af den 2 Augusti 1792 och Kongl. Brefvet den 23 Martii 1795, de sist gällande i detta ämne, (utom de hvilka angå Nummer Lotterispel särskildt) icke Lagar i ordets egenteliga bemärkelse, utan så beskaffade stadgar, som Konungen, vid utöfningen af sin Höga Styrelsemagt, i Nåder låter utgå till befrämjande af god ordning. Det ankommer på Kongl. Maj:ts Nådiga godtfinnande, att uti dessa Stadgar och Förordnanden göra de ändringar och rättelser, som af förändrade tider och omständigheter kunna finnas vara påkallade. Kongl. Maj:ts Nådiga vilja, att ingå i pröfning af den ifrågavarande underdåniga ansökningen, är således icke bunden genom den form, som, enligt Grundlagen, är att iakttaga, då fråga är om stiftning af ny Lag eller upphäfvande eller ändring af en gammal. Om derföre Kongl. Maj:t i Nåder skulle finna skäl till bifall, att Kongl. Nummer-Lotteriet finge af enskilda personer anlitas med biträde vid försäljning af fast egendom, och i sjelfva Lotteri-inrättningen icke funnes hinder för efterkommande af Kongl. Maj:ts Nådiga afsigt i den delen, samt Kongl. Maj:t i öfrigt insag, det sådane omständigheter vore för handen, att enskilde personer borde, antingen i vissa fall, eller under bestämd tid, eller ock i allmänhet ega frihet, att till försäljning af fast egendom begagna Kongl. Nummer-Lotteriets omförmäldte biträde, så återstod blott att till-

se, det föreskrifterne om verkställigheten deraf blefve så lämpade, att allt hvad Lagen stadgar i afseende på 3:dje mans rätt, icke varder satt å sido. I sådant ändamål kunde Kongl. Nummer-Lotteriet åläggas, bland annat, att ansvara för Lottförsäljningen och uppbörden af de derföre inflytande medlen, och att, så snart den dragning vore för sig gången, hvarvid egendomen blifvit försåld, genast derom underrätta vederbörande Konungens Befallningshafvande, till hvilken de influtne medlen, med afdrag af omkostnader, jemväl borde öfversändas, hvarefter Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skulle ega att utfärda köpebref till den, som vunnit egendomen, och i afseende på liqviden om behållna köpeskillingen, hvarå köpebrefvet jemväl borde lyda, emellan säljaren, inteckningshafvare eller andra rättsegare, i allo förfara i öfverensstämmelse med hvad Lag och Författningar föreskrifva, då försäljning af fast egendom sker å offentlig Auction. Fordringsegares rätt hos den, som vunnit tillstånd till försäljning af sin egendom å Lotteriet, borde äfven vara honom förbehållen, så att han egde utsöka sin fordran antingen hos Gäldenären, eller utur dess egendom, så länge den ännu ej blifvit försåld, allt på sätt Lag förmår, utan hinder deraf att anstalt till egendomens försäljning å Lotteriet vore vidtagen. Den åter som vunnit egendom och derå erhållit köpebref, egde dermed lagfara, hvarvid finge i allo tillgå i enlighet med hvad Lag stadgar, då fast egendom genom köp å Auction är förvärfvad. Allt hvad allmänna Lagen i

dessa delar föreskrifver, skulle således förblifva vid sin kraft och verkan.

Slutligen och på det inteckningshafvares rätt icke kunde sägas blifva förnärmad derigenom, att egendom bortgick till lägre pris, än som svarade emot den summa penningar, hvarföre samma egendom var intecknad, kunde jemväl det vilkor fästas vid försäljningen å Lotteriet, att dylik försäljning ej finge ega rum, derest inteckningshafvare dertill icke lemnat samtycke.

Justitiæ-Råderne *Blom* och *Mannerstam* voro härifrån i så måtto af skiljaktiga meningar, att Justitiæ-Rådet *Mannerstam* utlät sig:

"Uti allmänna Lagen finnes icke något stadgande om spel, och de flera särskilda Författningar angående Lotterier och andre äfventyrliga spel, som tid efter annan utkommit, torde egenteligen böra anses tillhöra Lagstiftningen för Police- och Oeconomi-ärender. De stadganden härom, som ännu äro gällande, innefatta förbud emot alla äfventyrliga spel och äfven bestämdt emot Lotteriers inrättande för enskild räkning, så att försäljning af fastigheter på Lotteri, enligt samma författningar, icke lärer kunna anses tillåtet.

Utredande af frågan, om Lotteriers nytta eller skadlighet, då de för Statens räkning drifvas, lärer egenteligen icke tillhöra besvarandet af Kongl. Maj:ts Nådiga Remiss. Det torde likväl kunna såsom säkert antagas, att dessa inrättningar, antingen de skett för enskild eller allmän räkning, haft för ändamål att bereda vinst för den eller dem, som deruti del-

tagit, utan beräkning af de olägenheter, som de för de spelande, i œconomiskt eller moraliskt hänseende, kunde medföra, och att de Statsmän, hvilka ansett dem såsom tjenlige medel att bereda en Statsinkomst, torde vid detta, likasom vid många andra beskattningssätt, mera hafva afsett detta ändamål, än det inflytande, som en dylik inkomst kunde ega på Nationernes sedlighet eller välstånd.

Jag instämmer för min del visserligen i den allmänna grundsatsen, att Lagstiftaren och Styrelsen icke böra inblanda sig uti enskilda hushålls-företag, eller lägga hinder för ett fritt användande af enskildas förmögenhet, genom ett oftast skadligt förmynderskap; men ibland den mängd afvikelser från denna grundsats, som igenfinnas uti vår œconomiska Lagstiftning, torde sådane förbud, som åsyfta att bevara lättsinnigheten och obetänksamheten, dels ifrån en säker förlust, dels ifrån bedrägliga tillställningar, vara på de mest giltiga grunder stadgade och sist böra upphäfvas. Lagstiftaren synes mig åtminstone icke böra lemna skydd åt inrättningar, hvilkas nytta är lika osäker, som de menliga följderna säkra.

Af sådan art äro, efter mitt omdöme, alla äfventyrliga spel, och ibland dem således äfven Lotterier. Alltid beräknade på vinst för anläggaren och, i följd deraf, förlust för de spelande, inbjuda de desse sednare genom utsigten af en möjligen stor vinst. Vanliga så kallade hazardspel, kunna väl för ett mindre antal spelande medföra större förluster; men Lot-

Lotterier skada mera allmänt. Uti dem deltaga de mera talrika och vanligen mindre bemedlade Folk-Classerne, hvilka mera tryckta af behofven och af omsorgen för utkomst, ofta tillgripa detta skenbara medel att bereda sig en sorgfriare lefnad, genom användande af en tillgång, som, då den påräknade vinsten uteblifver, saknas för en bergning, som de med arbete och sparsamhet kunnat ega.

Hvad den egenteligen nu förevarande frågan angår, eller om Fastigheters försäljning på Lotteri, är min öfvertygelse, att sådane speculationer, om de lyckas, för Säljaren medföra en vinst, beredd genom andras förlust, samt att, om de, såsom jag anser mest sannolikt, sällan uppfylla Säljarens ändamål, skola de endast leda till oredor och förluster för Lotttagare.

På sätt jag förut i underdånighet nämnt, lärer sjelfva tillåtelsen för Inrättningen af Lotterier, äfven för Fastighets försäljning, egenteligen tillhöra den œconomiska Lagstiftningen, och om ett sådant tillstånd skulle meddelas, hvilket jag, på ofvan anförde grunder, anser mig icke böra i underdånighet tillstyrka, borde alla emot Lotteriers inrättning för enskild räkning gällande föreskrifter derjemte upphäfvas, heldst det, i min tanka, är af vida mindre vådlig påföljd och ledande till mindre oordningar, och för enskilda vinnings- och spellystnaden mindre lockande, om lösörens försäljning genom Lotterier, eller dessas inrättning till erhållande af vinster i penningar tillåtes,

än om egare af jord och fastigheter begagna detta försäljningssätt.

Härvid anser jag mig äfven böra fästa Kongl. Maj:ts Nådiga uppmärksamhet derpå, att vid försäljning af fast egendom, allmänna Lagen stadgar de föreskrifter, som dervid, i afseende på köpeskillingens utsättande, lagfart, börd, lösen, Inteckningsegares rätt med flere omständigheter böra iakttagas, och att således det nya stadgande, som, åtminstone i afseende på köpeskillingens bestämmande för en på Lotteri försåld egendom, oundvikligen lärer erfordras, torde innefatta en förändring eller tillägg uti allmänna Lagen, hvilken icke upptager Lotterivinst såsom laga fång på fast egendom, ett åtkomstsätt, som icke eller förut varit uti Sverige vanligt."

Justitiæ-Rådet *Blom* yttrade: "Med Högsta Domstolen instämmer jag så väl deri, att endast tro mig berättigad, att ur juridiska synpuncter besvara den Kongl. Remissen, som i dess reflexioner öfver sådane eventuella händelser, hvilka för allmänt väl äro skyddade af alla odlade nationers Lagar. Hvad deremot angår det slag af eventuella händelser, som komma under namn af spel, så har jag trott mig finna, att detta slag blifvit så till sina grunder, som förbindelser och följder i Nationernes Lagstiftningar betraktadt under ganska skiljaktiga vilkor, och, der det icke blifvit alldeles förbjudet, åtminstone förflyttadt inom temmeligen trånga gränsor.

Då Lotterier, hvilka böra hänföras under denna Class, blifvit af Regeringarnes myndighet tillåtne, lärer sådant egenteligen hafva skett med påräknad fördel för Staten eller vissa Allmänna Inrättningar, och förmodligen aldrig för den enskilda spekulationen man och man emellan. Flere Länder än Sverige visa exempel derpå.

För lagligen tillåtna Lotterier hafva också endast penningar hittills utgjort spelets föremål, och för sjelftagne och således otillåtne, merendels varor och nipper. Mig vetterligen har fast Egendom ej kommit i fråga förr än i sednaste tider, då ansökningar om tillstånd att få bortspela sådane blifvit hos Konungen gjorde och afslagne. Utan tvifvel är också förhållandet med fast Egendom såsom ämne för spel, af en särskild natur. Och om detta försäljningssätt på något ställe annorstädes är med behörig autorisation användt, så skulle det deremot hos oss förmodeligen länge blifva fremmande för våra begrepp, liksom det är det för våra Lagar.

Detta sätt af Fastighetsförsäljning skulle ofelbart, efter den närmaste juridiska analogi, komma att antaga characteren af köp. Sveriges jord, Inbyggarnes käraste redbarhet, har från uråldriga tider genom köp, *då lagliga köpt dr*, öfverlåtits och förvärfvats emot jemngodt värde under vissa offentliga åtgärder, hvilka, af Landets Lagar föreskrifne, betrygga säljare och köpare, äfvensom inteckningsegare och bördsmän, om deras ömsesidiga rättigheter och lemna, om de åtföljas af redligheten, sällan anledningar till intrasslade tvister. Det är möjligt, att sättet, att genom

Lotteri-spel afhända sig och förvärfva jord och fastighet också kunde uppfylla sitt ändamål; Men för att göra detta sätt till ett laga fång, och med detsamma befordra alla rättsegandes säkerhet, skulle, om allmänna nyttan påkallade dess antagande, fordras en ny och vidt omfattande lagstiftning, som, jemte Inrättningens reglementariska organisation och omsorgen att förebygga de menliga följder, hvilka med detta nya sätt kunde vara förenade, säkerligen i alla fall, i afseende på ämnets beskaffenhet, som är Fast Egendoms afhändande och förvärfvande, samt proceduren dermed inför Domare och Executorer, lärer komma att i flere puncter på det närmaste röra gränsorne af Allmänna Lagen i Jorda- och Utsökningsbalkarne, med deröfver, tid efter annan, gifne Förklaringar.

För detta ändamål kan mera än ett Förslag uppgöras; Men hvilka och huru som heldst de må uppgöras, så blir det i detta ämne, efter mitt omdöme, alltid till vissa delar fråga om stiftning af Civil lag."

Hvad Högsta Domstolens Ledamöter sålunda, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Remiss yttrat, skulle genom Utdrag af Protokollet till Handels- och Finance-Expeditionen öfverlemnas.

Ex Protocollo

Carl An. Kock.

Rätteligen afskrifvet betygar

Fab. Edelstam.

Tjenstförrättande Cancellist.

Transumt af Protocoll hållet vid Kongl. Lag-Committéens allmänna sammanträde den 1 Martii 1823.

Närvarande:

Hans Excellence Justitiæ Stats-Ministern, Herr Grefve *Gyllenborg*,
Herr Justitiæ-Rådet *Poppius*,
Herr Justitiæ-Rådet *Blom*,
Herr Tillförordnade Justitiæ-Cancelleren *Bergenschiöld*,
Herr Tillförordnade Öfver-Ståthållaren, Landshöfdingen Friherre *Edelcreutz*,
Herr Commerce-Rådet *Zenius*,
Herr Lagman *Lind*,
Herr Advocat-Fiscalen *Staaff*.

Sedan — — — — — — — — — — — —

Herr Tillförordnade Justitiæ-Cancelleren *Bergenschiöld* afgaf följande yttrande:

"Lag-Committén har erhållit Kongl. Maj:ts Nådiga befallning, att uppgöra ett Förslag till Lag om fast egendoms bortspelande på Lotteri. Frågan är således icke om nyttan och nödvändigheten af ett sådant fång till eganderätts förvärfvande, hvarföre jag ock nu innehåller med min tanka derom, samt inskränker mig till att endast föreslå en Lag; och som jag i hufvudgrunderne icke kan förena mig med hvad det af Lag-Committéns arbetande Ledamöter uppgifne förslag innehåller, så föranlå-

tes jag uppgöra ett nytt, efter att förut hafva i korthet redovisat grunderna, hvarpå jag anser detsamma böra stödja sig. Jag anser nemligen, att den, som vill genom försäljning å Lotteri afhända sig sin egendom, har genom sin i detta afseende tillkännagifna önskan afstått ifrån allt annat dispositionssätt deraf, under försäljningstiden, heldst, i annat fall, det stod i egarens magt att illudera hela Lottförsäljningen genom verkligt och fingeradt köp, ja äfven genom återkallelse. Att de personers rätt, hvilka vid anmälan till försäljning hafva säkerhet i egendomen, skall vara oförkränkt, är ett nödigt vilkor, och derföre fordras inteckningshafvares åtnöjande med försäljning å Lotteri, och förklarande att icke göra sin betalningsrätt genom executif försäljning gällande. Då en gäldbunden eller hvilken annan icke är betagen försäljningsrätt af sin egendom, enär hans Borgenärer icke gjort sine fordringsanspråk den tiden i afseende på fastigheten gällande, så synes icke heller deras rätt härigenom vara för nära trädd. Den som köpt lotten bör veta hvad han högst kan vinna, och värderingssumman bör vara detta maximum, och då det är tänkbart, att egendomen kunde bortspelas då mindre lotter voro sålde, än hvarmed egendomen kunde befrias från derå befintelige gravationer, så bör borgen ställas. Vid all slags spel ingår beräkning af vinst och förlust. Alla fördelar af en lycklig dragning böra således tillfalla egendomsegaren, likasom han bör vidkännas förlusterna. Till de förra räknar jag, om någon lott, hvarå vinst fallit,

antingen egendomen eller penningevinst, förkommer, så att ingen innehafvare inom utsättande præscriptionstid sig anmäler; och med rättsbegrepp kan jag icke förena, att Staten genom en sådan händelse skulle kunna något vinna, då den, till hvad pris egendomen än må bortspelas, ingen ting äfventyrar.

Detta förslag blifver sålunda:

§. 1.

Vill någon genom lottning sälja sin egendom, det vare sig fastighet å Landet, hus i Staden, eller någon inrättning af hvad slag som heldst, lite det Ämbetsverk till, som för sådane ärender är lagligen förordnadt, och gifve de vilkor dervid tillkänna, hvarunder han vill att lottning skall ske. Vid ansökningen bifogas Värderings-instrument, Gravationsbevis, förklarande af inteckningshafvare genom påteckning å skuldebrefvet, att de icke under försäljningstiden göra sin rätt till egendomen gällande, samt Borgensskrift af 2:ne vederhäftige män för det åtagande, att egendomen gravationsfri skall tillhanda hållas den vinnande och att de bestämda penningevinsterne likaledes utgå.

§. 2.

Då lottning sökt är, meddele Ämbetsverket intyg deröfver, hvilket sökanden bör i Staden inom en månad och på Landet vid nästa

Ting för Domstolen uppvisa, för att i dess Intecknings-Protocoll intagas.

§. 3.

Med Rättens bevis öfver en sådan anmälan bör sökanden inom en månad derefter till Ämbetsverket inkomma, hvarefter Ämbetsverket utlåte sig, om allt är så iakttaget, att Lottning må bifallas.

§ 4.

Sedan om Lottning och dag dertill kungjordt är, må den ej återkallas eller uppskjutas, med mindre särskildt förbehåll derom är gjordt och så väl i Kungörelsen som Lottsedlarne tillkännagifvet.

§. 5.

Ej må egendom, som genom Kungörelse till Lottning anslagen är, kunna säljas, intecknas eller tagas i mät. Stände dock en hvar af egarens Borgenärer fritt, att söka säkerhet i det öfverskott, som vid försäljningen kan uppkomma, sedan alla vinster och kostnader äro afdragne. Afstår egaren sin egendom till Borgenärers förnöjande, gånge icke destomindre Lottningen fort, utan att Concursen anses röra de spelandes rätt. Varder egaren lagsökt af någon Borgenär, då må honom till befrielse ifrån bysättning icke till godo beräknas den tillgång, som genom Lottning kunde uppkomma.

§, 6.

För alle genom Lottförsäljningen influtne medel, svare det Ämbetsverk, som Lottningen verkställt. Detsamma ombesörjer äfven liqvid af utfallne vinster äfvensom med inteckninghafvare, hvarefter återstoden må tilldelas den, som egendomen bortspelat.

§, 7.

För Lotthafvare, som egendomen vunnit, utfärde detta Ämbetsverk köpebref, och varde för köpeskilling ansedt det egendomen i värderings-instrumentet åsatte värde.

§. 8.

Om lagfart och börd af egendom, såld genom Lotteri, vare Lag samma, som i Jorda-Balken om börd föreskrifves. Är viss tid för tillträdet i Kungörelsen ej bestämd, då förhålles dermed som angående försäljning af hus och jord å Utmätnings-Auction stadgadt är.

§. 9.

Nu kan så hända, att egendom, som bortspelas skulle, återfaller till egaren å Lott, som oförsåld är. Då skall Ämbetsverkets intyg öfver detta förhållande anmälas vid Domstolen och i dess lagfarts-Protocoll intagas, så att den eganderätt, som i viss del varit under spelningstiden innehafvaren betagen, må

genom ett sådant förklarande å nyo kunna börja.

§. 10.

Skulle det inträffa, att den som egendomen vunnit, icke inom år och dag efter dragning, anmäler sig hos Ämbetsverket, som öfver Lotteriet satt är, vare vinsten förlustig och egendomen återfalle till egaren, som alltid anses såsom förvaltare på god tro af egendomen, tills Lottinnehafvaren anmäler sig att den emottaga. Penningevinst vare äfven hemfallen till den, som bortspelt sin egendom, om anmälan om utbekommande hos Ämbetsverket ej sker sex månader efter dragning. Endast emot uppvisande af Lottsedel, må derå utfallen vinst kunna fordras.

§. 11.

Hvad i afseende på kungörelser, spelsätt, Lottning och verkställighet, uppbörd af medlen samt redovisning derföre iakttagas bör, derom bör i utgifvande Reglemente stadgas."

— — — — — — — — — —

In fidem

A. J. Wahlstjerna.

Rätteligen transumeradt betygar

Fab. Edelstam.

Tjenstförrättande Cancellist.

Transumt af Protocoll öfver Handels- och Finance-Ärender, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Stats-Rådet å Stockholms Slott den 11 *Julii* 1821.

Närvarande:

Hans Excellence Justitiæ-Stats-Ministern Herr Grefve *Gyllenborg.*

Stats Råden:

Hans Excellence Herr Grefve *Lagerbring.*
Herr Grefve *Cederström.*
Herr Grefve *Mörner.*

Tillförordnade Hof-Cancelleren, Stats-Secreteraren *af Kullberg.*

Tillförordnade Stats-Secreteraren, Förste Expeditions-Secreteraren *Skogman.*

— — — — — — — — — —

Tillförordnade Stats-Secreteraren föredrog i underdånighet Högsta Domstolens Protocolls-Utdrag af den 21 sistl. Junii, innehållande det af Kongl. Maj:t Nådigst anbefalda underdåniga Utlåtande, huruvida, under närvarande omständigheter, i allmänhet må kunna tillåtas, att å Lotteri försälja fast egendom.

— — — — — — —
— — — — — — —

Föredraganden yttrade i underdånighet:

Att detta mål, efter hans underdåniga tanka, delade sig i 2:ne hufvudfrågor, den ena,

huruvida en allmän tillåtelse att på Lorteri föryttra fast egendom, vore under närvarande omständigheter i œconomiskt afseende nyttig; den andre, om meddelandet af en sådan tillåtelse vore endast en administrativ åtgärd, eller ienefattande förändring eller förklaring af Lag och laga stadgar angående fast egendoms afhändande och förvärfvande; att han, för sin underdåniga del, ansåg nyttan af en dylik anstalt, under hvilka omständigheter som heldst, mycket tvetydig, emedan den tillfälliga lättnad, som derigenom möjligen kunde beredas för några enskilde personer, motvägdes af flere olägenheter vid verkställigheten och alltid erhölls med en visserligen frivillig, men i många fall illa öfverlagd uppoffring af tillgångar, som bättre kunnat användas: att han på sådan grund fann sig böra i underdånighet afstyrka beviljandet af tillåtelse till fast egendoms bortspelande på Lotteri, samt att han för öfrigt, derest en sådan tillåtelse beviljades, ansåg beslutet om dess verkställighet innefatta flere omständigheter af så nära samband med Lagarne om fast egendoms afhändande och förvärfvande, att desamma syntes böra behandlas såsom frågor, om förändring eller förklaring af allmänna Lagen."

Uti detta underdåniga yttrande instämde Stats-Rådets närvarande Ledamöter, utom Hans Excellence Herr Justitiæ Stats-Ministern, som, utan att ingå i pröfning huruvida tillåtelse att på Lotteri föryttra fast egendom vore nyttig eller ej, ansåg en författning derom i vissa delar komma att innefatta förändring eller tillägg

uti allmänna Lagens stadganden, om sättet för fast egendoms afhändande och förvärfvande.

Kongl. Maj:t förklarade Sig vilja uppskjuta sluteliga pröfningen af hufvudfrågorne, huruvida det må vara nyttigt att tillåta fast egendoms försäljning på Lotteri, samt i hvad form beslutet derom borde fattas.

— — — — — —
— — — — — —

In fidem Protocolli
A. F. Normelin.

Rätteligen transumeradt, betygar
Fab. Edelstam,
Tjenstförrättande Cancellist.

Protocoll öfver Justitiæ-Ärender, hållet å Stockholms Slott den 14 Julii 1823, inför Hans Maj:t Konungen uti Stats-Rådet,

i närvaro af:

Hans Excellence, Justitiæ-Stats-Ministern, Herr Grefve *Gyllenborg*,
Hans Excellence, Stats-Ministern för Utrikes Ärenderne, Herr Grefve *von Engsström*,

Hans Excellence, Stats - Rådet Herr Grefve *Rosenblad*,
Hans Excellence, Hof-Cancelleren Herr Grefve *af Wetterstedt*,
Hans Excellence, Stats - Rådet Herr Grefve *Skiöldebrand*,
Hans Excellence, Stats - Rådet Herr Grefve *Mörner*,
Stats-Rådet, Grefve *Löwenhjelm*,

Justitiæ-Råderne; *Blom*, *Sylvander*, och
Tillförordnade Justitiæ-Cancelleren, Revisions-Secreteraren *Bergenshöld*.

— — — — — —

Sedan, vid underdånig anmälan uti Stats-Rådet, den 27 sistl. Junii, af Lag-Committéns på Konungens Befallning uppgjorda förslag till författning angående fast egendoms försäljning å Lotteri, samt Högsta Domstolens deröfver afgifna underdåniga Utlåtande, Kongl. Maj:t uppskjutit detta ärende; så täcktes Kongl. Maj:t nu i Nåder tillåta, att detsamma fick till afgörande förekomma, då, efter det ej mindre Lag-Committéns berörde förslag, än Högste Domstolens uti Protocollet för ofvannämnde dag inragne Utlåtande blifvit uppläst, Tillförordnade Justitiæ-Cancelleren ansåg, då frågans öfverlemnande till Riksens Ständer redan vore afgjord, sig icke tillkomma att öfver nyttan af Lagförslaget sig utlåta, utan åberopade, i sådant skick, det särskildta förslag, han i Committén utarbetat, hvilket finnes bilagdt handlingarne.

Justitiæ-Råderne *Blom* och *Sylvander* jemte Stats-Rådets samtelige Ledamöter tillstyrkte i underdånighet bifall å Högste Domstolens fleste Ledamöters yttranden, så väl i afseende å det föreslagna tillägget uti 6 §., som ock rörande tiden för tillträdet af en å Lotteri försåld fastighet; men i frågan åter huru förhållas borde i det fall, hvarom 7 §. i den föreslagna författningen handlar, eller att den, som vunnit en å Lotteri försåld egendom eller penningevinst, icke anmäler sig om emottagandet deraf inom föreskrifven tid; så och då en person, som upplåtit sin egendom till försäljning å Lotteri, i samma stund dragningen gått i verkställighet och vinst af egendomen utfallit å försåld Lott, borde anses vara skiljd från eganderätten till samma egendom, samt det äfven syntes, som skulle, derest på sätt Högste Domstolens fleste Ledamöter föreslagit, underlåtenheten af en innehafvare utaf en Lottsedel, hvarå vinst utfallit, att inom föreskrifven tid anmäla sig om vinstens utbekommande, borde lända säljaren till godo, en otillständig fördel honom sålunda tillskyndas; hvaremot en vinst, hvartill Lottinnehafvaren förlorat all rätt, såsom dåmera en tillhörighet för ingen, med större skäl borde tillkomma Staten, hemstälde desse Högste Domstolens och Stats-Rådets Ledamöter i underdånighet, att Lag-Committéns förslag i denna del måtte varda antaget, endast med den förändring, att tiden, inom hvilken anmälan om erhållan-

de af en utfallen vinst skulle ske, borde räknas från den dag kungörelse om förloppet af Lottningen blifvit uti Post- och Inrikes-Tidningarne första gången införd; och tillstyrktes jemväl i underdånighet gillande af Lag-Comiténs Förslag i öfrige delar.

Kongl. Maj:t täcktes i Nåder bifalla den af pluraliteten yttrade mening, och befallte, att Proposition i enlighet dermed skulle till Riksens Ständer afgå.

— — — — — — —

In fidem Protocolli.

Jac. Axel Dahlström.

Rätteligen transumeradt, bestyrker

Fab. Edelstam.

Tjenstförrättande Cancellist.

Protocoll öfver Justitiæ-Ärender, hållet i Konungens Högsta Domstol, Måndagen den 28 April 1823.

Närvarande:

Justitiæ-Råderne: Grefve *Hamilton.*
Friherre *Kurck.*
Noréus.
Peterson.
Mannerstam.

Sedan

— — — — — — —
— — — — — — —

Sedan Kongl. Maj:t, genom remiss af den 21 sistl. Martii, infordrat Högsta Domstolens underdåniga utlåtande öfver ett af Lag-Committén afgifvet förslag till författning om fast Egendoms försäljning å Lotteri, och handlingarne rörande detta ärende, som den 11 derpåföljde April blifvit i Högsta Domstolen föredraget, sedermera bland Högsta Domstolens nu närvarande Ledamöter circulerat, så företog nu Högsta Domstolen granskningen af omförmäldte förslag.

Enär i 2 §. af den föreslagna Författningen stadgas, att, derest Egendom, som till försäljning å Lotteri blifvit upplåten, före lottningen tages i mät eller säljes, eller ock säljaren sitt gods till Borgenärer afstår, varde lottningen inställd och till Lott-Innehafvarne återgifvet, hvad en hvar af dem insatt; men 6 §. åter innehåller, att, i den händelse Egendomen blifvit före dragningen såld eller till Borgenärer afträdd, den som vunnit Egendomen å Lotteriet skall ega rätt att undfå det öfverskott, af Lottmedlen uppkommit, sedan kostnader och penninge-vinster blifvit afdragne, ansågo Högsta Domstolens fleste Ledamöter, Justitiæ-Råderne *Peterson*, *Noréus*, Friherre *Kurck* och Grefve *Hamilton*, desse stadganden vara i så måtto i strid med hvarandra, som, enligt 2 §., lottningen skulle, i den hän-

delse Egendomen före dragningen blifvit såld eller till Borgenärer afträdd, inställas, och 6 §. åter förutsätter, att, vid ett sådant förhållande, lottningen skulle icke dessmindre gå i verkställighet; men af de motiver Lag-Committén anfört till grund för dess förslag, och hvilka upptagas uti det dervid bifogade underdåniga utlåtande, inhemtades, att 2. §. hade afseende å den händelse, att anmälan om den mellankomne försäljningen eller Cessionen göres inom den tid, att Lottningen kan verkställas, samt 6 §. åter, att någon sådan anmälan icke skett. I anledning hvaraf desse Högsta Domstolens Ledamöter ansågo endast den rättelse i redactionen af 6. §. nödig, att den skulle komma att lyda sålunda:

6 §.

Är ej full tillgång att Inteckningarne gälda, och förmår ej säljaren befria Egendomen från bristen, stånde då till honom som vunnit, ehvad han heldre vill taga Egendomen eller det öfverskott som i 4. §. sägs; hafve ock han rätt till öfverskottet, der Egendomen före dragningen blifvit såld eller till Borgenärer afträdd, *utan att anmälan derom skett hos Ämbets-Verket, så att lottningen kunnat inställas*, eller han för annan orsak ej kan Egendomen åtkomma. Svarar ej det öfverskott emot Egendomens värderings summa; ege den som vunnit att söka fyllnaden af säljaren ut.

Då, i den händelse nyssnämnd är, säljaren är skyldig att ansvara för skillnaden emellan öfverskottet af Lottmedlen samt Egendomens värderings-summa; funno desse Högsta Domstolens Ledamöter billigt, att den reciprocité borde ega rum, att fördelen deraf, att den som vunnit sjelfva Egendomen eller å hvars lott penninge-vinst fallit, icke anmäler sig inom föreskrifven tid om vinstens utbekommande, skulle tillfalla säljaren. Högste Domstolens fleste Ledamöter förestälde sig äfven den möjlighet, att vinst af Egendomen kunde utfalla på en oförsåld lott, för hvilken händelse nödigt vore att föreskrift meddelades; och som egenskapen af ifrågavarande försäljningssätt vore så beskaffad, att all möjlig vinst, likaså väl som all förlust, bör drabba säljaren, ansågo desse Högste Domstolens Ledamöter, att, derest den lott, hvarå vinst af Egendomen utföll, vore oförsåld, borde säljaren få behåll Egendomen och tillika få uppbära behållningen af Lottmedlen. I öfverensstämmelse härmed ansågo desse Högsta Domstolens Ledamöter sig böra föreslå en sålunda förändrad redaction af

7 §.

Anmäler sig ej hos Konungens Befallningshafvande den som Egendomen vunnit, inom år och dag sedan dragningen verkställd är, vare han sin vinst qvitt och Egendomen återfalle till egaren. Skulle åter så hända, att vinst af Egendomen utfaller å Lott, som oförsåld är, behålle säljaren likaledes egendomen. Tager ej den, å hvars lott penningevinst fallit, vinsten hos Ämbets-Verket ut, inom sex månader ef-

ter dragningen, vare ock samma vinst hemfallen till säljaren.

Enär det syntes vara af särdeles vigt för den, som vunnit en å Lotteri försåld egendom, att så snart som möjligt få tillträda densamma, heldst anledning vore att befara, det förre egaren, i betraktande deraf, att den, som vunnit Egendomen, åtkommit densamma för det ringa priset af den för lotten bestämda insattsen, skulle möjligen, till den således blefna egarens skada, söka, på bekostnad af Egendomens framtida bestånd, deraf draga egen vinning, eller åtminstone ej vore synnerligen mån om att vårda densamma, som således under en längre förvaltningstid af förra egaren kunde betydligen försämras, funno desse Högsta Domstolens Ledamöter sig böra i underdånighet tillstyrka, att med tillträdet af egendom, som blifvit å Lotteri försåld, bör förhållas på sätt i afseende å Egendom, som å executiv Auction försäljes, är vordet föreskrifvet, samt att redactionen af 9 §. skulle sålunda förändras, att i stället för de orden: *njute säljaren laga fardag*, införes: *förhålles dermed som angående försäljning af hus och jord å UtmätningsAuction stadgadt är.*

Justitiæ-Rådet *Mannerstam* var härifrån skiljaktig och, under åberopande af sin mening i frågan, huruvida nu föreslagna försäljningssätt må ega rum, förklarade, att, derest Kongl. Maj:t skulle finna skäligt låta Nådig proposition i ämnet till Riksens Ständer afgå,

bifölle Justitiæ-Rådet Lag-Comiténs förslag i alla delar.

— — — — — — —
— — — — — — —

In fidem Protocolli
P. Dan. Stenius.

Rätteligen transumeradt, betygar

Fab. Edelstam,
Tjenstförrättande Cancellist.

Protocoll öfver Handels- och Finance-Ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Stats-Rådet å Stockholms Slott den 9 Maj 1822.

Närvarande:

Deras Excellencer Justitiæ-Stats-Ministern Herr Grefve *Gyllenborg* och
Stats-Ministern för Utrikes Ärenderne, Herr Grefve *von Engeström.*

Stats-Råden:

Hans Excellence, Herr Grefve *Rosenblad*,
— — Herr Grefve *Fleming*,
— — Herr Grefve *Cederström*,

Hans Excellence Herr Grefve *Mörner.*
Grefve *Löwenhjelm.*
Tillförordnade Hof-Cancelleren, Stats-Secreteraren *af Kullberg* och
Tillförordnade Stats-Secreteraren, Förste Expeditions-Secreteraren *Skogman.*

Med Kongl. Maj:ts nådiga tillåtelse anmältes åter i underdånighet frågan om fast Egendoms föryttrande på Lotteri, hvilken förut den 11 Julii och 14 November sistlidet år förevarit uti Stats-Rådet, i sammanhang hvarmed tillförordnade Stats-Secreteraren föredrog Nummer-Lotteri-Directionens på Nådig befallning afgifne och detta Protocoll bilagde underdåniga utlåtande, huruvida, i händelse fast egendoms försäljning på Lotteri skulle i allmänhet tillåtas, lottförsäljning, uppbörd och dragning kunde genom Lotteri-Verket besörjas, samt hvad i öfrigt, å Nummer-Lotteriets sida, vid verkställigheten kunde förekomma.

Hans Excellence Herr Justitiæ-Stats-Ministern uppläste följande underdåniga yttrande till närmare utveckling af de skäl, på hvilka Hans Excellence ansåg förrberörde försäljningssätt icke kunna beviljas utan förklaring eller förändring af Allmänna Lagens stadganden i vissa fall:

"Att Lotterier af hvad beskaffenhet som heldst för enskild räkning, genom vidtagne Författningar äro i Sverige redan förbudne, det synes mig vara genom Högsta Domstolens yttrande fullkomligen utredt. Det är ock med-

gifvet af Sökanden sjelf, som eljest icke behöft om tillstånd dertill omedelbarligen vända sig till Kongl. Maj:t i annat ändamål, än att få Kongl. Maj:ts Nådiga authorisation för ett eller annat Ämbets-Verk att taga ansvarig befattning med uppbörd och nödiga förberedande anstalter."

"Fråga är således nu om upphäfvande af dessa förbud, tillkomne på Rikets Ständers begäran."

"Att gifva tillstånd för en eller annan medborgare till något, som i allmänhet är förbudet, och att gifva vissa Possessionater större rättigheter och friheter att disponera sin egendom, än andre, torde vara betänkligt, såsom ej förenligt med lagstiftningsgrunderne i allmänhet, och utgörande ett slags monopolium, äfven förbudet i lagarne."

"Huru egendom, vare sig fast eller lös, kan afhändas från en till annan man, hvilka former böra iakttagas vid egande rättens öfverlåtande, och hvilka följder uppkomma då dessa former ej iakttagas, kunna väl i alla länder och äfven hos oss efter min tanka ej anses annorlunda än såsom föremål, icke för œconomiska författningar, utan för den civila lagstiftningen, ehuru den sednare ofta måste rådfråga och grunda sig på de olika œconomiska omständigheter, som i olika Riken uppkommit; men om ock de mot Lotterier utkomna förbud, i det de röra sjelfva spelsättet, böra anses såsom endast Police-föreskrifter, de der, efter förekommande omständigheter kunna när som heldst af Regeringen ändras, finner man likväl snart vid anställd granskning,

att, i synnerhet hvad fast egendom angår, då sådan egendom skulle på det sättet försäljas, flere brister uppstå i vår nu varande lagstiftning, hvilka förut borde undanrödjas: brister, som härflutit deraf, att Lotterier på fastigheter aldrig förut varit satte i fråga eller i lagarne nämnde."

"Om Lotterier på fast egendom skola tillåtas, böra de och verkställigheten deraf antingen helt och hållet öfverlemnas till den enskilda omtankan och befattningen, såsom andra enskilda afhandlingar, eller ock underkastas Styrelsens medverkan och garanti."

"Följderne af det förra skulle leda till osäkerhet, missbruk och villervallor af desto betänkligare art, som, då man ej kan föreställa sig att lottförsäljningen kan stanna inom landet, all osäkerhet som drabbar utländningen måste förorsaka en National misscredit."

"Vidtages åter det andra alternativet, fordrar värdigheten deraf 1:o full säkerhet, att sedan lottförsäljningen är kungjord, icke något må kunna hindra verkställigheten af Lotteriet. 2:o full säkerhet att vilkoren uppfyllas."

"För att vinna allt detta och hvad mera härtill hörer, fordras nya föreskrifter utöfver dem, som lagen i anseende till köp nu innefattar."

"Rättigheten till fast egendoms utmätning borde icke ega rum, då den blifvit anslagen till Lotteri och egaren borde, efter den tiden, ej ega rätt försälja den till annor man, hvilket åter ej kan stadgas utan ändring i lagens särskilde föreskrifter och tredje mans derpå grundade rättigheter."

"Enligt 1 Cap. 2 §. Jorda-Balken skola alla köp ske skriftligen och med tvägge manna vittnen. Ett köp kan ej anses fullbordadt eller egande rätten öfverlåten innan så förfarit är. Intet hinder möter således för fordringsegare, att uti en redan till Lotteri anslagen egendom söka och erhålla nya Inteckningar, så länge dragningen icke ännu är verkställd. Det är en möjlighet och äfven troligt, att beloppet af dessa Inteckningar blifver under tiden mycket större än värdet af egendomen eller hvad som är calculeradt att erhållas genom lottförsäljningen; och då egendomen i slika händelser icke kan lemnas ograverad åt den som vinner, visar det behofvet af en lag, som undanrödjer sådant och förklarar dessa Inteckningar utan verkan."

"Vidare stadgar 4 Cap. Jorda-Balken, att köp skall lagfaras och att i alla uppbud skall summan nämnas för hvilken jorden, huset eller tomten uppbjudes, och 5 Cap. samma Balk innehåller, att då börd eger rum, bördeman skall i Rätten insätta fulla köpeskillingen, hvars belopp äfven bör beedigas af köpare och säljare, om bördemannen det äskar. Lagen förutsätter således, att vid alla köp, köpeskillingen skall vara bestämd emellan köpare och säljare så redligt, att rigtigheren af aftalet i denna del kan beedigas, och häruti finnes intet annat undantag, än då egendomen säljes på Auction, och köpeskillingen der varder, i enlighet med högsta anbudet, bestämd; ett särskildt sätt att

öfverlåta fastighet, som icke i allmänna lagen; utan i sednare lagstiftning omnämnes."

"Vid Egendoms öfverlatande genom Lotteri gifves ingen sådan bestämd köpeskilling. Den som vinner Egendomen får Egendomen endast för hvad han för lotten betalt, och förthy för en ganska ringa del emot den summa säljaren verkligen erhåller. Det behöfs då en lag, som föreskrifver efter hvad grund köpeskillingen skall i köpebrefvet utsättas och en bördeman beräknas, antingen efter thy säljaren bekommit eller köparens lott kostat eller efter laga värdering eller efter taxeringsvärdet, men lätt finnes, att, åtminstone i anseende till bördeman eller den som i Stad är berättigad till lösen af hus och tomt, såsom viderboende och nabo, ingendera af dessa summor äro lämplige efter de principer, som nu råda i lagstiftningen, der endast värderingssumman antages i det fall som nämnes i 9 Cap. Jorda-Balken och 6 Cap. Utsöknings-Balken eller då borgenär, efter vunnen införsel, lagfar med pantsatt eller utmätt Egendom."

"Jag har hört det förslag, att från Lotteri kunde undantagas sådan Egendom som vore börd underkastad. Det kunde visserligen minska de betänkligheter, som uppstå enligt nästföregående punct; men då skulle aldrig någon fastighet i Stad få gå på Lotteri, emedan bördeman eger rätt till lösen af sådan Egendom vid alla de tillfällen, då den säljes enligt 5 Cap. 1 §. Jorda-Balken, och då skulle, hvad angår fastigheter på landet, en pröfningsrätt, om Egendomen är underkastad börd eller ej,

uppstå hos någon authoritet, som ej eger i lag en sådan rätt, eller ock hos Domaren, som det åter enligt lag icke tillkommer att yttra sig derom, utan då tvist efter stämning uppstått, och ehuru bestämde föreskrifterne om bördsrätten äro, visar dock erfarenheten, att förhållanderne någon gång varit sådane, att de föranledt till verkliga stridigheter, äfven i den frågan om Egendomen kunde bördas."

"Föreskrifter kunna visserligen i administrativ väg af Kongl. Maj:t meddelas, om den tillsyn och handläggning publike authoriteter böra tillkomma; men authoriteterne kunna då ej annat än iklädas en ansvarighet, som förhända någon gång blir vådlig, oaktadt mesurer af cautioners presterande."

"Borgen måste ställas af Egendoms-innehafvaren för kostnaderne och af försäljningsmännen för uppbörden, samt säkerhet gifvas derföre, att den som vinner får ofelbart tillträda egendomen ograverad. Svårigheter uppstå härigenom af sådan beskaffenhet, att sällan någon förmår att begagna sig af det ifrågavarande tillståndet, hvilket också derföre icke kan medföra den allmänna nytta, man förväntat under nu varande förlägenhet, och här vidtager åter lagstiftningen, som bör stadga, hvilken, i händelse cautionister och uppbördsmän blifva insolvendo, må kännas vid förlusten och hvilken skall bevaka de fordringar, hvarje lottinnehafvare eger."

"Jag kan af alla dessa skäl icke frångå det underdåniga afstyrkande jag förut trott mig

böra gifva i anseende till hvad som blifvit begärdt och hemstäldt."

Föredraganden åberopade i underdånighet sitt till Protocollet för den 11 Julii 1821 afgifne yttrande.

Stats-Rådet Grefve *Löwenhjelm* ansåg i underdånighet sig uti den juridiska delen af frågan, eller huruvida fast Egendoms försäljning på Lotteri kunde af Kongl. Maj:t i œconomisk väg beviljas, icke böra ega annan mening än Högste Domstolens pluralitet: och trodde det vara öfverflödigt att ingå i discussion om nyttan eller skadan af en sådan tillåtelse, innan Kongl. Maj:t i Nåder fattat sitt Beslut, huruvida Kongl. Maj:t finner den kunna, utan Rikets Ständers medverkan, gifvas.

Hans Excellence Stats-Rådet Herr Grefve *Mörner*, jemte de af Stats-Rådets Ledamöter, som deltagit uti öfverläggningen härom den 11 Julii sistlidet år, åberopade i underdånighet deras då yttrade mening.

Deras Excellencer, Stats-Ministern för Utrikes Ärenderne Herr Grefve *von Engeström* och Herrar Stats-Råden, Grefvarne *Rosenblad* och *Fleming*, instämde uti hvad Hans Excellence Herr Justitiæ-Stats-Ministern anfört.

Ehuru Kgl. Maj:t, lika med Högsta Domstolens pluralitet, ansåg de Författningar, genom hvilka Lotteriers inrättande till enskilda personers nytta nu är förbudet, kunna af Kgl. Maj:t i œconomisk väg förändras eller upphäfvas, fann Kongl. Maj:t likväl, att en tillåtelse till fast Egendoms föryttrande på Lotteri i verkställigheten innefattade omständigheter, som

föranledde till förklaring eller förändring af Allmänna Lagens stadganden om villkoren och sättet för dylik egendoms öfverlåtande, och deribland förnämligast angående Summans bestämmande i köpebrefvet och uppkommande frågor om börds- och lösnings-rätt.

Kongl. Maj:t fann alltså, att de af Commerce-Rådet *Duwell*, Assessor *Westerling* och Handlanden *Lindell* i underdånighet gjorde ansökningar icke kunna för det närvarande i Nåder bifallas; men med afseende å den lättnad, som tillåtelse till fast egendoms försäljning på Lotteri kunde bereda för fastighets-egare, behagade Kongl. Maj:t i Nåder förordna, att ett förslag till Författning i detta ämne skall af Lag-Committén utarbetas och till Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning insändas, för att vid nästa Riksdag öfverlemnas till Rikets Ständers afgörande, i den ordning Grundlagarne i sådant fall föreskrifva.

In fidem Protocolli.

J. A. Afzelius.

Vidimeras af

Fab. Edelstam.

Tjenstförrättande Cancellist.

N:o 42.

Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Rikets Ständer, angående upphäfvande af 8 §. 1 Cap. Utsökningsbalken samt ändring af 2 §. i 45 Cap. Missgernings-Balken och öfverskriften till samma Capitel och Balk; Gifven Stockholms Slott d. 14 Julii 1823.

Hos Kongl. Maj:t har den till Lagarnes öfverseende förordnade Committé i underdånighet framställt ej allenast olämpligheton i flere delar af de straff bestämmelser, som för Uppbördsmän, hvilka förskingra allmänna medel, i 45 Cap. 2 §. Missgernings-Balken blifvit utstakade, utan ock, att då 8 Cap. 1 §. Utsökningsbalken fastställer endast ett mindre ansvar för de fall, när den, som utsökning bjuder eller i verket ställa bör, slår under sig någon del af det som utmätt är, men andre Ämbets- och Tjenstemän ock kunna i och för deras Ämbeten eller tjenster vara berättigade eller pligtige att emottaga eller vårda allmänna eller enskilde tillhörige medel, hvarföre ansvaras bör, det vore nödigt, att de brister, som härvid förekomma, måga, genom ny Lagstiftning, afhjelpas; och har Lag-Committén med underdånigt förslag härtill inkommit.

Kongl. Maj:t, som, vid öfvervägande häraf, lika med Lag-Committén funnit de af den-

samma omnämnde Lagrum fordra rättelse, och att, då till antalet af förbrytelser, hvilka icke endast till sina verkningar äro af de mest menliga följder, utan ock till deras natur innefatta de gröfsta missbruk, otvifvelaktigt måste hänföras Ämbets- eller Tjenstemäns tillgrepp och förskingring af medel, satte under deras vård, brottet till sin beskaffenhet ej förändras, antingen den brottslige är Uppbördsman eller icke, antingen medlen tillhört Kronan eller enskilde, anser derföre sådane förändrade stadganden i förevarande ämne böra vidtagas, de der, å ena sidan, genom alfvarsam och skyndsam bestraffning, verka till betryggande af allmän och enskild säkerhet, men, å den andra, lämpa samma bestraffning efter den större eller ringare grad af brottslighet, som visar sig.

Med anledning af 87 §. i Regeringsformen vill Kongl. Maj:t derföre till Riksens Högl. Ständers antagande i Nåder föreslå att, jemte upphäfvande af 8 Cap. 1 §. Utsökningsbalken, 45 Cap. Missgernings-Balken må till dess öfverskrift och 2 §. erhålla följande förändrade lydelse:

Missgernings-Balken.

XLV. Cap.

Om den som svikligen drager till sig Kronans ingåld; så ock om Uppbördsman, eller annan Ämbets- eller Tjensteman, förskingrar medel, som han i eller för Ambete eller Tjenst emottagit.

§. 2.

Griper någon till medel, vare sig Kronans, Städers, Menigheters eller Enskildes, dem han, i eller för Ämbete eller Tjenst, till förvarande, förvaltning eller redovisning mottagit och dem förskingrar, miste Ämbete eller Tjenst, förklares ovärdig att i Rikets tjenst vidare nyttjas, och straffes med fängelse och tjenligt arbete i ett till två år, då det tillgripna är under eller till Ettusende Daler; med arbete å Fästning i två till fem år, då tillgreppet är öfver Ettusende eller till Tretusende Daler; i fem till åtta år, om det går öfver Tretusende eller till Sextusende Daler; i åtta till Elfva år, om det går öfver Sextusende eller till Adertontusende Daler; i Ellofva till fjorton år, om det går öfver Adertontusende eller till Sextiotusende Daler, i fjorton till sexton år, om det går öfver Sextiotusende, eller till Etthundrade Åttatiotusende Daler.

Rymmer någor med uppbörd eller andre sådane medel, som förr sagde äro, straffes han, då han ertappas, med fem års arbete å Fästning, utöfver hvad ofvan sagdt är.

Vid fängelse eller fästningsstraffs bestämmande i de fall, då kortare eller längre tid derföre satt är, pröfve Domaren om tillgreppet af slöseri eller vårdslöshet föranledt varit eller ej; så ock andra omständigheter till strafftidens förkortande eller förlängande inom de stadgade gränsorne verka kunna.

Hvad tillgripet är, skall återgäldas med sex

sex af hundrade i ränta. Yppas brist deri, eger den, från hvilken tillgreppet skett, sedan den brottslige straffet undergått, samma rätt till hans person, som Lagen i allmänhet tillägger fordringsegare i afseende till deras gäldenärer.

De i Stats-Rådet och hos Högste Domstolen i detta ämne förde Protocoller varda härjemte bifogade, äfvensom Kongl. Maj:t vill låta till vederbörligt Utskott öfverlemna Lag-Committéens underdåniga Betänkanden och Lagförslag.

Kongl. Maj:t förblifver Rikets Ständer med all Kongl. Nåd och ynnest städse välbevågen. Datum ut supra.

CARL JOHAN.

P. J. E. Junbeck.

Utdrag af Protocollet öfver Justitiæ-Ärender, hållet uti Kongl. Maj:ts Högsta Domstol, Fredagen den 21 *Martii* 1823.

Närvarande:

Justitiæ-Råderne: *Poppius.*
Grefve *Hamilton.*
Friherre *Kurck.*
Noréus.
Peterson.
Mannerstam.

— — — — — — —

Tillförordnade Föredraganden, Expeditions-Secreteraren *Thuring*, föredrog i underdånighet:

1:o Lag-Committéns underdåniga skrifvelse, af den 1 i denna månad, hvaruti förmäles, att vid tillämpningen af Lagens straff-bestämmelser å Uppbördsmäns förskingring af allmänna medel, flere olägenheter sig visat, som påkalla Lagstiftande magtens synnerliga uppmärksamhet, i thy att uti 45 Cap. 2 §. Missgernings-Balken, som innefattar dessa straff-bestämmelser, Uppbördsmans ansvar, utom hvad tjenstens mistande angår, är afmätt efter beloppet af de medel han tillgripit och förskingrat, och hans förmåga att gälda, så att det öfriga ansvaret komme att stanna vid endast böter, der han gitter skadan ersätta; att, i brist af tillgång till böter, fängelse vid vatten

och bröd skulle åläggas, och att, der skadan ej kan ersättas, arbete å Fästning eger rum till tidslängd, modifieradt efter samma residui, och när denna öfverstigit ett visst belopp, dödsstraff inträffar. Det öfverensstämde ej, efter Committéns öfvertygelse, med rätta grunderne för Brottmåls-Lagstiftningen, att låta straffens storlek så hufvudsakligen bero af endast brottens objectiva beskaffenhet: att tidslängden af Fästnings-arbetet skulle ökas med ett år för hvarje hundrade Daler: att ifrån tio år det stora språnget gjordes till lifstids-arbete för ett enda öre, som öfversköte ett tusende Daler; och att ett öre, utöfver två tusende Daler, medförde dödsstraff. Lagstiftaren borde vid straffets bestämmande ej endast afse det yttre af en brottslig gerning. Uppsåtets större eller mindre brottslighet, de driffjädrar, som verkat på förbrytarne, och de omständigheter hvarmed brottet varit beledsagadt, borde ock dervid komma i öfvervägande. Likaledes syntes det stötande, att i något fall oförmågan att gälda skadan jemte böter, skulle medföra lifvets förlust. En tillfällighet af arf, gåfva eller annat kunde skänka den ene brottslingen medel att betala, och hela hans egenteliga Criminal-ansvar bestode då i mistning af tjenst, då den andra af lyckan mindre gynnade måste tillsätta lifvet. Visserligen tillades i dessa fall den yttre förmögenheten en allt för stor inflytelse på frågan om menniskors lif eller död; och Committén trodde, å ena sidan, att, för ifrågavarande brott, böter vore ett alltför ringa, men, å den andra, deremot lifstids-fängelse eller lif-

vets förlust ett allt för svårt straff. Vidare medförde dessa, genom Kongl. Brefvet den 24 Martii 1801 förklarade stadganden, i afdömandet af mål, angående uppbörds-brister och den brottsliges bestraffning, en länge och med skäl öfverklagad långsamhet, hvilken ej vore förenlig med straffens ändamål: att ifrån brott afskräcka genom föreställningen, att ansvaret ej kunde på längre obestämd eller behaglig tid utdragas. Det måste nu bero på utredning af Uppbördsmans bo, på indrifvandet af hans fordringar, på tvister om tillgångar som af honom, till straffets aflägsnande, kunna vara diktade, och på de lyckliga omständigheter som under tiden kunna medföra ändring i hans förmögenhets-tillstånd, om eller hvad ytterligare ansvar än böter skall honom drabba. Under denna långa utrednings-tid kommer Staten, som blifvit beröfvad sine på bestämde tider påräknade inkomster, att vidkännas en ytterligare förlust genom underhållet för Uppbördsmannen, som, efter Lag och Författningar, vid första upptäckten af hans tillgrepp, i häkte inmanad, der förblifver intill sakens slut vid Domstol, derest icke döden förut gjort Domstolens utlåtande om hans ansvar öfverflödigt. Dessutom vore det i ofvanberörde Lagrum stadgade straff för förskingring af mottagne medel inskränkt, i afseende på personerne, endast till Kronans eller Städernes egentlige Uppbördsmän, och, i afseende på det förskingrade, till Kronans, Stadens eller andra allmänna medel. Särskildt och i betydlig mån mindre ansvar vore i 8 §. 1 Cap. Utsöknings-Balken fastställdt för de fall,

då den som utsökning bjuder eller i verket ställa bör, slår under sig någon del af det som utmätit blifvit, men andre Ämbets- eller Tjenstemän kunde ock i och för deras Ämbeten eller Tjenster vara pligtige eller berättigade att mottaga och vårda antingen allmänna eller enskilde tillhörige medel. I afseende härå kunde Committéen ej frångå den öfvertygelse, att ej allenast allmänna medels vård borde hållas i samma helgd hos en hvar Ämbets- eller Tjensteman, som dem i eller för sin Ämbets- eller Tjenste-befattning emottagit, utan ock enskilde kunna påräkna samma säkerhet och skydd för deras egendom, när den, i följd af Lagarne, måste anförtros åt Ämbets- eller Tjensteman, eller af honom i sådan egenskap varit emottagen; på hvilka skäl Committéen ansett sig böra hos Kongl. Maj:t i underdånighet hemställa, om icke Kongl. Maj:t skulle i Nåder finna för godt, att föreslå Riksens Ständer, att, med upphäfvande af 8 §. i 1 Cap. Utsöknings-Balken, antaga följande ändringar i öfverskriften af 45 Capitlet Missgernings-Balken och i dess 2 §.

Missgernings-Balken.

XLV. Cap.

Om den som svikligen drager till sig Kronans ingdld; så ock om Uppbördsman, eller annan Ämbets- eller Tjensteman, förskingrar medel, som han i eller för Ämbete eller Tjenst emottagit.

2 §.

"Griper någon till medel, vare sig Kronans, Städers, Menigheters eller Enskildes, dem han, i eller för Ämbete eller Tjenst, till förvarande, förvaltning eller redovisning mottagit och dem förskingrar, miste Ämbete eller Tjenst; förklares ovärdig att i Rikets tjenst vidare nyttjas och arbete å fästning i ett till tio år, allt efter som gerningen och värdet af det tillgripna äro; gallde ock det med ränta åter." Öfver hvilket underdåniga Lag-förslag Kongl. Maj:t, genom Nådig Remiss af den 12 likaledes i denne månad, infordrat Högsta Domstolens underdåniga utlåtande.

Vid granskning af Lag-Committéns sålunda afgifne förslag undföll icke Högsta Domstolens uppmärksamhet, att en vidsträckt pröfningsrätt i afseende på straff-bestämmelsen blifvit uti förslaget åt Domaren öfverlemnad; men, utom det Högsta Domstolen i allmänhet ansåg en Brottmåls-Lag, i många fall, böra lemna Domaren tillfälle, att, vid tillämpning af straff, fästa afseende å de olika förhållanden, under hvilka brottet kan hafva blifvit begånget, och således innefatta flere alternativer eller gradationer i bestraffningen, med bestämmande endast af det lindrigaste och det svåraste ansvaret, fann Högsta Domstolen denna grundsats i synnerhet ega tillämplighet å frågan om ansvar för förskingring af medel, som i och för Ämbete eller Tjenst äro emottagne, heldst de mångfaldiga olikheter i brottets beskaffenhet, som kunna uppkomma dels af olikartade tjen-

befattningar, dels af olika sätt, för brottets utöfvande, samt dels af det förskingrades större eller mindre belopp, icke borde sakna motsvarande gradationer i straffet; och som Högsta Domstolen för öfrigt ansåg Lag-Committéens förslag vara väl grundadt, tillstyrkte Högsta Domstolen, att detsamma måtte af Kongl. Maj:t till Rikets Ständers antagande i Nåder föreslås.

Anmäles i underdånighet.

— — — — — — —

Ex Protocollo
Carl Sutthoff.

Utdrag af Protocollet öfver Justitiæ-Ärenden, hållet på Stockholms Slott den 10 *April* 1823 *inför Hans Maj:t Konungen i Stats-Rådet.*

I närvaro af:

Hans Excellence Justitiæ-Stats-Ministern m. m. Herr Grefve *Gyllenborg.*

Hans Excellence Stats-Ministern för Utrikes Ärenderne, m. m. Hr Grefve *von Engeström.*

Hans Excellence, Stats-Rådet m. m. Herr Grefve *Rosenblad.*

Hans Excellence, Stats-Rådet m. m. Herr Grefve *Fleming*,

Hans Excellence, Stats-Rådet m. m. Hr Grefve *Cederström.*
Hans Excellence, Stats-Rådet m. m. Hr Grefve *Skjöldebrand.*
Hans Excellence, Stats-Rådet m. m. Hr Grefve *Mörner.*
Hans Excellence, Hof-Cancelleren m. m. Herr Grefve *af Wetterstedt.*
Stats-Rådet m. m. Grefve *Löwenhjelm.*

Justitiæ-Råderne: *Blom.*
Grefve *Hamilton.*
Tillförordnade Justitiæ-Cancelleren, Revisions-Secreteraren *Bergenschöld.*

Tillförordnade föredraganden, Expeditions-Secreteraren *Thuring* anmälte i underdånighet:

— — — — — — —

19:mo

Lag-Committéns underdåniga Skrifvelse af den 1 nästlidne Martii, hvaruti Committén på anförde skäl i underdånighet hemställer, om icke Kongl. Maj:t skulle i Nåder finna för godt, att föreslå Riksens Ständer, att med upphäfvande af 8 §. 1 Cap. Utsöknings-Balken antaga följande ändringar i öfverskriften af 45 Cap. Missgernings-Balken och i dess 2 §.

Missgernings-Balken.

XLV. Cap.

Om den som svikeligen drager till sig Kronans ingdld, så ock om Uppbördsman eller annan

Ämbets- eller Tjensteman förskingrar medel, som han i eller för Ämbete eller Tjenst emottagit.

2. §.

Griper någon till medel, vare sig Kronans, Städers, Menigheters eller Enskildes, dem han i eller för Ämbete eller Tjenst, till förvarande, förvaltning eller redovisning emottagit, och dem förskingrar, miste Ämbete eller Tjenst, förklares ovärdig att i Rikets tjenst vidare nyttjas, och arbete å fästning i ett till tio år, allt efter som gerningen och värdet af det tillgripne äro, gälde ock det med ränta åter. Öfver hvilket underdåniga Lagförslag Kgl. Maj:t, genom Nådig Remiss af den 12 i förlidne Martii månad, täckts infordra Högsta Domstolens underdåniga utlåtande, hvilket nu blifvit afgifvet, af följande lydelse:

Vid granskning af Lag-Committéens sålunda afgifne förslag undföll icke Högsta Domstolens uppmärksamhet, att en vidsträckt pröfningsrätt, i afseende på straffbestämmelser, blifvit uti förslaget åt Domaren öfverlemnad; men utom det Högsta Domstolen i allmänhet ansåg en brottmålslag i många fall böra lemna Domaren tillfälle, att, vid tillämpningen af straff, fästa afseende å de olika förhållanden, under hvilka brottet kan hafva blifvit begånget, och således innefatta flere alternativer i bestraffningen, med bestämmande endast af det lindrigaste och det svåraste ansvaret, fann Högste Domstolen denna grundsats i synnerhet ega tillämpning å frågan om ansvar för för-

skingring af medel, som i och för Ämbete eller Tjenst äro emottagne, heldst de mångfaldiga olikheter i brottets beskaffenhet, som kunna uppkomma, dels af olikartade Tjenstebefattningar, dels af olika sätt för brottets utöfvande, samt dels af det förskingrades större eller mindre belopp, icke borde sakna motsvarande gradationer i straffet; och som Högste Domstolen i öfrigt ansåg Lag-Committéns förslag vara väl grundadt, tillstyrkte Högste Domstolen, att detsamma måtte af Kongl. Maj:t, till Rikets Ständers antagande, i Nåder föreslås.

Under öfverläggningarne utbad sig Hans Excellence Herr Grefven och Justitiæ-Stats-Ministern, att härvid i underdånighet få anföra, att det visserligen icke undfallit Lag-Committén, att ett närmare bestämmande af flere gradationer i bestraffningen vore nyttigt, men flere svårigheter hade dervid uppstått, och af de skäl Högsta Domstolen i dess utlåtande upptagit, hade Committén, understödd af hvad man jemväl funnit antaget i nyare tiders Lagstiftning, och deribland den Franska, trott sig kunna upplåta åt Domaren en pröfningsrätt efter omständigheterna, som jemväl blifvit i Sveriges gamla Lag, vid flere tillfällen honom gifven; skulle dock Kongl. Maj:t sjelf finna betänkligt att gilla förslaget, ansåg Hans Excellence Lag-Committén tillkomma att försöka, så vidt möjligt är, genom utarbetande af ett nytt förslag, gå Kongl. Maj:ts Nådiga afsigter till mötes,

Kongl. Maj:t behagade i Nåder förklara,

det Kongl. Maj:t väl gillade Lag-Committéens omdöme, att det nu gällande stadgandet om Ämbets och Tjenstemans ansvar för förskingring af medel, fordrade förändring, äfvensom hufvudgrunderne för det af Committéen afgifne förslag; men då Kongl. Maj:t deremot ansåg betänkligt godkänna, det en sådan vidsträckt pröfningsrätt, i afseende på straffbestämmelsen, blefve åt Domaren öfverlemnad, helst en Brottmåls-Lag borde, så noga möjligt är, bestämdt innefatta ansvaret för hvarje skeende förbrytelse, och Domaren i annat fall genom Lagens obestämdhet, skulle försättas i ovisshet, huru Lagen, efter dess rätta mening, borde tillämpas; så ville Kongl. Maj:t hafva uppdraget Lag Committéen att utarbeta ett ytterligare förslag till Lag i detta ämne, som innefattade serskilde gradationer i bestraffningen, och närmare utvecklade grunderne för tillämpningen deraf, samt de omständigheter hvarå vid Domslutet afseende borde göras; hvarefter, och sedan ett sådant förslag inkommit, Högste Domstolen borde deröfver sig utlåta.

Ex Protocollo
Carl Sutthoff.

Utdrag af Protocollet öfver Justitiæ-Ärender, hållet uti Kongl. Maj:ts Högsta Domstol Thorsdagen d. 5 *Junii* 1823.

Närvarande:

Justitiæ-Råden: *Noréus.*
Peterson.
Grefve *Strömfeldt.*
Sylvander.
Örbom.
Mannerstam.

Tillförordnade Föredraganden, Constituerade Justitiæ-Cancellers-Secreteraren *Junbeck* föredrog i underdånighet:

— — — — — — —
— — — — — — —

2:o Föredraganden anmälte i underdånighet, att, sedan Kongl. Maj:t, vid föredragning den 10 sistlidne April af Lag-Committéens underdåniga skrifvelse den 1 förutgående Martii angående upphäfvande af 8 §. i 1 Cap. Utsöknings-Balken och förslag till ändring af 45 Cap. 2 §. Missgernings-Balken, förklarat det Kgl. Maj:t väl gillade Lag-Committéens omdöme, att det nu gällande stadgandet om Ämbets- och Tjenstemäns ansvar för förskingring af medel, fordrade förändring, äfvensom hufvudgrunderne för det af Committéen afgifne förslag; men då Kongl. Maj:t deremot ansåg betänkligt godkänna, det en så vidsträckt pröfningsrätt i afseende på straffbestämmelsen blefve Domaren öfverlemnad, heldst en brottmålslag borde, så noga möjligt är, bestämdt innefatta ansvaret för hvarje skeende förbrytelse, och Domaren i annat fall, genom Lagens obestämdhet, skulle försättas i ovisshet, huru Lagen, efter dess rätta mening, borde tillämpas; ville Kongl. Maj:t hafva uppdragit Lag-Committéen, att utarbeta ett ytterligare förslag till Lag i detta ämne, som innefattade särskilde gradationer i bestraffningen och närmare utvecklade grunderne för tillämpningen deraf, samt de omständigheter, hvarå vid Domslutet afseende borde göras; hvarefter, och sedan ett sådant förslag inkommit, Högsta Domstolen borde sig häröfver utlåta; så hade Lag-Committéen, jemte skrifvelse af d. 24 sistl. Maji, afgifvit ett nytt förslag till förändrad Redaction af ofvannämnde Lagens rum, så lydande:

Missgernings-Balken.

XLV. Cap.

Om den som svikliga drager till sig Kronans ingåld, så ock om Uppbördsman eller annan Ämbets- eller Tjensteman förskingrar medel, som han i eller för Ämbete eller Tjenst emottagit.

2. §.

Griper någon till medel, vare sig Kronans, Städers, Menigheters eller Enskildes, dem

han i eller för Ämbete eller tjenst, till förvarande, förvaltning eller redovisning emottagit, och dem förskingrar, miste Ämbete eller Tjenst, förklares ovärdig att i Rikets tjenst vidare nyttjas, och straffes med fängelse eller tjenligt arbete i ett till två år, då det tillgripna är under, eller till ett tusende Daler; med arbete å fästning i två till fem år, om tillgreppet är öfver ett tusende eller till tre tusende Daler; i fem till åtta år, om det är öfver tre tusende Daler; och i tio år om han rymmer med uppbörd eller andra sådane medel, som förr sagde äro, ehvad tillgreppet till mer eller mindre går.

Vid fängelse eller fästningsstraffs bestämmande i de fall, då kortare eller längre tid derför satt är, pröfve Domaren, om tillgreppet af slöseri eller vårdslöshet föranledt varit eller ej, så ock andra omständigheter, som till strafftidens förkortande eller förlängande inom de stadgade gränsorne verka kunna. Hvad tillgripet är skall åter gäldas med sex af hundrade i Ränta.

Varande grunderne för denna förändrade redaction uti Lag Committéens ofvanberörde underdåniga skrifvelse närmare utvecklade.

Justitiæ-Råderne *Mannerstam*, *Peterson* och *Norées*, som öfvervarit föredragningen af Lag-Committéens förra förslag, och deruti instämt, funno sig väl icke kunna frångå de grunder, hvarpå samma förslag i hela dess omfattning hvilar; men då Kongl. Maj:t i Nåder anbefallt, det ett nytt förslag, som innefattade särskilde gradationer i bestraffning, skulle af Lag-Committén utarbetas, hvaröfver Högste Domstolen, före den underdåniga föredragningen hos K:gl. Maj:t ålåg dess yttrande afgifva, ansågo desse Ledamöter, derest Kongl. Maj:t skulle i Nåder pröfva så beskaffade gradationer böra ega rum, sig böra instämma i Lag-Committéens afgifne Betänkande och förnyade Lagförslag; Justitiæ-Råderne *Örbom*, *Sylvander* och Grefve *Strömfelt*, hvilka ej deltagit i förra öfverläggningen, inskränkte sig till det underdåniga yttrande, att tillstyrka gillande af Lag-Committéens nu i underdånighet föredragne Batänkande.

Ex Protocollo.

Dan. Montelius.

Utdrag af Protocollet öfver Justitiæ-Arender, hållet å Stockholms Slott d. 14 *Julii* 1823 *inför Hans Maj:t Konungen uti Stats-Rådet.*

I närvaro af:

Hans Excellence Justitiæ-Stats-Ministern Herr Grefve *Gyllenborg.*

Hans Excellence Stats-Ministern för Utrikes Ärenderne Herr Grefve *von Engeström.*

Hans Excellence, Stats-Rådet Herr Grefve *Rosenblad.*

Hans Excellence, Hof-Cancelleren Herr Grefve *af Wetterstedt.*

Hans Excellence, Stats-Rådet Herr Grefve *Skjöldebrand.*
Hans Exc. Stats-Rådet Hr Grefve *Mörner.*
Stats-Rådet Grefve *Löwenhjelm.*

Justitiæ-Råderne: *Blom.*
Sylvander och
Tillförordnade Justitiæ-Cancelleren, Revisions-Secreteraren *Bergenschöld.*

Sedan Justitiæ-Expeditionen i underdånighet företrädt och andre ärender förevarit, på sätt det deröfver särskildt hållne Protocoll utvisar, anmälte tillförordnade Föredraganden, Secreteraren vid Justitiæ-Cancellers-Ämbetet *Junbeck* i underdånighet, att, sedan Kongl. Maj:t vid föredragning den 10 sistl. April af Lag-Committéens underdåniga skrifvelse den 1 förutgångne Martii, angående upphäfvande af 8 §. i 1 Cap. Utsöknings-Balken, och förslag till ändring af 45 Cap. 2 § Missgernings-Balken, förklarat, det Kongl. Maj:t väl gillade Lag-Committéens omdöme, att nu gällande stadgande om Ämbets- och Tjenstemäns ansvar för förskingring af medel, fordrade förändring, äfvensom hufvudgrunderne för det af Committéen afgifne förslag; men Kongl. Maj:t ansett betänkligt godkänna, det en så vidsträckt pröfningsrätt i afseende på straffbestämmelsen åt Domaren öfverlemnades, som Lag-Committéens förslag upptoge, och af sådan anledning i Nåder anbefallt Committéen att utarbeta ett ytterligare förslag till Lag i detta ämne, som innefattade

fattade särskildte gradationer i bestraffningen, och närmare utvecklade grunderna för tillämpningen deraf, samt de omständigheter, hvarå vid Domslutet afseende borde göras, så hade Lag-Committén, jemte skrifvelse af d. 25 sistl. Maj, afgifvit ett nytt förslag till förändrad redaction af 2 §. i förenämnde Cap. och Balk, så lydande:

"Griper någon till medel, vare sig Kronans, Städers, Menigheters eller enskildes, dem han i eller för Ämbete eller Tjenst till förvarande, förvaltning eller redovisning emottagit och dem förskingrar; miste Ämbete eller tjenst, förklares ovärdig att i Rikets tjenst vidare nyttjas, och straffes med fängelse och tjenligt arbete i ett till två år, då det tillgripna är under eller till ett tusende Daler; med arbete på fästning i två till fem år, om tillgreppet är öfver ett tusende eller till tre tusende Daler; i fem till åtta år, om det är öfver tre tusende Daler; och i tio år, om han rymmer med uppbörd eller andre sådane medel, som förr sagde äro, ehvad tillgreppet till mer eller mindre går."

"Vid fängelse- eller fästnings-straffs bestämmande i de fall, då kortare eller längre tid derföre satt är, pröfve Domaren, om tillgreppet af slöseri eller vårdslöshet föranledt varit eller ej; så ock andre omständigheter, som till strafftidens förkortande eller förlängande inom de stadgade gränsorne verka kunna. Hvad tillgripet är, skall återgäldas med sex af hundrade i Ränta." Och hade Högsta Domstolen, på

sätt dess Protocoll för den 5 sistl. Junii innehåller, å detta förslag tillstyrkt bifall.

Kongl. Maj:t yttrade sig finna Lagförslaget, derigenom, att det stadnat vid tio års fästningsarbete, vara för lindrigt, ej allenast i afseende på den allmänna osäkerhet, som dylika brott, hvilka nu voro i fråga, beredde så väl för Kronan, som enskilde, utan ock i anseende till naturen af sjelfva brottet, som innefattade ett bland de största missbruk en Ämbetsman kunde tillåta sig; och Kgl. Maj:t ansåg att, om den brottslige icke förmådde ersätta hvad som blifvit tillgripet, borde någon särskild påföljd för honom inträffa.

Hans Excellence Herr Grefven och Justitiæ-Stats-Ministern utbad sig i underdånighet få upplysa, att, enligt nu gällande Lag, bestraffningen för en uppbördsman, när han slutligen antingen sjelf eller genom sine cautionister kunde återgälda det tillgripna, stannar vid visse föreskrifne böter; men att, om återgäldandet ej kan ega rum, han då bör, i mån af bristens storlek, undergå ett eller flere års fästning, eller ock, då tillgreppet går öfver två tusende Daler, varda hängd. Man hade ansett denna Lag felaktig i flere afseenden, och i synnerhet deruti, att bestraffnings-gradationerne ej blifvit tillämpade mindre efter det brottsliga eller omoraliska i sjelfva gerningen, än efter den tillfälliga omständighet, huruvida tillgång funnits till skadans ersättning: att ansvar endast af böter, i den händelse ersättning kunde utfås, syntes för lindrigt, i afseende på brottets beskaffenhet; att åter dödsstraff för

saknad tillgång syntes än mera olämpligt, än böters förvandling till spöstraff, som Lagen i mångfaldiga andra fall utsätter, och att, enär merendels inträffar, att den brottslige, vid upptäckten af tillgreppet, gör Concurs, men bestraffningen slutligen beror på den tillgång i Concurs-Massan kan finnas, och på hvad hos Cautionisterne erhålles, hvilket ej utredes, utan de ofta långvariga processer, som deraf nödvändigt uppkomma, kan den brottslige ej dömas, efter hvad erfarenheten visat, förr än flere år förbigått. Detta allt har gifvit anledning till den förändring, Lag-Committéen i underdånighet hemställt, och dertill, att bland annat, man trott sig icke böra i strafflagen fästa afseende på den omständighet, huruvida den brottslige slutligen har tillgång till ersättning eller ej; Och då man insett nödvändigheten af strängare straff för andre Ämbetsmän, hvilka icke komma under namn af egentliga Uppbördsmän, än det af böter eller tjenstens förlust, som Lagen i 1 Cap. 8 §. Utsöknings-Balken stadgar; så har, vid jemförelse af de nu gällande bestraffningar efter nyssnämnde Lagrum, samt 45 Cap. 2 §. Missgernings-Balken, man trott sig i det underdåniga förslaget böra föreslå tio års fästningsarbete, såsom den högsta bestraffningsgraden, hvilken, jemte förlust af tjensten och förklarande af den brottsliges ovärdighet att vidare kunna i Rikets tjenst nyttjas, hade synts innebära tillräcklig varning för dylika förbrytelsers begående. Man hade trott detta verkligen vara vida strängare än Lagen nu är, när man undantager

det olämpliga dödsstraffet genom hängning, då ersättning brister. Man har trott, att bestraffningar böra ega en viss gräns, och att för stränga Lagar mindre befordra ändamålet, derigenom att mångfaldiga omständigheter hindra dess slutliga verkställighet; gränsen för straffbestämmelserne är emedlertid ett ganska svårt problem att upplösa och derigenom uppkomma de största svårigheter vid stiftning af Criminal-lagar: det är icke blott proportionen af brotten och deras verkan på det allmänna, utan ock erfarenheten af de särskildta straffens verkan, som härvid måste rådfrågas, och den Criminal-Lag, som med de mildaste straffen verkar ändamålet, torde vara den, som bör prefereras. Desse hafva varit Lag-Committéens åsigter, och huruvida de äro rigtiga eller rätt blifvit till nu varande fråga lämpade, det underställde Hans Excellence Herr Grefven och Justitiæ-Stats-Ministern i underdånighet Kongl. Maj:ts nådiga pröfning.

Justitiæ-Rådet *Blom*, som i Lag Committéen öfvervarit förslagets utarbetande, förklarade sig betrakta ämnet under samma synpuncter som Hans Excellence, Herr Grefven och Justitiæ-Stats-Ministern framstält.

Justitiæ-Rådet *Sylvander* anmärkte i underdånighet, att Justitiæ-Rådet, vid målets sednare föredragning i Högsta Domstolen, inskränkt sitt yttrande endast till de af Lag-Committéen föreslagna gradationer, hvarom han trodde frågan då egentligen hafva varit; men då Kongl. Maj:t nu ansett den i Lag-Committéens förslag utsatta högsta bestraffningsgrad

af tio år vara för lindrig, fann Justitiæ-Rådet, vid jemnförelse af den påföljd Lagen utsätter å andra brott, som härmed kunna jemnföras, äfven för sin del, de ifrågavarande gradationer kunna längre utsträckas.

Stats-Rådets öfrige Ledamöter instämde med Justitiæ-Rådet *Sylvander*; och tillförordnade Justitiæ-Cancelleren anförde, det han, som deltagit i det af Lag-Committéen utarbetade första förslag, hvilket, lika med det sednare, utsatte tio års fästnings arbete, såsom högsta bestraffning, äfven delade den åsigt, att mildare straffbestämmelser, om de kunna verka till varning och förekommande af brott, äfven böra i Criminal-Lagstiftningen framför en strängare påföljd antagas. Någon bestämd grund för afmätande af fängelsetiden funnes likväl icke och af sådan anledning ansåg tillförordnade Justitiæ-Cancelleren sig icke hindrad att nu, då fråga vore, att, utöfver hvad Lag-Committéen föreslagit, utsträcka den bestraffning, som skulle sättas i stället för den i Lagen stadgade högsta påföljd af dödsstraff för brott af ifrågavarande beskaffenhet, sådant i underdånighet tillstyrka.

Kongl. Maj:t behagade i Nåder förklara, att Brottmåls-Lagarne visserligen icke borde öfverskrida en viss grad af stränghet, men att nödvändigheten likväl fordrade, att de å andra sidan så inrättades, att de tillräckligen afskräckte från brotts utöfvande, under det Constitutionen öfverlemnade till Konungen att göra nåd och mildra Domen, när omständigheterne dertill gåfvo anledning. Kongl. Maj:t kunde ej frångå sin tanka, att tio års fästningsarbete

vore för lindrigt, då betydligare tillgrepp blifvit gjordt, som på ett så betydligt sätt rubbade den allmänna ordningen, och hade i flere delar ett så olyckligt inflytande på förtroendet och folket, och Kongl. Maj:t fann en särskild bestämmelse nödig för det fall, då ingen tillgång till ersättning af tillgreppet hos den brottslige kunde vinnas, dels emedan följderne af förbrytelsen då vore svårare, dels ock derföre att fordringsegaren ej vid sådant tillfälle borde mista de rättigheter till den brottsliges person, som lagarne tillade alla andra fordringsegare till sine gäldenärer.

I anledning häraf, och efter skedd vidare öfverläggning, beslöt Kongl. Maj:t, att sådan proposition skulle till Riksens Ständer i detta ämne afgå, som vid detta Protocoll finnes fogad.

Ex Protocollo

Jac. Axel Dahlström.

N:o 43.

Kongl Maj:ts Nådiga Proposition till Riksens Ständer, angående inrättande af ett Allmänt Arbets- och Correctionshus här i Staden, samt anslag af löner och arfvoden för Fång-Predikanter och Vaktbetjente. Gifven Stockholms Slott den 28 *Julii* 1823.

Sedan Kongl. Maj:t år 1819 i Nåder anbefallt numera aflidne Revisions-Secreteraren *L. P. af Risells*, att å Justitiæ-Cancellers-Ämbetets vägnar ej allenast besöka alla fästningar i Riket, för att efterse förhållandet med dervarande fångar, utan ock att taga närmare kännedom om arbetsinrättningarne i Carlskrona och Wadstena, samt bemälde Revisions-Secreterare, med Berättelse angående den, af honom i följd deraf verkstälde Ämbetsresa inkommit, så har Kongl. Maj:t i Nåder funnit nödigt förordna en Committé, för att taga hela detta ämne samt hvad Revisions-Secreteraren *af Risells* yttrat och tillstyrkt, i öfvervägande, samt afgifva underdånigt Betänkande angående sättet att verkställa nödige befunne färbättringar.

Uti det Betänkande bemälde Committé af sådan anledning afgifvit, har Committéen, bland annat, i underdånighet tillstyrkt, att Arbets-Inrättningen i Wadstena, hvarest ständig arbets-tillgång för fångarne saknades, och hvilken inrättning i ringa mån svarade emot den

billiga fordran af en dylik anstallt, att, jemte det de derstädes förvarade personer hållas till en för dem nyttig sysselsättning, de äfven med sitt arbete böra till det mesta godtgöra den kostnad Staten genom inrättningens underhållande får vidkännas, måtte upphöra, och ett arbetshus för 400 personer här i Staden inrättas samt för detta ändamål lägenheten Barnängen inköpas.

Kongl. Maj:t, som anser det vara af mycken vigt, att en Arbets-inrättning bildas, hvilken mera fullkomligt än de, hvilka förut i Riket finnas, svarar emot fordringarne af en dylik Inrättning, och hvars fördelaktiga verkningar redan voro allmänt erkända, innan den förändring i vår nu gällande brottmåls-lag, som af tidens kraf påkallas, kan hinna att antagas; att, med afskaffande af spö och risstraff samt fängelse vid vatten och bröd, åtminstone för en del brott, hvarföre Lagen bestämmer en sådan bestraffning, arbete å Krono Correctionshus varder i stället infördt, har af desse skäl samt då de flere svårigheter, hvilka visat sig, för att vid Arbets-inrättningen i Wadstena förse fångarne med arbete, synas här i Staden icke böra befaras, i Nåder funnit det vara af mycken nytta, om, på sätt Committéen föreslagit, ett Arbetshus här i Staden inrättas, i stället för det i Wadstena nuvarande; dock har Kongl. Maj:t, i frågan om bevakningens besörjande af särskildt antagne Vaktkarlar, ansett samma bevakning med mindre kostnad för Staten kunna af det Garnizons-manskap, som härstädes är att tillgå, lämpligare bestridas;

men då verkställigheten och underhållandet af nämnde inrättning fordrar en större summa, än för ett sådant ändamål för de å Stat anslagne medel är att tillgå; vill Kongl. Maj:t, jemte meddelande af Committéens berörde förslag, i Nåder öfverlemna till Riksens Ständer att tillse, om och hvilka medel till ett så nyttigt ändamål må anslås.

Committéen har äfven i underdånighet hemställt, dels att en Classification af Rikets fästningar må införas, så att en del utses för lifstidsfångars förvarande, samt en del åter till emottagande af personer, hvilka blifvit dömde till fästning på vissa år, dels att Fång-Predikanter ej mindre vid fästningarne än vid alla Länshäkten, hvilka icke äro å fästningarne belägna, måtte varda antagne, hvilka Prestmän borde åtnjuta af Committéen föreslagne löner eller arfvoden, dels ock att en tillökning i antalet af vaktbetjente vid Landsfängelserne i Linköping och Hernösand måtte ega rum.

Kongl. Maj:t, som, lika med Committéen, funnit det vara särdeles nyttigt, att en Classification af fästnings-fångar verkställes, hvarom Kongl. Maj:t vill framdeles förordna, anser, vid betraktande deraf, att fångars moraliska förbättring icke i ringa mån beror af den undervisning i Christendomen samt den närmare kännedom om sina pligter, en skicklig Prestman kan dem bibringa, Committéens hemställan, i afseende å Fång-Predikanters antagande vid hvarje fästning och en del Länshäkten, samt de för dem föreslagna lönevilkor, vara med behofvet och billigheten öf-

verensstämmande; och Kongl. Maj:t vill således i Nåder föreslå Riksens Ständer, att utse nödige medel så väl till detta ändamål, som ock till aflöning åt den Vaktbetjening, vid Länsfängelserne i Linköping och Hernösand, som, på sätt nämndt är, finnes vara af nöden.

De uti Stats-Rådet vid förehafvande af detta ärende förda Protocoll bifogas; och Kgl. Maj:t förblifver Riksens Ständer med all Kongl. Nåd och ynnest städse välbevågen.

CARL JOHAN.

G. Nordenstolpe.

Afskrift.

Stormäktigste Allernådigste Konung!

Sedan Eder Kongl. Maj:t i Nåder anbefallt numera aflidne Revisions-Secreteraren *af Risells*, att, å Justitiæ-Cancellers-Ämbetets vägnar, ej allenast besöka fästningarne i Riket, för att efterse förhållandet med dervarande fångar, utan ock att taga närmare kännedom om arbets-inrättningarne i Carlskrona och Wadstena, och bemälde Revisions-Secreterare med underdånig Berättelse om sin förrättning inkommit,

har Eders Kongl. Maj:t täckts kalla undertecknade till Ledamöter af en Committé, som hade att taga berörde ämne samt hvad Revisions-Secreteraren yttrat och tillstyrkt i öfvervägande, och utlåtande deröfver afgifva, i hvilket ändamål Revisions-Secreterarens ofvannämnde Berättelse blifvit till Committerade öfverlemnad, tillika med en af Eders Kongl. Maj:t för Committérade utfärdad Instruction, deruti Eder Kongl. Maj:t i Nåder behagat, att i afseende på 3:ne särskildte slag af fångar, neml. 1:o sådane, som för bristande näringsfång och begifvenhet på vanart gjort sig af friheten förlustige; 2:o sådane, som för begångne brott blifvit på lifstid eller på vissa år dömde till arbete å fästning; och 3:o sådane, hvilka såsom anklagade för brott blifvit inmanade i Läns- eller Stads-fängelserne, och der afbida ransakning och Dom, fästa Committérades uppmärksamhet på de flere brister, som vid dylika fångars behandling och bevakning för närvarande ega rum, och beskaffenheten af de medel, som syntes kunna vidtagas till deras afhjelpande; och utbedja sig Committérade nu i underdånighet, att för Eder Kongl. Maj:t få framlägga resultaten af deras öfverläggningar, särskildt för hvarje Class af ofvannämnde arrestanter, dervid Committérade anse sig böra i underdånighet anmäla, att Committérade, såsom en följd af det dem gifna Nådiga uppdrag, trott sig böra utsträcka deras åtgärd äfven derhän, att ingå i undersökning af de grunder, hvarpå ett fängelse-systém, med hänsigt till fångarnes moraliska förbättring, syn-

tes, efter Committerades underd. tanka, förnämligast böra hvila, och de medel, som säkrast skulle befrämja uppnåendet af detta ändamål.

1:sta Classen eller försvarslöse personer.

I afseende på desse arrestanter torde ämnets fullständiga utredande fordra besvarandet af följande frågor: 1:o Huruvida antalet af brottslingar skulle i allmänhet kunna minskas, derest Brottmåls-Lagarne förändrades? 2:o Hvad ändamålet med en Corrections-anstalt rätteligen är? och 3:o om Sveriges Corrections-anstalter äro sådane, som ändamålet fordrar?

Ofta höres klagan öfver brottslingarnes djerfhet, och man har velat finna orsakerne dertill uti ett tilltagande sedeförderf. Ehuru sant det är, att denna omständighet, såsom följd af förakt eller kallsinnighet för den sanna Gudsfruktans fordringar, i betydlig mån bidrager till det öfverklagade onda, synas likväl andra orsaker jemnväl förena sig till att öka de brottsliges antal. Det kan icke nekas, att beskaffenheten af det ansvar, som drabbar en brottsling, måste ega ett skadligt inflytande på hans sinnesstämning, då han, efter straffets undergående, finner sig blifva ett mål för medborgares förakt. Erfarenheten har visat, att ett utsträckt bruk af vanärande straff icke varit för det allmänna nyttigt. Till denna Class af straff hafva Committérade ansett spöslitning, som ofta förekommer i Sveriges Brottmåls-Lagstiftning, böra med skäl hänföras, i anseende till

det förnedrande, som åtföljer kroppens blottande under bar himmel inför en samlad menighet, och den afsky för egenskapen af detta straff, som af ålder dermed varit förenad. Sällan blifver en brottsling, som slitit spö, ansedd ega mera något moraliskt värde; hans fordna bekanta och vänner fly honom; och betagen sålunda det första villkoret för all nyttig verksamhet, att understödjas af andras valvilja, sättes han i nödvändighet, att lefva skiljd från dem, hvilka kunna gifva honom goda efterdömen, och hvarigenom han försättes i ett nästan fiendtligt tillstånd emot det samhälle, som synes förskjuta honom ur sitt sköte; och då man härvid erinrar sig, att detta slag af straff efter Lag bör följa, och icke sällan följer på första resan stöld och andra brott, å hvilka detta straff blifvit ovillkorligen bestämdt, samt merendels alltid på stöld andra gången och flere, kan man lätt föreställa sig, att deras antal icke kan vara obetydligt, som sålunda förlorat egen och andras aktning; och som, sedan de en gång fallit offer för Lagens stränghet, anse sig bragte till den ytterlighet, att ej finna annan utväg för dem öfrig, än fortfara på den lastfulla bana de börjat, till dess de genom förnyade brott, dervid de icke mera tillbakahållas af känsla för Religionens bud eller det påföljande straffets följder, omsider göra sig säkra att inneslutas på en fästning för deras återstående lifstid. — Committérade hafva genom dessa betraktelser kommit till den öfvertygelse, att spöstraffets afskaffande skulle sannolikt i betydlig mån bi-

draga till minskning af brottslingars antal, heldst om, genom en förbättrad folk-undervisning, de lägre folk-classerne tillika kunde bibringas nödig kunskap om sina pligter emot Gud, sig sjelfve och samhället, hvarom de nu oftast sakna all kännedom, samt att emedlertid, om spöslitning, såsom i våra brottsmålslagar föreskrifven, icke kan för närvarande undvikas, den brottslige, som sådant straff undergått och icke eger tillförlitlig utväg för sin bärgning, af egne medel eller genom säker arbetsförtjenst, åtminstone icke bör genast efter straffets fullbordande frigifvas, utan deremot intagas i sådane Corrections-anstalter, der han genom en lämplig behandling kan småningom återföras till känsla af moraliskt värde, och icke förr derifrån endtledigas, än han visat sig vara nog förbättrad, att utan missbruk njuta friheten, då han ock genom denna beredelse och Corrections-inrättningens omsorg säkerligen skall vid sitt inträde i det allmänna samhällslifvet mötas af Medborgares välvilja och förtroende i större grad, än han annars kunnat hos dem påräkna, och derigenom sättas utur stånd, att behöfva söka olofliga medel för sitt uppehälle.

I afseende på 2:dra frågan, har det synts Committérade, att en Corrections-Inrättning, för att fullkomligen svara mot det dermed åsyftade ändamål, måste vara så inrättad, att förståndet hos den brottslige upplyses på samma gång, som hans hjerta bevekes och afsky hos honom väckes för hans förra lefnad, hvarigenom ångers-känslan kan hos honom lifvas i

förening med ett alfvarligt uppsåt, att bättra sin vandel. Men då detta bättringens uppsåt måste vara en följd icke blott af den öfvertygelse, som förnuftet bibringar om hvad som är rätt, utan af hjertats inre känsla, som ogillar hvarje företag, stridande emot de moraliska pligter, hvilkas utöfning menniskan icke kan utan egna förebråelser åsidosätta, så måste Corrections-Inrättningens första omsorg vara, att bereda den brottslige tillräcklig undervisning i Salighets-läran, såsom grunden för all sedlighet och dygd; och för att lämpa den brottsliges sinnesstämning att med den största möjliga nytta emottaga denna undervisning; hafva Committerade ansett honom böra, vid sitt första inträde i en Corrections-anstalt, hållas i enskildt rum, utan sysselsättning, endast öfverlemnad åt sig sjelf och de oroande betraktelser, som hans tillryggalaggda lefnad under denna enslighet frivilligt hos honom framkalla. Utan en sådan början skola alla Corrections-Inrättningar troligen förfela sitt ändamål, emedan de ej förbättra fången, heldst arbete ensamt, såsom Corrections.medel användt, kan hos fången ej åstadkomma annat än en tillfällig vana att vara nyttig, beredd genom yttre tvång, men ej en fast öfvertygelse hos honom sjelf om det företräde ett arbetsamt lif eger framför ett lättjefullt och brottsligt. Att de här ofvan uppgifne grunder för en Corrections-Inrättning icke blott hemta deras stöd från Theoretiska problemer, utan äfven i verkställigheten visat deras värde och medfört de goda följder Committerade af deras tillämpning för-

moda, ådagalägges på ett öfvertygande sätt genom de försök, som i America blifvit anställde med dylika Corrections-Inrättningar, och hvarest erfarenheten lemnat de ojäfaktigaste bevis, till hvad grad man kan lyckas, att till Gudsfruktan, dygd och sannt menniskovärde återföra äfven de största missdådare. En närmare utveckling af det behandlingssätt, som derstädes följes, torde derföre icke vara otjenligt att här framställa.

Med antagande af den grundsats: att hvar och en, som af Lagen blifvit ansedd brottslig och derföre i fängelse insatt, icke kan, under hvad villkor som heldst, återfå friheten förr, än han genom förändrade tänkesätt och uppförande lemnat en borgen för sin framtida vandel, hänvises den brottslige vid första inträdet inom Inrättningen till enskildt rum, utan sysselsättning, hvarest han förblifver, intilldess de personer, som öfver honom hafva uppsigt, anse hans känslolöshet bruten och hans ånger väckt. Under denna tid eger han tillfälle ransaka sitt samvete, söka tröst och uppmuntran i Guds ord, som lemnas i hans händer, och hvaruti han tillika särskildt undervises af en Prestman, som tid efter annan besöker honom. Har fången, under det han sålunda sutit för sig sjelf, visat ett ångerfullt sinne, tillåtes honom att sysselsätta sig med det arbete han sjelf önskar, dock alltid i enslighet. Detta är första steget till förbättring. Ådagalägger han dervid arbetsamhet i förening med förbättrade tänkesätt, lemnas honom tillstånd, att arbeta i de verkstäder,

verkstäder, der andra fångar, som gjort lika framsteg på sedlighetens bana, sysselsättas, dock under förbud, att yttra ett enda ord, som icke nödvändigt erfordras för arbetets förrättande. Dessa fångar äta tillsammans, under det en af dem tourvis läser en religiös afhandling. Morgon- och afton-böner förrättas samfällt. Detta är andra steget. Den af fångarne, som missbrukar den vunna tillåtelsen, att vara tillsammans, vare sig genom onödigt tal, trätor och svordomar, eller genom annan osedlighet och olydnad, varnas en gång af Vaktmästaren, som har uppsigten öfver verkstaden, men om något dermed icke uträttas, återföres den felaktige först till ensligheten och, der detta ej hjelper, till arrest i mörkt rum. Kroppsstraff får ej under annat villkor användas, än då uppror eller grofva brott sådant oundvikligen påkalla.

Har fången framhärdat i lydnad och arbetsamhet i den 2:dra graden, lemnas honom inträde i verkstäder, der ett anständigt tal är tillåtet; men minsta afvikelse från föreskriften härom straffas med återförande till ensligheten. Detta är 3:dje steget. För hvardera af dessa grader är en särskild spisordning af mer eller mindre starka födoämnen fastställd, hvilken blifvit lämpad efter fångens behof deraf, såsom sysselsatt med arbete, eller instängd i ensligt rum utan sysselsättning, hvarigenom man äfven låtit omständigheten af fångens underhåll medverka till det gemensamma ändamålet: *kufvandet af fångens böjelser.*

Ifrån denna sednare Class tillåtes fången, efter undergången tillräcklig pröfvotid, att arbeta utomhus, med skyldighet, att om aftonen inställa sig vid Inrättningen, och när han äfven uthållit denna pröfning, har fången att vänta sig frihet, och samhället ingenting att befara af en, efter så säkra prof förbättrad varelse; och erfarenheten har äfven visat, att de största ogerningsmän, (ty äfven sådane vederfares i America denna menskliga behandling) hafva sålunda utgått från Corrections-Inrättningen och blifvit nyttige Husfäder och Medborgare.

Committérade skola nu undersöka, huruvida Sveriges Corrections-anstalter äro sådane, som ändamålet fordrar.

I detta afseende torde, till en början, såsom en allmän anmärkning böra gälla, att vid inrättande af de hos oss nu befintlige anstalter för försvarslöse personers sysselsättning man mera haft till föremål, att bereda arbets-tillgång för fången, än användande af en nödig omvårdnad för hans moraliska bildning och återförande till förbättrade tänkesätt; och dä, enligt hvad Revisions-Secreteraren *af Risell's* Berättelse upplyser, tillfälle till tjenlig och ständig sysselsättning, för fångarne på de fleste Rikets fästningar och i Wadstena äfven saknas; kan man icke undgå, att finna, huru litet det hittills följda systém för fångarnes behandling bidragit att förändra och förbättra deras lynnen och böjelser, heldst, enligt hvad Committérade i det föregående anfört, ett tvunget arbete icke åstadkommer den förbättring man

deraf velat hoppas; Committérade hafva dessutom funnit åtskillige andra brister åtföljа den nuvarande fångvården, i afseende på försvarslöse och dömde fångar, såsom: 1:o Att arrestanten icke genast vid inträdet uti Inrättningen sättes i ensligt rum, hvarigenom fångens sinnesförfattning lättare kan utrönas samt hans moraliska väsende, genom egen eftertanka och religionens upplysningar, förädlas till begrepp och grundsatser: 2:o Att någon ordentlig classification icke är införd emellan fångar, efter olika grad af brottslighet, olika lynne och fallenhet för förbättring. En sådan classification skulle ock vara utan ändamål, så länge andre arbeten vid Inrättningen ej äro att tillgå, än sådane, som af fångarne gemensamt förrättas: 3:o Att de hittills varande Arbets-Inrättningarne i œconomiskt afseende ega den ofullkomligheten, att arrestanterne ej förmå genom deras arbete ersätta Staten, hvad deras föda kostar. Så väl vid Wadstena som i Carlskrona uppgår fångens underhåll till 10 à 12 sk. B:co om dagen, hvilket i betydlig mån öfverstiger hvad Kronan består den fria Soldaten, som bevakar fången och icke åtnjuter mer än $7\frac{1}{2}$ sk. om dagen. Det kan väl erinras, att de försvarslöse personer, hvilka desse sednare åren blifvit använde vid Vanäs Fästningsbyggnad, genom deras arbete derstädes återguldit deras underhålls-kostnad; men detta upphör med sommar-månaderne, då de i Wadstena ega ingen, åtminstone högst obetydlig sysselsättning; och arbetena i Carlskrona synas icke eller vara af den beskaffenhet, att man der-

igenom kan anse Staten hafva blifvit skadeslös för hvad fångarne derstädes kosta.

Efter att hafva sålunda framstält de åsigter, hvilka ledt Committérade vid deras öfverläggningar, rörande fångväsendets förbättrande, få Committérade, med den öfvertygelse de ega, att en lika framgång bör vara att i Sverige förvänta af en väl organiserad Corrections-Inrättning, som den i andra länder medfört; att utan en sådan grundläggning allt ändamål af desse Inrättningar förfelas, hvaraf följer, att kostnaden dertill är fruktlöst använd, och att Staten, derest ändamålet skall vinnas, måste göra uppoffringar af allmänna medel för införandet af ett förbättradt systém, intilldess detsamma kan vinna den stadga, att några utomordentliga bidrag dertill icke mera erfordras, i underdånighet tillstyrka:

1:o Att Wadstena Arbets-Inrättning, der, utom stenhuggning, som endast om sommaren kan verkställas, och någon tids sysslosättning vid Wanäs, derifrån många rymningar, svårare än annorstädes att förekomma, ega rum, all arbetstillgång saknas, och såsom belägen på en ort, der allmänna industrien är för svag att densamma underhjelpa, må förläggas till Stockholm, dit alla de försvarslöse personer, hvilka finnas i Wadstena och på Rikets fästningar, böra förflyttas, och som icke uti allmänna Arbets-Corpsen i Carlskrona kunna upptagas, samt en egendom kallad Barnängen här i Staden å Södermalm, forsedd med betydliga åbyggnader och vidsträckt utrymme, utses såsom ett lämpligt ställe för anläggande af en

Corrections-Inrättning för 400 man, och i sådant afseende för Kronans räkning inköpas af den enskilda person, som nu deraf är egare. En särskild upprättad calcul öfver så väl inköpssumman, som de Nybyggnader och reparationer, hvilka för ändamålet äro vid Egendomen nödige, bifogas härhos under *Litt. A.*

2:o Att emedlertid och intilldess erfarenheten närmare anvist de förbättringar, som vid den blifvande Corrections-Inrättningen i Stockholm möjligen kunna vara nödiga, Carlskrona Arbets-Inrättning måtte bibehållas i sitt närvarande skick, men att, sedan en tillräcklig erfarenhet blifvit vunnen, en ytterligare Corrections-Inrättning, derest Corrections-hjonens antal skulle sådant fordra, måtte förläggas i Götheborg, der industrien näst Stockholm är mest concentrerad, hvilken äfvensom Arbets-Inrättningen i Carlskrona sedermera borde organiseras efter enahanda grunder, som vid Stockholms Corrections-anstalt funnits vara de mest ändamålsenlige.

3:o Att såsom ett af de kraftigaste medel till fångvårdens förbättrande, ett sällskap för fattige fångars understöd, måtte, i likhet med de i England och Frankrike redan befintlige, bildas af redliga och för medborgerlig dygd kände personer öfver hela Riket, samt ställas under Eder Kongl. Maj:ts Eget Höga beskydd och under ledning af Hans Kongl. Höghet Kron-Prinsen. Detta sällskap, hvars Central-Committé borde vara i Stockholm, och som tillika borde ega mindre Committéer i Rikets öfrige Städer, skulle endast af menni-

skokärlek och nit för det goda åtaga sig uppsigten öfver fångarnes behandling i alla fängelser, dock utan att genom en sådan uppsigt göra något ingrepp i de af Staten förordnade Ämbetsmännens administrativa myndighet, den Sällskapet endast borde controllera.

4:o Att detta Sällskaps Central-Committé i Hufvudstaden borde, utan någon Statens kostnad, till en början få sig uppdraget öfverinseendet öfver den i Stockholm föreslagna Corrections-Inrättning, samt i sammanhang dermed upptaga och afgöra alla tilläfventyrs uppkommande klagomål öfver dess Styrelse och Ämbetsmän; äfvensom denna Committé borde yttra sig öfver sådana fångars återgifvande till Samhället, hvilka Inrättningarnes Ämbetsmän ansågo vara dertill qvalificerade, och borde det slutligen åligga Committéen, att, med biträde af Sällskapets alla medlemmar öfver hela Landet, i möjligaste måtto söka bereda sådane fångar, hvilka genom ett förbättradt uppförande gjort sig förtjente, att på fri fot ställas, utväg att åter erhålla laga tjenst eller näringsfång.

5:o Att ett särskildt Reglemente för Inrättningens i Stockholm inre organisation samt fångarnes arbeten derstädes kunde meddelas efter det förslag dertill, som Committérade härjemte få i underdånighet öfverlemna, och vid hvars författande Committérade förnämligast utgått från den princip, att Inrättningens ändamål borde vara *fångarnes moraliska förbättring.*

6:o Att de för Inrättningen erforderliga

Ämbetsmän och betjente lönas så, att personer med en fullkomligare uppfostran, med upplyst förstånd och redlig vilja, kunde förmås att åtaga sig det svåra kall, att uteslutande sysselsätta sig med förbättring af samhällets mest förderfvade medlemmar, och få Committerade i underdånighet bifoga project till Löningsstat för desse Ämbetsmän.

7:o Att till beredande af erforderlige medel för anläggningen af en Corrections-anstalt i Hufvudstaden, ett årligt anslag på 8:de Hufvudtiteln, kunde anordnas af 50,000 R:dr B:co, eller i brist deraf, en Nådig proposition till Rikets nu församlade Ständer aflåtas, om en afgift af en skilling för hvarje person, som är Mantalsskrifven, hvarigenom en icke obetydlig summa skulle kunna erhållas; och ehuru detta anslag måhända icke skulle blifva tillräckligt, att genast sätta förslaget i fullbordan till hela dess vidd, våga Committerade likväl hysa den öfvertygelse, att ändamålet ändock skulle inom kort tid ernås, heldst erfarenheten visat, att ingen god Inrättning, som haft till föremål medmenniskors väl, sedan den en gång blifvit grundad och godkänd, saknat enskilde personers verksamma deltagande och understöd.

Såsom en möjlig tillgång, ehuru af mindre betydenhet, anse Committerade sig jemnväl böra nämna den Cassa, som, tillkommen genom Westmanlands Läns innevånares gjorda men besparda sammanskott för 1809 års Landtvärns beklädnad, sedermera blifvit ämnad, efter erhållen tillökning genom Eders Kongl.

Maj:ts frikostighet, att användas till en fond för en Arbets-anstallt i Westerås, och hvilken fond nu skall uppgå till omkring 20,000 R:dr B:co. Änskönt denna Cassa är att anse såsom Länets Innevånares enskilda egendom, torde man likväl böra förmoda, att de tilläfventyrs skola finnas villige att öfverlemna densamma till Corrections-Inrättningen i Stockholm, vid öfvervägande af ändamålets välgörande beskaffenhet, och då en särskild Arbets-anstalt i Westerås skulle blifva öfverflödig, om den i Stockholm kunde fullständigt organiseras. Sådane tillgångar skulle troligen äfven i andra Län finnas och med vederbörandes begifvande kunna hit disponeras.

2:dra Classen, eller fästningsfångar.

Denna Class af fångar kan delas i tvänne afdelningar, neml.: 1:o sådane, som äro dömde till fästningsarbete på vissa år; och 2:o sådane som dertill dömmas på lifstid.

Hvad den första angår, så ehuru det å ena sidan kan sägas, att en brottsling, som utstått det mått af straff, Lagen honom ålagt och sålunda fullgjort dess kraf, bör vara berättigad att återfå friheten, så måste det likväl å andra sidan medgifvas, att Samhället eger rätt fordra, att en person, som genom sine handlingar stört allmän frid och ordning, och derigenom ådagalagt förderfvade böjelser, bör, så snart han blifvit om itererad vanart och brottslighet öfvertygad och derföre till ansvar skyldig känd, icke förr endtledigas från

den allmänna uppsigt, hvarunder han såsom arrestant varit ställd, än han gifvit tillförlitliga prof af förbättrade tänkesätt, samt visat möjligheten för honom att kunna redligen sig försörja; och det är med anförande af denna grundsats och under åberopande af hvad Committerade här ofvan rörande försvarslöse personers qvarhållande vid Corrections-Inrättningar redan omständligen sig yttrat, som Committerade för deras del i underdånighet anse, att en fästningsfånge, som utgått den ådömde arbetstiden, bör i alla de fall, då han för vanfräjdande brott blifvit till ansvar fäld, förflyttas till Corrections-Inrättning, derifrån han ej förr får utgå, än han af vederbörande Styresmän anses skicklig, att åter blifva fri medborgare, samt erhållit laga försvar, som innefattar ständigt näringsfång.

Erfarenheten har för ofta visat skadligheten af den hittills följda utväg, att till fångens bevakning nyttja manskap, tagne från Regementerne, för att man ej omsider skall lyssna till dess läror. Mången god soldat har blifvit ett offer, dels genom en förslagen fånges list, som han skolat bevaka, och som velat begagna sig af hans godtrogenhet och ovana vid dylik befattning, för att komma på fri fot, och dels genom den försämring i tänkesätt, som blifver en oundviklig följd af Soldatens umgänge med de mest lastfulle varelser. Committerade anse, för deras del, att all bevakning af fångar, så väl de som äro dömde på vissa år, som på lifstiden, bör hädanefter verkställas af en särskild Corps, som der-

till antages och aflönas, och som ställes under Fång-Vaktmästarens närmaste tillsyn. Denna Corps's storlek bestämmes i förhållande till det antal fångar, som i hvarje ort efter medeltal vanligen förvaras, så, att en Vaktkarl beräknas för 3 à 4 arrestanter, hvilket synes vara tillräckligt, då arrestanterne förrätta deras arbeten inom fånggård; och den Stat, som en sådan vaktkarl bör erhålla, tillstyrka Committerade må utsättas till full fältportion, 12 R:dr Banco i årlig lön, ordentlig beklädnad samt fri Inqvartering och ved, hvarförutan desse Vakt-Betjente böra förses med tillräcklige vapen, hvarmed de kunna afböja våld, om sådant af fångarne skulle försökas.

Vidare hålla Committerade före, att ifrågavarande fångar böra undergå en särskild Classification, så att vissa fästningsorter anvisas till deras emottagande, hvarest inga andra slags fångar få förvaras, och för hvilket ändamål Committerade föreslå Warbergs, Malmö och Waxholms fästningar, såsom de orter, hvilka ega största utrymmet och de bästa rummen, samt att ofvanberörde fångar dessutom, i mån af deras olika lynne och visade uppförande, fördelas i särskildte rum inom samma fästning, och desse Classer, så vidt omständigheterne det medgiiva, varda från hvarandra skiljde i umgänge och arbete; om hvilken Classification Commendanten i samråd med Fång-Predikanten borde förordna. I öfrigt böra desse fångar njuta en likartad behandling i afseende på undervisning, arbete och bestraffningsgrunder, som redan blifvit tillstyrkt i af-

seende på försvarslöse personer, och skulle såsom en följd deraf, för undervisningens bestridande i Salighets-Läran, en särskild Prestman å hvarje af de nu nämnde fästningsorter antagas, hvilken Committerade hemställa måtte derföre erhålla ett årligt arfvode af 300 R:dr B:co, utom dubbel tjensteårs-beräkning och fri inqvartering i fästningen.

Rörande de på lifstid dömde fångar; så bör, i samma mån Corrections-anstalterne utvidgas och Corrections-fångarne flyttas ifrån fästningarne, ett ökadt utrymme å sistnämnde orter vinnas för det slag af fångar, som nu är i fråga, och få Committerade, med stöd af de uppgifter, som af Krigs-Collegii Fortifications-Contoir blifvit aflemnade, angående tillgång på rum å hvarje fästning, och hvilken uppgift härjemte bifogas, i underdånighet föreslå: att Carlstens och Elfsborgs fästningar måtte utses till orter för grofva missdådares förvarande: att till ett lika ändamål Wanäs fästning måtte bestämmas, af det skäl, att denna ort framför någon annan erbjuder, under många år, ett säkert tillfälle till full sysselsättning för arrestanterne, och någon svårighet för deras förvarande derstädes icke bör möta, då på anslaget för Wanäs fästningsbyggnad finnes medel till uppförande af fång-casserner, hvilka kunna byggas af träd, såsom, efter hvad erfarenheten visat, svårare att genombryta än fånghus af sten, samt då den till Wanäs fästning inköpta mark lemnar tillräcklig tillgång på moget Byggnadsvirke; att på de öfriga fästningarne, neml. Carlskrona, Christianstad, Lands-

krona och Götheborg, icke flere Arrestanter måtte bibehållas, än som oundgängligen erfordras för fästnings-verkens reparation och renhållning, hvilkas antal Krigs-Collegium borde bestämma efter locala omständigheter, genom hvilken anstalt all vidare fråga om fångrummens utvidgande i Christianstad och Carlskrona förfaller, hvaremot de öfriga arrestanterne böra förflyttas till de här ofvannämnde hufvudstationer, så snart allt derstädes blifvit i ordning ställdt, att de der kunna emottagas. Och borde vid inträffade ledigheter bland de sålunda å sistnämnde fästningar qvarblifvande arrestanter, vederbörande ega att, att från närmaste hufvudstation, utbegära andra i de afgångnes ställe; att till bevakning af arrestanterne så väl vid Hufvud-stationerne, som de andre fästningarne, särskilde fångknecktar till ett antal, lämpadt efter den härofvan angifne beräknings-grund, måtte antagas och förses med de löner och förmåner, som redan blifvit föreslagne, så att den militaire styrka, som utgör Garnizonen i Fästningen, må från fångarnes speciella vård frikallas; att fängsel af Black eller Jernbult icke måtte hvarken på nu ifrågavarande eller andre slag af fångar användas, under det de äro innestängda, hvilket icke eller bör vara af nöden, om fängelserna alltid äro i fullgodt stånd, och Vakt Betjeningen tillhålles, att uppfylla deras skyldighet, medelst en noggrann och ofta förnyad visitation. Men utföres fästnings-fånge till arbete utom fånggård, anse Committérade nödigt, att en trepundig kula bör genom en smal jernkjed af 2 alnars

längd, fästas vid fångens ena smalben, till förekommande af rymning.

I sammanhang med förevarande fråga, angående fångars bevakning, anse Committerade sig icke böra underlåta fästa Eders Kongl. Maj:ts Nådiga uppmärksamhet på en brist i detta afseende, hvars afhjelpande synes vara af vigt för allmänna säkerhetens betryggande. Det är de ofullkomliga medel, som blifvit lagde i Bevakningens händer att förhindra en fånges flykt. Vår nu gällande Lag stadgar i 25 Cap. 1 §. Missg. Balk., att om Dråpare eller annan Ogerningsman, som ställer sig till värn emot den, som honom gripa och fånga vill, eller från rymmande förhindra, blifver dråpen, är sådant ogildt; men man har ansett detta Lagbud icke innefatta någon tillåtelse, att vid Arrestants rymning, då denne dervid icke anfaller sin bevakning, bruka något så beskaffadt medel till densammas förhindrande, hvarigenom arrestanten äfventyrar, att till lif eller lem skadas; och är i öfverensstämmelse med nämnde Lagrum, och utan någon vidsträcktare rättighet, den för Fång-Gevaldigern af Eder Kgl. Maj:t i Nåder gillade Instruction jemnväl författad.

De grofva våldsamheter och djerfva rymnings-företag, som sednare tiders erfarenhet visat hafva blifvit af fångar föröfvade, under bevakningens ögon, utan att den förmått sådant hindra, hafva likväl ovedersägligen ådagalagt, att de hittills för bevakningen tillåtne medel att förekomma slika tilltag, varit för ändamålet otillräcklige, och att starkare utvä-

gar måste erfordras för ordningens vidmagthållande. Dertill gifves ej mer än ett medel, som alltid kan vara tillgängligt och hastigt användas, och det är *skarpa skott*. Men om ändamålet skall vinnas, måste detta medel icke blott få användas i det af Lagstiftaren hittills förutsedda fall, då fången sjelf begår våld emot bevakningen, i hvilket fall det lemnade vapnets bruk endast är ett af högsta nöden påkalladt sjelf-försvar, utan ock begagnas vid andra tillfällen, då fången, efter erhållen tillsägelse, icke afstår ifrån försöket att oofligen bereda sig friheten. En sådan lagbudets utsträckning synes så mycket mera behöflig, som en rätt tillämpning deraf i annat fall skulle blifvit i högsta måtto svår, ty huru ofta kan man bestämma gränsen, då ett endast tillämnadt våld öfvergår till verklig utöfning, hvilka särskilde händelser oftast blott af ögonblicket åtskiljas?

I öfrigt skall blotta kännedomen derom, att Bevakningen är försedd med skarpa skott, som vid hvarje behof och hvarje ögonblick kunna användas, medföra nytta och hos mängden af arrestanter återhålla alla försök af rymning. Det är af desse anledningar samt då Committerade icke tvekat, att i valet emellan det äfventyr, som en fånge möjligen kunde löpa genom omförmälde medels bruk, och den våda, som för allmänna säkerheten kunde uppstå, genom det en öfvad och härdad brottsling obehörigen satte sig sjelf i frihet, gifva ett billigt företräde åt det Allmännas rätt till skydd i detta afseende, enär fånge har att tillskrifva

sin egen olydnad den påföljd honom derföre kan drabba; som Committerade tro, att vården af allmänna säkerheten fordrar, så väl att vid fångars forslande, som vid deras bevakning i arrester och på arbeten, den commenderade bevaknings styrkan bör vara försedd med skarpladdade gevär, samt ega rätt att sig deraf begagna, då fången icke, efter gifven anmaning, afstår från rymnings-försök eller andra tilltag, hvarigenom allmän ordning på lika sätt kan äfventyras; dock bör bevakningen tillika påminnas, att vid vapnets bruk i omförmäldte fall iakttaga all möjlig varsamhet, så att skottet ej rigtas åt de delarne af menniskokroppen, hvilkas skadande medförde större äfventyr för lifvet. Skulle Eder Kongl. Maj:t i Nåder finna betänkligt, att antaga detta förslag, hvars verkställighet synes bero af öfverläggning derom med Rikets Ständer, anse Committerade annan utväg till förekommande af fångars flykt under forsling ej gifvas, än att de så fängslas, att någon flykt icke blir dem möjlig, heldst i annat fall Fång-Gevaldigern, som ej eger lossa skott å en flyende, ej kan, för att efterspana denna enda, lemna vården af flere andra, som troligen då skulle begagna tillfället att undkomma.

Vidare få Committerade, i fortsättning af hvad här ofvan blifvit tillstyrkt, rörande lifstids-arrestanter, i underdånighet föreslå: att själavården för desse fångar, hvilken hittills varit i hög grad försummad, må sättas på en mera ändamålsenlig fot, och att till den ändan, å hvarje hufvudstation måtte antagas en

eller 2:ne Fång-Predikanter, hvilka böra hvarje Sön- och Högtidsdag hålla Gudstjenst för fångarne, samt hvarje Lördag Catechetiska förhör, öfver hvilka Ämbetsgöromål och framgången deraf ordentlig Journal bör föras; och skulle nämnde Fång-Predikanter för dessa befattningar, utom förmånen af dubbel tjensteårs-beräkning, erhålla 100 R:dr B:co i årlig lön, jemte inqvartering: att på de öfrige fästningarne, der ett mindre antal fångar komma att qvarblifva, det måtte uppdragas åt Commendanterne att så föranstalta, det fångarne blifva af någon nära intill stället boende skicklig Prestman underviste i Salighetsläran, mot ett proportionerligt arfvode, som Commendanten å hvarje ort har att föreslå och genom Eder Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Länet underställa Eder Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning och stadfästelse; att vid Wanäs, under den strängare arbetstiden, fångarne derstädes böra åtnjuta en full fält portion, med undantag af brännvin, som icke bör få utdelas oftare, än Befälhafvaren finner att fångarnes arbetsamhet och flit kan förtjena en sådan uppmuntran: att för den tid, då sådane arbeten af arrestanterne vid Wanäs icke förehafves, äfvensom för fångarne på Rikets öfriga fästningar, då desse endast måste föda sig af fång-tractamente, en särskild provianterings-stat kunde antagas, och skulle det i allmänhet åligga Krigs-Collegium, att förse samtelige fästnings-fångarne med proviant in natura efter fastställde Stater; att om fånge genom olydnad och sturskhet gjort sig skyldig

skyldig till bestraffning, densamma endast måtte bestå i fängelse i mörkt rum, på högst 14 dagar, hvilken bestraffning Commendanten utsätter; att för rymnings-försök, fånge bör, efter af Commendanten anställd undersökning och på dess befallning, beläggas med jern eller black under en tid af högst 2 månader efter omständigheterne; samt att fångens beklädnad må, såsom hittills skett, verkställas genom Krigs-Collegii försorg, i mån af behofvet, dervid till beredande af fångens lättare igenkännande, i synnerhet vid inträffande rymning, det synes lämpligt att klädes-persedlarne förfärdigas af olika färgor, såsom grått och grönt, hvarjemte håret bör afklippas nära intill hufvudet samt endast trädskor nyttjas.

Committerade få slutligen i underdånighet anmäla, att Committerade icke för sig dolt, att de förslag de nu i underdånighet afgifvit rörande Corrections- samt Lifstids-fångar, i flere delar fordra förändring och jemkning i de nu gällande Lagar, för att kunna bringas till verkställighet, äfvensom att deras utförande kräfva betydliga Stats-anslag; af hvilka anledningar Committerade i underdånighet öfverlemna till Eder Kongl. Maj:ts Nådiga godtfinnande, huruvida berörde förslag måga förtjena att understödjas af Eder Kongl. Maj:ts Proposition till Rikets nu församlade Ständer, i afseende på nödige medels utfinnande; och hysa Committerade den öfvertygelse, att i samma mån som allmänna eller enskilda industrien hinner sysselsätta det antal fångar, som vid

Corrections-Inrättningen arbeta, skall detta arbete icke allenast godtgöra Staten dess hufvudsakligaste bidrag till Inrättningens iståndsättande och underhållande, utan äfven bespara åt fången en penning till den tid, då han pröfvas skicklig att återgå till Samhället.

Beträffande åter 3:dje Classen af fångar eller Läns-Arrestanter, hafva Committerade, som erhållit Eder Kongl. Maj:ts särskilde Nådiga Remisser i frågor om förbättringar i åtskillige delar af Läns-fängelserne och dertill hörande omsorger för fångarnes behandling, och i anledning så väl deraf, som den, i Eder Kongl. Maj:ts Nådiga Instruction, Committerade gifne föreskrift, funnit nödigt från Eder Kongl. Maj:ts samtelige Befallningshafvande och Commendanterne å Fästningarne infordra uppgifter om utvägar, att, der Länshäkten finnas å fästningarne, kunna skilja Läns-arrestanterne från all gemenskap med fästnings-fångarne, äfvensom angående beskaffenheten af Läns-fängelserne och huruvida tillfälle är eller kan gifvas, att inom desamma classificera fångarne jemte hvad för öfrigt tillhörer deras behandling och vård. Af de uppgifter, som i anledning häraf blifvit aflemnade, hafva Committerade inhemtat, att å en del fästningar särskildte Häktens inrättande för Läns-Arrestanterne, i andre åter fängelsernes utvidgande, fordra Fång-Betjenters antagande, förhöjd aflöning för dem och arfvodens ansläende eller tillökning för Fång-Predikanter blifvit yrkade; hvaremot arrestanters underhåll, Läkarevård och Bevaknings-anstalter ansetts tillräcklige för

behofvet. Och hafva kostnaderne för tillbyggnad af Länshäkten i nedannämnde Län efter insände kostnads-förslag blifvit beräknade som följer, nemligen:

I Stockholms Län, Smedjegårds-Häktet	12,460:	28.	—
Skaraborgs	5 561:	5.	4.
Östergöthlands	4,239:	16.	—
Elfsborgs	6,514:	20.	—
Gefleborgs	2,422:	32.	—
Wermlands	13 436:	—	—
Westerbottens	3 012:	24.	10.
Summa	47,646:	30.	2.

Hvartill kommer nybyggnad af Läns-Häkten i Carlskrona och Christianstad samt tillbyggnad af Landsfängelset i Fahlun, derå förslag ej äro upprättade.

Committerade, som anse af högsta vigt för ändamålet af en väl inrättad fångvård i allmänhet, att Länshäkten icke äro sammanblandade med de förvaringsrum å Fästningar, der missgerningsmän inneslutas, och att anstalter böra vidtagas, hvarigenom de personer, som tillhöra förstnämnde Häkten, måge fullkomligt afskiljas från all gemenskap med fästningsfångar, som till arbete på bestämd eller obestämd tid blifvit dömde, äro likväl af den tanka, att besparing i kostnaderne för Länshäktenas måhända både nybyggnad och tillökning, skulle kunna vinnas, i händelse en sådan classification af fästningarne, som Committerade här ofvan i underdånighet föreslagit, blifver af Eder Kongl. Maj:t i Nåder bifallen,

och en förbättrad plan för Corrections-anstalterne i Riket vidtagen.

Då, å ena sidan, Committerade funnit sig böra, i följd af Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Befallningar, afgifva ett fullständigt utlåtande i denna gren af ämnet, men, å den andre, dels åtskillige i sådant afseende nödiga upplysningar ännu saknas, dels de förslag och reglementariska föreskrifter, som Committerade komma att afgifva, bero på Eder Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning af Committerades redan yttrade åsigter i de vigtigaste detailler af ämnets hela vidd, hvarföre ock Committerade ansett sig icke böra fördröja öfverlemnandet af sitt underdåniga yttrande deröfver; hafva Committerade trott sig böra till Eder Kongl. Maj:ts Nådiga godtfinnande i underdånighet hemställa, om icke med Committerades handläggning vid allt hvad som rörer Länshäkten och dit hörande arrestanters behandling, må, sedan ännu bristande upplysningar inkommit, anstå, intilldess Eder Kongl. Maj:ts Nådiga Beslut öfver hvad Committerades nu afgifne underdåniga Betänkande, rörande de 2:ne öfrige Classer af häktade personer innehåller, blifvit i Nåder fattadt och Committerade meddeldt.

Imedlertid och som Religions-undervisningen äfven för sådane arrestanter, som tillhöra Länshäkten oeh vid långvariga ransakningars undergående, samt under afbidande af slutlig Dom eller yttrande, kunna komma att längre tid derstädes vistas, är af största angelägenhet, tro Committerade sig böra i underdånighet föreslå, att till detta ändamåls vinnande arfvoden af 100 R:dr för en Fång-Predikant vid hvarje Länshäkte, som ej är å fästningarne beläget, må varda i Nåder anslagne, under skyldighet för Predikanten att åt de pligter honom i detta afseende åligger, lemna all den omsorg hans kall och de häktades behof under vistandet i Länshäktet, fordra; hvilket anslag efter gjord beräkning skulle uppgå till en summa af omkring 2,000 R:dr; äfvensom enär de ökade utgifter i öfrigt, hvilka äro af nöden till aflöning åt Vaktbetjening, inskränka sig till behofvet af ny lön för en Fångvaktmästare vid Hernösands fängelse à 116 R:dr 32 sk. med tillökning för derunder beräknade 12 tunnor Spannmål samt löner för Vaktkarlar, en i Hernösand och 2:ne i Linköping à 58 R:dr 16 sk., jemte förhöjning för deri inbegripne 6 tunnor Spannmål för hvardera, Commiterade till Eder Kongl. Maj:ts Nådiga välbehag i underdånighet öfverlemna, om icke desse utgifter, som uppgå till 291 R:dr 32 sk. kunde anordnas.

Committerade, som nyligen emottagit Eder Kongl. Maj:ts Nådiga Remisser å Dess Krigs-Collegii underdåniga andraganden i särskilde skrifvelser, rörande utgifter för Corrections-Inrättningen i Wadstena, till Nybyggnad och förändringar samt inköp af en Lastbrygga, beräknade till ett sammanslaget belopp af 17,135 R:dr 13. 5. m. m., anhålla i underdånighet att med särskildt yttrande deröfver få i underdånighet inkomma.

Committerade framhärda med djupaste undersåtlig vördnad, nit och trohet,

Stormägtigste Allernådigste Konung!
Eder Kongl. Maj:ts

underdånigste och tropligtigste
undersåtare,

Carl Axel Löwenhjelm.

M. Björnstjerna. med bifogad särskild tanka.

J. Sylvander.

B. Fr. Sparre. med bifogad särskild tanka.

Joh. Lagerbjelke.

E. J. Bergenschöld. som Protocollet utvisar.

C. Tunelius. åberopar und. bilagde yttrande af framl. Rev. Secret. af Risells.

Stockholm d. 5 Martii 1823.

N. Snoilsky.

Afskriftens rigtighet bestyrker

Fab. Edelstam.
Tjenstförrättande Cancellist.

Afskrift.

Utdrag af Protocollet, hållet hos Herrar Committerade för uppgörande af Förslag till en förbättrad fångvård, den 5 Martii 1823.

S. D. Sedan till justering blifvit uppläst Committerades underdåniga Betänkande, angående försvarslöse personers och fästningsfångars behandling, yttrade Herr Justitiæ Cancelleren och Ridd. *Bergenschöld* sig skriftligen sålunda:

"Ledamot i den Committé, som K:gl. Maj:t under den 3 Nov. 1820 i nåder förordnat för att afgifva underdånigt förslag till förbättrande af fängelse-anstalterne i Riket, får jag i detta särskildta yttrande framställa de olika åsigter, jag i vissa delar eger emot de värde Ledamöter, hvilka om betänkandet varit ense.

Jag instämmer fullkomligt i de grunder Committéen uppgifvit för inrättande af Correctionshus, för att sätta dem i det mest ändamålsenliga skick. Dessa grunder äro, utom deras erkända theoretiska värde, äfven bestyrkte af erfarenheten, der de varit använde. Jag vill endast tillägga, att efter den erfarenhet, som är vunnen vid Norrköpings Spinnhus, en inrättning här i Riket, der, så vida jag haft tillfälle erfara, mesta omsorgen egnas, för att åt samhället återgifva förut vilseförde medlemmar, äro snygghet, arbetsamhet och tystlåtenhet första kännetecknen till förbättring. I afseende åter på den moraliska förbättringen, så erkänner jag gerna vigten deraf, men hemställer

om den förtjenar all den uppmärksamhet Committéen deråt lemnat, innan Uppfostrings-anstalterne i Riket blifva satte i någorlunda jemnförlighet dermed, så att man icke må beskyllas, att använda för mycken kostnad på brottslingar, i stället för att, genom samma medels användande i tid, förekomma deras tillvarelse.

Då jag likaledes emotser de svårigheter, hvilka för planens verkställande möta, i anseende till de större anslag dertill erfordras, särdeles då all, i och för samma ändamål på Arbets-Inrättningen i Wadstena nedlagd kostnad, derigenom skulle gå förlorad, så vill jag för detta fall föreslå, att Wadstena Arbets-Inrättning, som, efter hvad jag i min till Kongl. Maj:t afgifne underdåniga berättelse öfver den af mig i Maj månad 1820 verkstälde Inspection visat, icke kommit i det skick, som ingått i planen för inrättandet deraf, och hvarföre man också synes sakna tillräckligt skäl för det omdöme, att samma Inrättning, efter de för densamma uppgjorde grunder, skulle förfela sin bestämmelse, må, såsom förenadt med mindre kostnad sättas i sådant skick, som Committéens nu afgifvande, utarbetade förslag innehåller, med de modificationer, som af saknade anslag kunna blifva en följd, utan att likväl hufvudändamålet förfelas: skulle utrymme der saknas för så stor personal, som för behofvet fordras, så anser jag, att arbets-compagnier, inrättade på militairisk fot, och hvari de mest förbättrade karlar skola insättas, böra och kunna med mindre kostnad användas och

förläggas vid Wanäs, hvarest tillgång på arbete, åtminstone en längre tid, icke saknas, och bör i öfrigt till andra allmänna företag så beskaffadt arbetsmanskap kunna, med Correctionshus-Styrelsens bifall, uttagas och användas; och åberopas i detta afseende det af framlidne Revisions-Secreteraren *af Risells* utarbetade fullständiga förslag.

Att Arbets-Inrättningen i Carlskrona förblifver tills vidare i det skick, den nu är, föreslår jag likaledes, särdeles då den i så måtto svarar emot sin bestämmelse, att jemn sysselsättning för Kronans räkning icke saknas åt de dit dömde personer. Visserligen strider det emot princip, att personer, hvilka af enahanda orsak ansetts förlustige sin personliga frihet, skola, under den tid de deraf äro i mistning, olika behandlas, särdeles om genom det ena sättet möjlighet för återgång till samhället lättare beredes, än genom det andra. Men samma stridighet finner äfven till någon del nu rum emellan Wadstena och Carlskrona, för hvilka olika Reglementen äro, och i anseende till de olika planer för deras inrättande, måste vara gällande; och olägenheterna böra lättast kunna hjelpas genom det Sällskap, om hvars bildande är gjordt förslag, särdeles, som efter den erfarenhet jag med besök i Fästningar och vid Arbets-Inrättningar vunnit, desse förvaringsställen, äfven i deras nu varande skick, mer eller mindre svara emot sin bestämmelse, allt efter det nit för saken, som finnes hos Styresmannen. Till Committéen hörer det väl endast, att föreslå behandlingssättet för sådane

personer, som efter Lagarne anses hafva gjort sig förlustige personliga friheten. Men då Commitéen trott sig böra i så måtto sörja för den allmänna säkerheten, att den i underdånighet föreslagit, att en fästningsfånge, som utgått den ådömda arbetstiden, borde i alla de fall, då han för vanfräjdande brott blifvit till ansvar fälld, förflyttas till Corrections-Inrättningen, derifrån han ej förr finge utgå, än han af vederbörande styresmän ansågs skicklig, att åter blifva fri medborgare, samt erhållit laga försvar, som innefattade ständigt näringsfång; så finner jag för min del intet hinder, att såsom en tillstyrkt lag-förändring, deri instämma med det förbehåll likväl, att sådan förflyttning eger rum endast i de fall, då personen vore för stöld straffad eller vore dömd förlustig äran. Hvilket särskildta yttrande skulle betänkandet åtfölja." — — — —

Slutligen och i anledning af derom väckt fråga, skulle i Protocollet anmärkas, att Committerade ansågo fästnings-fångarnes sysselsättning böra i allmänhet blifva af enahanda beskaffenhet, med hvad i det projecterade Reglementet för försvarslöse personer vore föreslaget, så vidt locala omständigheter sådant medgåfve, hvarom vederbörande Commendanter borde lemna upplysning. Ut supra.

Ex Protocollo

N. *Snoilsky.*

Afskriftens rigtighet bestyrker

Fab. Edelstam,

Tjenstförrättande Cancellist.

Afskrift.

Lit. A.

Calcul öfver kostnaden för den föreslagna Corrections-Inrättningen i Stockholm för 300 Man.

1:o *Capital-utgifter.*

Inköp af fastigheten Barnängen	35,000. Rdr B:o	
Nödiga reparationer enl. förslag	43,000.	
Inredning af rummen, m. m.	10,000.	88,000.

2:o *Årlige utgifter:*

Föda à 5 sk. Banco om dagen för 300 man . .	11,800.	
Beklädnad à 10 R:dr för d:o	3,000.	
Ved, ljus, underhåll af sängkläder m. m. . . .	4,000.	
Aflöning enligt projecterad aflönings-stat	8,000.	26,800.
Hvarifrån bör afgå för fångarnes arbetsförtjenst beräknadt efter minst 200 man uti 300 arbetsdagar à 9 sk. om dagen	11,250.	
Besparing af till Wadstena anslagne	22,000.	
Dito för 30 mans vakt med befäl derstädes . . .	3,500.	36,750.

Hvadan Staten årligen besparar 9,950 R:dr, som inom 9 år godt utgöra Capital-utgiften 88,000 R:dr.

Härtill får vidare läggas, att de å Wad-

stena Krigsmanshus föreslagne reparationer för dervarande Corrections-Inrättnings behofver, lära, enligt Höglofl. Krigs-Collegii förslag, uppgå till nära 20,000 R:dr B:co, oaktadt den större Reparation, som år 1818 derå verkställdes.

Vidimeras

Fab. Edelstam.
Tjenstförrättande Cancellist.

N:o 44.

Utdrag af Protocollet, hållet inför Hans Maj:t Konungen uti Stats-Rådet å Stockholms Slott d. 18 *Aug.* 1823.

Närvarande:

Hr Justitiæ-Stats-Ministern Grefve *Gyllenborg.*
Herr Stats-Ministern för Utrikes Ärenderna Grefve *von Engeström.*
En af Rikets Herrar, Stats-Rådet Herr Grefve *Rosenblad.*
En af Rikets Herrar, Stats-Rådet Herr Grefve *Cederström.*
En af Rikets Herrar, Stats-Rådet Herr Grefve *Skjöldebrand.*
Tillförordnade Stats-Secreteraren, Förste Expeditions-Secreteraren *Skogman.*

Tillförordnade Stats-Secreteraren uppläste i underdånighet ett af honom, på grund af K:gl.

Maj:ts den 6 innevarande månad i Nåder gifne befallning, uppsatt förslag till Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse till Riksens Ständer, angående utomordentligt anslag till uppköp af spannmål, för att, i händelse af allmännare missväxt, förekomma brist och hungersnöd.

Hvilket förslag, sådant det vid Protocollet finnes bilagdt, Kongl. Maj:t, uppå underdånigt tillstyrkande af Stats-Rådets samtlige närvarande Ledamöter, behagade i Nåder gilla; och i enlighet hvarmed alltså den Nådiga Skrifvelsen komme att under denna dag, på vanligt sätt till Riksens Ständer expedieras.

Ex Protocollo
J. F. Fåhræus.

Kongl Maj:ts Nådiga Skrifvelse till Rikets Ständer, angående utomordentligt anslag till uppköp af Spannmål, för att, i händelse af allmännare missväxt, förekomma brist och hungersnöd. Gifven Stockholms Slott den 13 *Aug.* 1823.

Då Rikets Ständers förra sammankomst år 1818 nalkades sitt slut, voro utsigterne för årsväxten ganska ofördelaktige, och Rikets Ständer funno, uppå derom af Kongl. Maj:t gjord

nådig framställning, omständigheterna fordra, att för upphandling af Spannmål, till förekommande af brist och hungersnöd, icke allenast bevilja ett utomordentligt anslag af två millioner Riksdaler, utan ock autorisera K:gl. Maj:t att, derest berörde anslag icke vore för ändamålet tillräckligt, under Riksgälds-Contoirets garanti och emot dess obligationer upptaga ett lån i Silfver af Två millioner Riksdaler på sätt och med de villkor, som Rikets Ständers underdåniga skrifvelse af den 16 Julii 1818 innehåller. 1818 års skörd utföll på det hela mindre ofördelaktigt, än man hade skäl att befara, och endast Trehundrade Tusende Riksdaler, enligt föreskrift till Banken återbetalde, behöfde af det utomordentliga anslaget användas till Spannmåls-uppköp för allmän räkning, i förening med de tillgångar, som Allmänna Magazins-Inrättningen dels redan egde, dels anskaffade, och dem enskilda omtankan beredde. Under den sedermera förflutna tiden har Riket varit välsignadt med goda skördar; utsigterna för innevarande år äro äfven särdeles lofvande, och all anledning är till det glädjefulla hopp, att åkerbrukets tillväxt och förbättring, som redan gjort tillförsel af utländsk säd i vanliga år umbärlig, skola framgent förekomma brist och hungersnöd till den grad, som förr inträffade. Vår egen erfarenhet har likväl visat, att goda år icke sällan efterföljas af missväxt, och att en otjenlig väderlek kan förstöra den vackraste gröda: andra länder, mera bördiga och belägna under mildare luftstreck än Sverige, hafva nyligen blifvit härjade af hungersnöd. De utomordentliga anstalter, som i dylika fall böra vidtagas, måste med största skyndsamhet utföras: och om Riket af allmännare missväxt hemsöktes, skulle omständigheterne ej medgifva, att till det ondas afhjelpande afvakta Rikets Ständers sammankallande och beslut. Kongl. Maj:t anser derföre omsorgen för Rikets väl kräfva, att af Rikets Ständer äska, det till upphandling af Spannmål för allmän räkning, i de fall då vid inträffande missväxt brist och hungersnöd icke på annat sätt kunna förekommas, serskilde penninge tillgångar må af Rikets Ständer ställas till Kongl. Maj:ts disposition i likhet med hvad år 1818 beviljades.

Kongl. Maj:t förblifver Rikets Ständer med all Kongl. Nåd och ynnest städse välbevågen. Datum ut supra.

CARL JOHAN.

C. D. Skogman.

N:o 45.

Protocoll, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Stats-Rådet den 18 *September* 1823.

Närvarande:

Hans Excellence Justitiæ Stats-Ministern Herr Grefve *Gyllenborg.*

Hans Excellence, Stats-Rådet Herr Grefve *Rosenblad.*

Hans Excellence, Hof-Cancelleren Herr Grefve *af Weiterstedt.*

Deras Excellencer, Stats Råden Herr Grefve *Cederström.*

Herr Grefve *Skjöldebrand.*

Herr Grefve *Mörner.*

Stats-Rådet Grefve *Löwenhjelm.*

Stats-Secreteraren *af Kullberg.*

Stats-Secreteraren uppläste till justering K:gl. Maj:ts i förlidet Stats-Råd beslutne Nådiga Skrifvelse till Riksens Ständer, angående Preste-Ståndets underdåniga hemställan, om de öfrige Riks-Ståndens hörande, i anseende till det af sistnämnde Stånd granskade och med förändringar gillade förslag till en förbättrad Evangelii-Bok, för att utröna om en sådan, till bruk vid den offentliga Gudstjensten, af Svenska Församlingen ännu önskas.

Och tillstyrkte Stats-Rådets samtlige Ledamöter, att berörde skrifvelse, sådan den vid detta Protocoll finnes bifogad, måtte till Riksens Ständer afgå.

In fidem

C. A. Backman.

Kongl.

K:gl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse till Riksens Ständer, angående en af Preste-Ståndet gjord underdånig framställning om den nya Evangelii-Bokens antagande; Gifven Stockholms Slott den 18 Sept. 1823.

Sedan Kongl. Maj:t så väl under den 31 Oct. förlidet år i Nåder bifallit, att förslaget till en förbättrad Evangelii-Bok, hvilket den för detta ändamål i Nåder förordnade Committé utarbetat, skulle genom trycket allmängöras, som ock, under den 4 sistl. Februarii samma Förslag till det nu församlade Preste-Ståndets granskning öfverlemnat, innan Kongl. Maj:t om dess antagande ville fatta Nådigt beslut, har Preste-Ståndet i underdånighet anmält, att efter det samma granskning blifvit med sorgfällighet och samvetsgranhet verkställd, planen till berörde Förslag befunnits enlig med den ordning, i hvilken det Gudomliga Ordet uppenbarat sig, dess Epistlar och Evangelier så valda, att de på en gång motsvara idéen om en Evangelii-Bok, betraktad som ett sammandrag af den heliga Skrift och tjenande till sitt hufvudsakliga ändamål för Altaret och Prediksto-len, dess Collecter och Böner författade i en Biblisk anda och ton, samt dess beskaffenhet sådan, att Ståndet anser den böra gillas och antagas, med villkor af åtskilliga rättelser, som torde få meddelas den i Nåder förordnade Committéen, och hvilka inom loppet af nästkom-

mande år kunna pröfvas, så att förslaget vid den tiden må kunna vara fullbordadt och K:gl. Maj:ts pröfning underställdt. Härjemte har Preste-Ståndet i underdånighet hemställt, om Oss skulle i Nåder täckas lemna de öfriga Riks-Stånden vid denna Riksdag tillfälle att i detta vigtiga, hela Riket rörande, ämne yttra sin underdåniga tanka, på det derigenom utrönas må, huruvida en förbättrad Evangelii-Bok, hvilken den allmänna rösten i flera år yrkat, i synnerhet sedan den nya Psalmboken blifvit stadfästad och antagen, ännu af Svenska Församlingen till bruk vid den offentliga Gudstjensten önskas.

Till följe af denna Preste-Ståndets underdåniga framställning vill Kongl. Maj:t hafva inhemtat de öfriga Riks-Ståndens utlåtande i förberörde afseende, för att derefter, och sedan förenämnde förslag blifvit Kongl. Maj:t underställdt, om dess gillande och antagande fatta sitt nådiga beslut. Kongl. Maj:t förblifver Riksens Ständer med all Kongl. Nåd och ynnest städse välbevägen. Datum ut supra.

CARL JOHAN.

A. C. af Kullberg.

N:o 46.

Protocoll, hållet inför Hans Maj:t Konungen uti Stats-Rådet å Stockholms Slott d. 16 Oct. 1823.

Närvarande:

Hans Excellence, Justitiæ-Stats-Ministern Herr Grefve *Gyllenborg.*
Stats-Rådet, Hans Excellence, Herr Grefve *Rosenblad.*
Undertecknad Hof-Canceller.

Stats-Råden:

Hans Excellence Hr Grefve *Cederström.*
Hans Excellence Hr Grefve *Skjöldebrand.*
Hans Excellence Hr Grefve *Mörner.*
Grefve *Löwenhjelm.*

Sedan undertecknad Hof-Canceller uppläst ett, på Nådigste befallning, författadt förslag till Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Rikets Ständer, om upphäfvandet af 103 §. Regeringsformen och 64 §. Riksdags-Ordningen m. m.; så täcktes Kongl. Maj:t, på Stats-Rådets underdåniga tillstyrkan, i Nåder detsamma gilla, med befallning, att nämnde Proposition, sådan den vid detta Protocoll finnes bilagd, skulle, af undertecknad Hof-Canceller contrasignerad, på vanligt sätt till Rikets Ständer öfverlemnas.

In fidem

G. af Wetterstedt.

Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Rikets Ständer, om upphäfvandet af 103 §. Regeringsformen och 64 §. Riksdags-Ordningen m. m. Gifven Stockholms Slott den 16 October 1823.

Det utgör en af de vigtigaste fördelarne af det Monarchisk-representativa Regeringssättet, att det inom sig sjelf eger alla medel till sina inrättningars förbättring, då en sådan af behofvet påkallas. Genom denna lifgifvande förmåga framskrider styrelseformen till en fullkomligare utveckling och hemtar derunder af tiden stadga och varaktighet. Endast om oroliga sinnen ensidigt skulle försöka att begagna den, eller om Styrelsen fölle i osäkra och kraftlösa händer, kan denna i sig sjelf så oskattbara förmån blifva för samhället vådlig. Blotta möjligheten häraf böre vi önska städse vara långt ifrån oss aflägsnad.

Bland de förbättringar, hvilka, enligt Kgl. Maj:ts tanka, Samhälls-författningen synes böra undergå, finnas några, dem försigtigheten bjuder att uppskjuta, på det att tiden och erfarenheten tydligare må ådagalägga deras nödvändighet; andra åter äro så högt af omständigheterna påkallade, att hvarje uppskof endast ännu mera skulle förstöra de olägenheter, hvilka genom dem skola förekommas. Så företer sig uteslutandet af 103 §. i Regeringsformen såsom en oundgänglig förbättring, eller snarare såsom en rättelse af ett misstag uti en

af de mest magtpåliggande delar af Statsförfattningen, den uppå hvilken Medborgares enskilda säkerhet hufvudsakligen hvilar.

Föreskrifterna i denna §. äro ovedersägligen stridande mot grunderne för en god organisation af Domaremagten, och stå dessutom i uppenbar motsägelse med samma Grundlags bokstaf och anda, hvaraf den utgör en del:

1:o De äro stridande emot en god organisation af Domare-magten, emedan dess rätta grundval är, domarens fullkomliga oberoende, så att han, utan någon gunst att eftersträfva eller något misstag att befara, inträder i utöfningen af sitt Ämbete, genast efter utnämnandet, och ej kan derifrån skiljas utan efter laga ransakning och dom.

Regeringsformens 103 §. föreskrifver, att Riksens Ständer vid hvarje Riksdag skola utse Tolf Ledamöter af hvarje Stånd till en Nämnd, som eger rättighet att afgöra, "huruvida Hög-"sta Domstolens samtlige Ledamöter gjort sig "förtjente, att i deras vigtiga kall bibehållas, "eller om vissa bland dem kunde anses böra "från utöfningen af Konungens Domsrätt skil-"jas," och detta, såsom orden lyda," utan be-"gångna fel och brott."

Ett sådant stadgande i ett fritt Folks Grundlag måste väcka förvåning, men denna ökas, då man granskar de föreskrifter det innebär för beredandet af denna, så tillsägande inqvisitoriska Nämnds beslut. Hvad fordrar man väl egentligen af hvarje Ledamot i Nämnden? Gifver man honom del af handlingar, som upplysa Högsta Domstolens Ledamöters Äm-

betsmanna-åtgärder och hvarigenom han blir i tillfälle, att sjelf bedöma hvars och ens moraliska värde och förmåga att uppfylla de värf Konungen dem anförtrott? Eller uppmanas han att sjelf företaga en sådan granskning, och att inför annan Domstol framlägga de anledningar han finner till åtal? Nej. — Man frågar honom endast, om han anser att omröstning skall anställas till uteslutande af någon bland Högste Domstolens Ledamöter? Och, hvad härvid i synnerhet är anmärkningsvärdt, beslutet deröfver fattas icke, såsom man vid första påseendet skulle förmoda, enligt de flesta rösterna i afseende på någon viss af Högsta Domstolens Ledamöter, utan är det tillfyllest, att en sextondedel af de röstande har något att påminna emot en af desse Domare, och en tjugufjerdedel, emot hvar och en af de öfrige, för att tillvägabringa den förklaring, att omröstning till någons uteslutande skall anställas. Så obestämd, ja till och med försåtlig, är denna fråga.

Om man antager, att ibland de 48 personer, som utgöra Nämnden, Tre finnas, som ega anledning att önska det en af Högsta Domstolens Tolf Ledamöter skall uteslutas, och för hvar och en af de Ellofva öfrige, två och två af Nämnden hysa enahanda önskan, så uppkommer derigenom ett antal af Tjugufem personer, hvilka med delade afsigter i afseende på dem af Högsta Domstolens Ledamöter, som de vilja se uteslutna, likväl sammanstämma deruti att omröstning bör ske.

Beslutet är då visserligen fattadt enligt de

flesta rösterna, men denna öfvervigt är likväl blott skenbar, och frågan i sjelfva verket obesvarad, ty uppenbart är, att om den blifvit framställd öfver hvarje Ledamot särskildt, så skulle ej en gång fyra röster varit jakande.

Fortsätter man med samma noggranhet denna undersökning, så skall man häpna öfver den lätthet, hvarmed en eller flere af Högsta Domstolens Ledamöter kunna komma att ställas under omröstning till uteslutande; men äfven om denna omröstning icke eger rum, är icke sjelfva beslutet om dess anställande redan ett tillräckligt ondt? Af någras enskilda godtycke föranledt, blir det så mycket mera orättvist, som det, utan att utmärka någon viss af Högsta Domstolens Ledamöter, tillfogar dem alla en gemensam förolämpning. Är det icke skadligt att, genom en sådan förklaring, vända Nationens misstroende och farhågor emot en Domstol, hvarifrån likväl sedermera ingen Domare uteslutes; och är det ej lika obetänksamt som vådligt att, medelst en sådan åtgärd, säga åt Folken: Edra högsta Domare förtjena ej mera edert förtroende, men j bören likväl bibehålla dem! Hvilken oväld, hvilken sjelfständighet kan med skäl fordras af en Domstol, hvars Ledamöter äro underkastade dessa skiften af ovilja och oförrätter, lika lätt framkallade som svåra att undvika.

Det förtjenar ytterligare anmärkas, att Nämndens Ledamöter, vid sin förklaring att omröstning skall ske, ej äro förbundne att dertill uppgifva några skäl. En sådan lag, påminner den ej om de tider, då en medborgare

röstade för den andres förvisning, blott af missnöje öfver att höra honom kallas *den rättvise?* Påtagligt är åtminstone, att den undergräfver grundvalen för en god organisation af Domaremagten, och endast derigenom väcker en grundad farhåga för den enskilda säkerheten.

2:o Föreskrifterne i 103 §. äro dessutom i uppenbar motsägelse med sjelfva den Grundlags bokstaf och anda, hvaraf denna §. utgör en del.

För att ställa denna motsägelse i öppen dag, behöfver man endast göra en jemnförelse med 16 §., hvarest ordagrant stadgas, att "Konungen bör rätt och sanning styrka och befordra, vrångvisa och orätt hindra och förbjuda, ingen förderfva eller förderfva låta till lif, ära, personlig frihet och välfärd, utan han lagligen förvunnen och dömd är, och ingen afhända eller afhända låta något gods, löst eller fast, utan ransakning och dom;" samt med 36 §. af samma Grundlag, som tydligen innehåller, att de, som bekläda Domare-Ämbeten, så högre, som lägre, kunna "icke, utan medelst ransakning och dom, ifrån sine innehafvande sysslor af Konungen afsättas, ej eller utan efter egna ansökningar, till andra tjenster befordras eller flyttas;" och likväl måste Konungen, enligt 103 §. från Ämbetet skilja en Ledamot af Högsta Domstolen, blott i stöd af en på hemliga skäl grundad förklaring af 32 Medlemmar af den utaf Riksens Ständer utsedde Nämnd, utan att denne Ämbetsman blifvit inför Lagen tilltalad och dömd,

ja, "utan bevisligen begångna fel och brott," såsom orden i §:n lyda.

Är det väl möjligt att ställa Konungen emellan tvänne mera stridiga förbindelser, att då Grundlagen i allt bjuder att Konungen skall vara rättvis, genom ofvannämnde stadgande likväl af honom kräfva en orättvisa, och kan väl en Lagstiftning vidmagthållas, hvars föreskrifter inbördes upphäfva hvarandra?

Det är otvifvelaktigt att Grundlagen åsyftar, att omgifva Konungen med allt det anseende, som så väl för utöfningen af verkställande magten, som för dess andel i Lagskipningen erfordras. Konungen allena eger myndigheten, att, genom de ombud han sjelf väljer och utnämner, styra Riket samt skipa Lag och rätt. Men huru lätt skakas ej detta anseende, då det ej behöfves mera att omintetgöra Konungens val af ombud för utöfningen af sin Domsrätt, än att 32 personer förklara, det dessa Ombud ej ega *deras* förtroende, och Konungen derigenom tillförbindes att dem förafskeda, äfven om de bibehålla *Hans*, och oaktadt man ej kan gifva honom något bestämdt bevis, att detta förtroende varit oförtjent eller missbrukadt?

Lika otvifvelaktig är Grundlagens syftning att främja och underhålla den största enighet emellan den Lagstiftande magtens tvänne fördelningar, samt att aflägsna allt som skulle kunna lända till dess störande. Men kan väl detta ändamål vinnas genom en lag, som gifver 32 af Ständernas Ombud rättighet att föreskrifva Konungen att förafskeda en del

af Sina? Om man derjemte eftersinnar, att dessa Ständernas 32 Ombud kunna fatta detta beslut, endast i kraft af deras blotta vilja, utan all undersökning, utan all formalitet, som vore en borgen att det ej förestafvades af ärelystnad, personlig ovilja eller hemlig tillställning, skulle man icke då kunna tro, att en sådan §. vore inkastad i Grundlagen, snarare som ett tvädrägts-frö, än som ett medel att underhålla sämjan emellan de båda Stats-Magterne? Ty om Konungen upptäcker eller eger anledning till den förmodan, att Nämndens beslut härflutit af nyck, enskildt agg eller beräknad anläggning, kan eller bör Han då öfvergifva den eller de, som blifvit offer derför? Ålägger honom icke 16 §:n att godtgöra den oförrätt, som blifvit tillfogad en aktningsvärd Medborgare, och beror det icke af Konungen att i sådant fall kalla honom till andra Statens högre Ämbeten? Hvad anseende återstår väl då för Opinions-Nämndens åtgärd? Och är det väl lämpligt att blottställa Riksens Ständers beslut för ett så beskaffadt Konungamagtens ogillande?

Till hvad redan blifvit anfördt kommer ytterligare en vigtig omständighet. Lagstiftarne, år 1809, hafva ej beräknat den händelsen, att Opinions-Nämnden möjligtvis kunde, hel och hållen eller till en del, komma att bestå af personer, hvilka vid Högsta Domstolen haft Rättegångar anhängige och dem förlorat. Dessa skola då i sin ordning döma öfver sina Domare. De kunna törhända vara öfvertygade, som vanligtvis i tvistemål, den

tappande Parten, att dessa Domare gjort dem orätt, och denna öfvertygelse kan möjligen väcka ovilja emot Högste Domstolens Ledamöter, som dömt emot deras fördel och om saken uppfattade åsigt, ty man beräknar illa menniskohjertat, om man tror, att de, som anse sig förorättade, ej lätteligen kunna omfatta ett gynnande tillfälle att hämnas deras förmenta lidande. Opinions-Nämndens Utslag kan således tilläfventyrs endast blifva uttryckt af den ovilja och det hämdebegär, som enskilda rättsökande kunna hysa emot sina Domare.

Denna ovilja kan få en ännu större utsträckning, ty utan att sjelf hafva varit invecklad i någon Rättegångssak, kan man hysa deltagande för en väns, eller ock genom falska framställningar blifva ledd bakom ljuset. Det är icke tänkbart, att alla Ledamöterne i den Nämnd, som eger att fatta ett oåterkalleligt beslut, kränkande för en Medborgares heder, kunna döma med sakkännedom, ty då skulle helt andra villkor fordras för denna Nämnds sammansättning. Den strängaste redlighet, de renaste afsigter kunna ej alltid trygga mot de misstag, som vid denna pröfning kunna begås, om ej med grundliga kunskaper och en öfvad blick förenas en djup kännedom af Lagarne.

På grund af alla dessa skäl, samt i betraktande deraf, att enskilda säkerheten hufvudsakligen hvilar på Domare-magtens sjelfständighet: att föreskrifterne i 96, 98, 99, 100 och 101 §§:ne tillräckligen förebygga, att

ej denna Magts rättigheter ostraffadt kunna öfverträdas och missbrukas: att 103 §:n, i kraft hvaraf Högsta Domstolens Ledamöter godtyckligt kunna från sina Ämbeten skiljas, alldeles tillintetgör deras oberoende, samt ändteligen, att alla föreskrifterne i denna §. äro orättvisa och menlige för Medborgares frihet, egendom och heder, vill Kongl. Maj:t härmed i Nåder föreslå Rikets Ständer, att berörde 103 §. i Regeringsformen samt, i följe deraf, äfven 64 §:n i Riksdags-Ordningen, må till hela deras innehåll, kraft och verkan, upphäfvas, samt 104 §:n Regeringsformen i afseende på hvad deruti förekommer om öfverläggning i Nämnden, undergå en lämplig omarbetning.

Kongl. Maj:t förblifver Rikets Ständer med all Kongl. Nåd och ynnest städse välbevågen. Datum ut supra.

CARL JOHAN.

G. af Wetterstedt.

N:o 47.

Kongl Maj:ts Nådiga Svar till Rikets Ständer, på deras underdåniga Skrifvelser af den 18 *September*, 10 *och* 17 *Nov.*, *om Granskningen af allmänna Cassor*, *Instructionen för Riksens Ständers Revisorer af Stats-Verket*, *Tullmedlens öfverlåtande till Riksgälds-Contoiret*, *och de*, *enligt* 63 §. *Regerings-Formen afsatte summor*. *Gifvet Stockholms Slott den* 4 *Dec.* 1823.

Kongl. Maj:t har emottagit Riksens Ständers underdåniga Skrifvelser, af den 18 September, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse af den 28 sistl. Februarii; af den 10 Nov., med förslag till förnyad Instruction för Riksens Ständers Revisorer, i hvad som rörer deras befattning med Stats-Verket; af den 17 November, angående Tull-uppbördens inleverering till Riksgälds Contoiret och af samma dag, angående de, enligt 63 §. Regerings-Formen afsatte summor; och då flere, i dessa Riksens Ständers Skrifvelser, förekomne omständigheter icke af Kongl. Maj:t kunnat gillas, har Kongl Maj:t velat Rikets Ständer derom, under en förenad Constitutionel åsigt, underrätta.

Trogen väktare öfver helgden af Grundlagen, skall Kongl. Maj:t, under utöfningen af Sin lagliga rätt, vid alla förekommande fall, endast vädja till dess bokstafliga innehåll. Då

detta handlingssätt mötes af Riksens Ständers enahanda åtgärder och öfvertygelse, uppstår för de begge Samhällsmagterne, som gemensamt verka för Folkets frihet och sjelfbestånd, en säkerhet, som upphör, då en af dessa magter anser sig kunna tolka Grundlagens bokstaf, efter egen uppfattad mening, och framställa denna Lags anda, som stöd för en sådan tolkning. Det vore vådligt för Fäderneslandet, äfvensom för Rikets Ständer sjelfva, om Konungen skulle vilja tillegna sig rättighet, att ensam bestämma Grundlagens mening; men denna våda skulle mångdubblas, om Rikets Ständer, emot Konungens samtycke, skulle kunna verkställa en sådan förklaring, emedan i detta sednare fall, intet ansvar för öfverträdelsen finnes. Allmänna säkerheten, och den vördnad, som alla böra hysa för Statsförfattningen, fordrar således, att den efter Bokstafven tydes och följes, intilldess den, i laglig ordning, genom Konungs och Ständers sammanstämmande beslut, blifvit förändrad; och då skiljaktiga meningar uppstå om rätta förståndet af något stadgande deruti, är det genom en gemensam öfvertygelse, som denna skiljaktighet bör afgöras. Intill dess ett sådant afgörande tillkommit, bör verkställigheten förblifva vid hvad förut varit iakttaget.

Sådan var äfven Kongl. Maj:ts afsigt med Dess Nådiga Skrifvelse till Rikets Ständer af den 28 sistl. Februarii, angående Granskningen, å Rikets Ständers sida, af vissa deruti uppnämnde allmänna Cassor och Räkenskaper. De svar Rikets Ständer derå gifvit, det sednare åtföljdt af ett nytt förslag till Instruction för Rikets Ständers Revisorer af Stats-Verket, hvilket till Kongl. Maj:ts utfärdande öfverlemnas, hafva icke uppfyllt Kongl. Maj:ts ändamål och afsigter.

Det har bort förefalla Kongl. Maj:t oväntadt, att, endast under åberopande af en egen, ens icke förut yrkad tolkning af Grundlagens ord, Rikets Ständer förklara för tydligt och med Grundlagarnes både anda och mening öfverensstämmande, det Kongl. Maj:t, med hänvisning på dessa Lagars bokstaf, af flere grundade skäl, hade ansett såsom tvätydigt. Då en utsträckning sökes i förut icke bestämdt åtnjutne, och ej en gång länge yrkade rättigheter, hvilka ej heller förut kunnat yrkas eller åtnjutas, emedan Lagens bestämda och ordagranna lydelse ej medgifvit en sådan fordran, vinnes ändamålet säkrast derigenom, om Lagen, genom ömsesidig öfverenskommelse, förtydligas, och den omtvistade rättigheten upphör att vara ett föremål, vare sig för anspråk eller begifvande. Men denna öfverenskommelse tillvägabringes icke, genom ett enständigt fortfarande i sådane fordringar, som å den andra sidan bestridas, och som, långt ifrån att af begifvanden hemta efterdömen, snarare tillväxa i mån af dem.

Det äro dessa allmänna grundsatser, som Kongl. Maj:t hade önskat finna tillämpade vid pröfningen af den vigtiga frågan, om gränsorna och utöfningen af Rikets Ständers och Deras Revisorers rätt till granskning af Stats-Verkets tillstånd, styrelse och förvaltning, se-

dan en sådan särskild pröfning blifvit påkallad af senaste Revisorers åtgärder och K:gl. Maj:ts deraf föranledda Nådiga skrifvelse under den 28 sistl. Februarii. Regerings-Formens 58 §., samt 30 och 68 §§. Riksdags-Ordningen innehålla föreskrifter i denna del. Stats-Utskottets befattning, gränsorna för dess anmärkningsrätt och sättet att göra den gällande, finnas i nämnde 30 §. till stora, men bestämdt uttryckta förhållanden, uppdragne, och längre än dessa Rikets Ständers vid Riksdagarne granskande Ombud, kunna icke heller de, emellan Riksdagarne granskande ombuden, sträcka sina åtgärder.

Grundlagen anvisar tydligen den, för Samhällets bestånd, så nödige skillnaden, emellan sjelfbeskattande Ständer, som, på sätt Grundlagen bjuder, ega att granska de medel de gifva, samt en, inom bestämda Utgifts-Tittlar, till bestämda stora ändamål fritt verkande Konungamagt. Denna upphör att vara nyttig, om dess verksamhet förlamas af sönderstyckade anmärkningar, ingående på Statsförvaltningens område, i stället för att rigtas emot det hela af åtgärderne, för hvilka en constitutionel ansvarighet åligger Dess Ämbetsmän. I detta sednare fall skall pröfningen af hvad som kunde anmärkas, uppställd jemförelsevis emot det, som bör gillas, gifva en nyttig och rättvis ledning åt besluten.

Vid 1809 och 1810 årens Riksdag, då desse Grundlags-stadganden upprättades och antogos, förordnades tillika af K:gl. Maj:t och Rikets

Rikets Ständer, om ordningen för Statsmedlens Förvaltning och Redogörelsen derföre i speciella delar, uti fullkomlig öfverensstämmelse med ordalydelsen och meningen deraf. På samma åsigter och hufvudgrund hvilar likaledes den Instruction, som Rikets Ständer, med den rätt 68 §. Riksdags-Ordningen dertill lemnar, för deras Revisorer vid samma Riksdag beslutade, ehuru någon expedition derå då icke följde, utan först derefter, i anledning af Rikets Ständers underdåniga Skrifvelse, under Riksdagen i Örebro, af Kongl. Maj:t gillades och utfärdades den 10 Juni 1812. Det var alltså i den tidpunct, då Grundlagarnes anda och ordalydelse borde vara lifligast fattad, samt fullkomligast förstådd och närmast i minnet, som de, i hvad tillämpningen af det nu förevarande ämnet angår, utvecklades och för första gången gjordes gällande.

Nu finnes likväl ingen paragraph i denna Instruction, för hvad den angår granskningen af Stats-Verket, som talar om andre än Stats-Contoirets Räkenskaper, Protocoller och Handlingar; hvaremot allt deruti, såsom hufvudsakligt föremål, syftar på en jemförelse mellan de vid Riksdag gjorde beräkningar och anslag, samt huru desse utfallit och blifvit disponerade. Så innehåller 1:sta §. att *Stats-Contoiret* skall afgifva en berättelse om Stats-Verkets tillstånd och förvaltning, *för den tid, som då kommer att Revision undergå;* så 2:dra §. att Revisorerne skola ega tillgång till *Stats-Contoirets* Räkenskaper, och ega rätt att af *Stats-*

Contoiret undfå de upplysningar och handlingar, som de i öfrigt finna nödige; så 3:dje §. att om Revisorerne finna något af Rikets Ständer fastställdt anslag vara öfverskridet, eller något i öfrigt vid förvaltningen att erindra, böra Revisorerne sådant anmärka; och så 4:de §. att Revisorerne böra sträcka sin åtgärd icke blott till efterseende, huruvida utgifterna med Stat och författningar instämma, utan äfven granska inkomst-titlarne o. s. v.

Det visar sig häraf alldeles klart och bestämdt, att det varit Stats-Verkets tillstånd i alla dess delar, sådant det, efter då gällande ordningar, inom Stats-Contoiret redovisades, som skulle utgöra föremålet och omfånget för den constitutionella granskningen, men intet derutöfver; ty ingalunda kunde Stats-Contoiret gifva någon berättelse om andra förvaltande Verks tillstånd, ej heller upplysningar och handlingar derom.

Det torde alltså vara tillräckligt att, jemte åberopande af desse, från Rikets Ständer sjelfve utgångne frivilliga stadganden, uppkalla erfarenheten hos de Ledamöter af Riks-Ståndden, som den tiden deltogo i öfverläggningarne, och hos dem, som sedermera, såsom ombud, verkstälde de första Revisionerne; för att på det fullkomligaste ådagalägga, att hvarje utsträckning af granskning till andra Verks tillstånd, Förvaltning och Räkenskaper, än Stats-Contoirets, i sjelfva verket utgör en afvikelse från Rikets Ständers, vid första grundläggningen häraf, bestämdt uttryckta mening; och alltså innefattar ett begifvande, på hvilkendera

sidan som heldst, vare sig att åtaga sig ett ytterligare arbete, vare sig att lemna tillfälle dertill.

Rikets Ständer hafva nu deremot förklarat granskningen af Stats-Verket, samt alla genom allmänna bidrag samlade Cassor, *af hvad namn och beskaffenhet som heldst*, icke kunna Rikets Ständer eller deras Revisorer förvägras: hafva anmält deras beslut, att alla andra medel och Cassor, utan undantag, hvilka genom allmänna bidrag tillkommit, hädanefter skola af Rikets Ständer eller deras Revisorer granskas. Då allt hvad i detta fall skulle utgöra en constitutionell rättighet för Rikets Ständer, i följd deraf äfven måste blifva deras ovägerliga pligt, emedan det utan tvifvel utgör ett af hufvudvilkoren för Samfunds fördragets bestånd och ändamål, att det ej af den ena eller andra magtens godtycke må bero, att utföra eller icke utföra hvad som vore bestämdt uttryckt böra ske, förekommer tillika, med tillämpning häraf till ifrågavarande ämne, att en så vidsträckt granskning i sjelfva verket blefve en omöjlighet, då jemnförelse sker mellan den för Revisions-förrättningen bestämda tiden, (hvars otillräcklighet i det inskränktare skick, granskningen hittills egt rum, Rikets Ständer dessutom förut hafva anmält) och en ändamålsenlig undersökning af Rikets samtlige Penninge-förvaltande Verks och Inrätningars tillstånd, förvaltning och räkenskaper.

Vid antagandet af en sådan rättighet och pligt såsom Grundlagsenlig, kunde det seder-

mera icke af Rikets Ständer eller deras Revisorer få bero, att lemna någon enda del af dessa mångfaldiga Förvaltningar, Cassor och Räkenskaper, utan en så beskaffad handläggning, att ett derpå grundadt utlåtande öfver Redovisningens behörighet ansvarigt kunde afgifvas. I sjelfva tidsbestämmelsen, likasom i hvad öfrigt härvid förekommer, ligger således den fullkomligaste öfverensstämmelse för bevisningen deraf, att det är den omedelbara utvecklingen samt verkningarne af Riksens Ständers vid hvarje Riksdag, inom den då upprättade, och i vissa Hufvud-Titlar fördelade Riks-Staten, gjorde beräkningar och anslag, som Rikets Ständer sjelfva, eller genom sina ombud, hafva att undersöka och granska; hvaremot den special-förvaltning, hvaruti Riks-Styrelsens utföring derefter sig fördelar och utgrenas, på en helt annan väg, efter stadgade ordningar och med laglig ansvarighet för de redoskyldige under Kongl. Maj:ts Egen värd och högsta inseende, grundlagsenligt har sin controll och bevakning.

Till ofvanåberopade föreskrifter, samt deras hittills följda tillämpning, i rak motsägelse med hvad Rikets Ständer nu förklarat vara gifvet och otvifvelaktigt, fogar sig således äfven, i sjelfva verkställigheten, sådane omständigheter, som af nödvändighet hindra medgifvandet af den nu framstälda förändrade tolkningen; för att icke all verkan och hela ändamålet af denna vigtiga handläggning i denna del, som i Grundlagen blifvit afsedd och

bestämd, samt äfven derföre lämpligen begränsad, må alldeles tillintetgöras.

Utom detta förhållande i frågan, om hvilka Verks tillstånd, förvaltning och redogörelser rätteligen böra komma under Rikets Ständers och deras Revisorers granskning, företer sig vidare, i afseende på tiden, som hvarje sådan Revisions-förrättning bör omfatta, att sedan Kongl. Maj:t, uti högstberörde Nådiga Skrifvelse, anmärkt att 1820 och 1822 årens Revisorer, oaktadt stadgandet i Riksdags-Ordningens 68 §, att hvarje Revision bör omfatta 2:ne års afslutade räkenskaper, utsträckt sin granskning till en efterföljande tid, och stundom ingått i tillstyrkanden och förslag, som icke rätteligen bort utgöra föremål för deras befattning, af hvilken anledning Kongl. Maj:t äskat, att mera bestämda föreskrifter än hittills, måtte Revisorerne meddelas; så hafva Rikets Ständer icke allenast förklarat, att ofvanåberopade stadgande innebär endast en skyldighet för Revisorerne, att granska 2:ne års afslutade Räkenskaper, utan inskränkning i rättigheten, att till Stats-Verkets förvaltning i allmänhet utsträcka granskningen, så vidt tiden det medgifver; utan ock funnit, att bemälde Revisorer i öfrigt handlat i fullkomlig öfverensstämmelse med gifne föreskrifter.

Denna förklaring af Riksdags-Ordningens 68 § är lika ensidig, som stridande emot hvad förut varit iakttaget. Att granska oafslutade Räkenskaper är i sig sjelf oformligt, heldst de, efter afslutandet, komma att undergå ny Revision af andra Revisorer eller Stats-Utskottet.

Att skilja granskningen af Stats-Verkets Förvaltning ifrån den af dess Räkenskaper, hvilar ej heller på någon rigtig grund. De paragrapher af 1812 års Instruction för Rikets Ständers Revisorer, som nu åberopas, till stöd för deras, i anseende till tiden, obegränsade granskningsrätt, innehålla ej någon uttrycklig föreskrift derom. Orden i 2:dra §. "att Revisorerne skola ej allenast ega tillgång till alla *Räkenskaper*, *Protocoll och Handlingar* för de år, till hvilka Revisionen sträcker sig, utan ock ega rätt, att af vederbörande undfå de *upplysningar* och *handlingar*, som de för öfrigt nödige finna," innefatta endast, att Revisorerne må begära och erhålla alla Handlingar, hvilka tjena till upplysning af de 2:ne års Räkenskaper och Förvaltning, som vid hvarje Revision, enligt 1 §. utgöra granskningens föremål, destomera uttryckligen bestämdt till viss tid, som Stats-Contoiret i denna §. ålägges aflemna en Berättelse om Stats-Verkets tillstånd och förvaltning för den tid, som då kommer att revision undergå; hvilket stadgande vore utan allt sammanhang och oförenligt med den tydning nu vill gifvas, om Revisionen skulle kunna utsträckas till hvilken tid som heldst. Den i 3 §. Revisorerne ålagde skyldighet, att anmärka, om de finna något af Rikets Ständer fastställdt anslag vara öfverskridet, bevisar för öfrigt, att fråga är om *afslutade* Räkenskaper; ty eljest blefve det omöjligt att utröna, om anslagen verkligen vore öfverskridna.

Om K:gl. Maj:t vägrat Sitt bifall till nya, beständigt växande, anspråk på vidsträcktare

Revision till både föremål och tid, än som förut egt rum, har det skett, icke för att undandraga allmänna medels förvaltning hvad slags controll som heldst, och ej heller för att misskänna sjelfva grundsatsen, att det ju icke må blifva föremål för gemensamma omsorger, att, på det fullkomligaste, utveckla och i dagen lägga Utslagen af Kongl. Maj:ts och Riksens Ständers gemensamma bemödanden för Statens anseende och Folkets trefnad, uti hvilket syftemål Kongl. Maj:t icke erkänner någon annans företräde; utan af öfvertygelse och särskildt vid detta tillfälle, utaf en af ämnets behandling hos Riksens Ständer påkallad nödvändighet, om erindran deraf, att Grundlagens bokstafliga innehåll är lika bindande för Rikets Ständer, som för Konungen, och att Folkets fri- och rättigheter äro lika tryggade genom upprätthållandet af Konungens constitutionella magt, som genom Riksens Ständers deltagande i Lagstiftning.

Nya former, som utan att medföra någon redbar och väsendtlig nytta, endast skulle förlama Styrelsens gång, borde af Kongl. Maj:t med sorgfällighet undvikas, emedan endast en, på förtroendet grundad, och derefter underhållen öfverensstämmelse emellan Regeringens och den Lagstiftande magtens åtgärder, kan bereda åt Samhället den stadga och varaktighet, åt Medborgaren den säkra trefnad och åt hans krafter den fria utveckling, utom hvilka hvarje rättighet snart inskränker sig till en död bokstaf.

Enligt Regeringsformens 64 §. äro så väl

Rikets ordinarie Statsmedel och Inkomster, som hvad under namn af Extra-Ordinarie Utlagor eller Bevillningar till Stats-Verket af Rikets Ständer anslås, *under* Konungens disposition, att till de af Rikets Ständer pröfvade behof, och efter den upprättade Staten anordnas. Icke destomindre hafva Rikets Ständer nu fattat det beslut, att Tullmedlen skola till Riksgälds-Contoiret levereras.

Som Tullmedlen alltid varit i Riks-Staten uppförde, och likasom de öfrige, under benämning af Bevillning uti 60 §. af Regerings-Formen uppräknade Stats-intrader, uppbäras och förvaltas af Kongl. Maj:t underlydande Verk och Myndigheter, hvaremot den Bevillning Rikets Ständer, vid hvarje Riksdag, sig särskilt åtaga, emottages och redovises omedelbarligen af Rikets Ständers Riksgälds-Contoir, och förenämnde 64 §. af Regerings-Formen står med detta förhållande uti nogaste samband; har Kongl. Maj:t ansett ett så bebeskaffadt beslut, att skilja en af Stats-inkomsterne från den behandling i uppbörd och redovisning, som för alla är föreskrifven, och som för de öfriga af alldeles enahanda natur, det oaktadt skulle fortfara, att iakttagas, vara stridande emot Regerings-Formens bestämda föreskrift, och de för Statsmedlens förvaltning vid 1809 och 1810 årens Riksdag lagde grunder. Det står för öfrigt i motsägelse med hvad Rikets Ständer sjelfve, i afseende på ordningen och ändamålet af Riks-Hufvudbokens upprättande, vid denna Riksdag yttrat, äfvensom med den uppgjorde regleringen af Inkomst-Titlarne och med Stats-slutet.

I sjelfva verket är det icke allenast otjenligt och ändamålslöst, utan kan äfven blifva skadligt. I förra afseendet må erindras, att denna förändring skulle blott mångdubbla liquiderne, samt att det måste anses oformligt, om medel, som äro påräknade, anvisade och oundgänglige för Stats-Verkets utgifter, och hvilka, för sådant ändamål, uppbäras af en administrationsgren, som står i närmaste sammanhang med Stats-Verkets förvaltning på det hela, först skulle derifrån aflevereras till ett Riksens Ständers Verk, som icke har att någon controll på Tull-styrelsens levereringar iakttaga, och intet annat att med dessa medel utföra, än att, så fort de ingå, till ett annat Verk åter inlemna; och i sednare fallet åter förekommer, att då missväxt eller andre inträffande händelser kunna verka, att ordinarie räntor och utskylder icke på rätta tider ingå, men de eventuela inkomsterne deremot, hvaribland Stora Sjö-Tullen är den vigtigaste, kunna på samma tid utfalla med öfverskott, så blir derigenom ett tillfälle, att med det sednare kunna uppehålla en tillfällig brist, under det rådrum lemnas de skattskyldige, att småningom afbörda sina bidrag. I förening med Stats-utgifternas behöriga gång, skulle detta blifva en omöjlighet, om, efter en dylik ziffer-afskärning, som här åsyftas, ovillkorligen blott den förslagsvis påräknade delen af denna Stats-Inkomst skulle levereras till Stats-Contoiret,

och öfverskottet, om något sådant inträffade, genast stadna i Riksgälds-Contoiret.

Då Utslaget på det hela, af öfverskotter och brister, icke kan utrönas och bestämmas förr än andra året efter uppbörden, så saknades i ena fallet, anledning, att utan behörig utredning och verification, dessförinnan af Riksgälds-Contoiret kunna äska fyllandet af möjlig brist, ehuru de couranta utgifterne fordrade det, och för Kongl. Maj:t återstode då blott, att med ytterlig stränghet låta infordra resterne eller att sammankalla Rikets Ständer. Uti det andra fallet åter, eller då Utslaget blefve ett öfverskott, som borde Riksgälds Contoiret tillfalla, så är det af ingen påföljd och ingen vigt, om detta öfverskott, först efter afslutet, komme Riksgälds-Contoiret tillhanda; då detta Verk, med inskränkta och, på allmänna förhållanden, litet verkande föremål, men deremot med ett illimiteradt Creditif på det Riksens Ständers Verk, som, efter deras egna beslut, bestämmer Rörelse-Capitalets qvantitet, ej har något verkligt behof af dessa möjliga öfverskotts-medel, i annan ordning än hittills; äfvensom såfängt ville ådagaläggas, att någon verklig besparing eller förmån, i hvad fall som heldst, häraf skulle blifva en följd.

Att Stats-Contoirets vexelbehof skulle, genom Riksgälds-Contoirets försorg, anskaffas, är för öfrigt en i alla afseenden obehörig omgång, och förslaget derom så mycket mera oväntadt, som Riksgälds-Contoiret numera, genom utländska Skuldens godtgjorda belopp,

icke har någon upphandling af vexlar, för sine egne utgifter, af nöden.

För anslaget af de i 63 §. Regeringsformen omförmälde summor, finnas inga andra villkor föreskrifne, än att den ena skall vara tillgänglig, då Konungen, till Rikets försvar eller andra högst vigtiga och angelägna ändamål, sedan hela Stats-Rådets tankar deröfver blifvit inhemtade, finner den vara oundvikligen nödig; den andra, att ur Riksens Ständers Bank, vid infallande krig, af Konungen lyftas, sedan han Stats-Rådet in pleno hört, och Riksens Ständer sammankallat. Likväl hafva Riksens Ständer, i deras underdåniga Skrifvelse af den 17 November, om dessa 2:ne Creditiver, för det mindres begagnande tillagt ett nytt, förut alldeles okändt, *villkor*, nemligen, att de utomordentliga behof och föremål, i och för hvilka de summor, som deraf tagas, ansetts erforderliga, skola fullständigt uppgifvas, och en summarisk redovisning deröfver upprättas, på det, som orden lyda, Riksens Ständer eller deras Revisorer må jemnväl kunna deraf erhålla en ledning, till vinnande af nödig speciel kännedom om dessa medels användande, i hvarje särskildt fall.

Såsom villkor för sjelfva anslaget, kan Kongl. Maj:t icke erkänna något annat, än det Grundlagens 63 §. innehåller; och hvad åter vidkommer uppgiften af behofven och redovisningen för medlens användande, så är något särskildt stadgande, i detta afseende så mycket mera öfverflödigt, som redovisningen för alla utgifter af denna art, i förening med

Stats-Verkets öfrige Räkenskaper, aldrig varit undandragen Rikets Ständers eller deras Revisorers fullständiga kännedom, hvartill likväl det nu yrkade förbehållet lätteligen kunde gifva en förvillande anledning.

Det är till följe af ofvan anförda skäl, som Kongl. Maj:t härmedelst i Nåder vill förklara Rikets Ständer:

Att Kongl. Maj:t, under närvarande förhållanden, icke medgifver Rikets Ständer eller deras Revisorer någon granskningsrätt öfver andre Cassor och Räkenskaper, än hittills brukligt varit, med tillägg af de, i Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse af den 28 Februarii (såsom motsvarighet för de, af Riksens Ständer, äskade, men uteblefne förtydligade föreskifter för deras Revisorer), uppräknade Tullverkets, Militiæ-Boställs, Krigsmanshus- och Seraphimer-Gillets, från allmänna bidrag härrörande, fonder och räkenskaper:

Att Kongl. Maj:t, med stöd af 68 §:n Riksdags-Ordningens ordagranna lydelse, ej erkänner omfånget för denna granskning lagligen kunna utsträckas, vid hvarje Revision, utöfver 2:ne års afslutade Räkenskaper:

Att Kongl. Maj:t icke kan gilla, och derföre ej, till vederbörandes efterrättelse utfärda, den af Rikets Ständer, i underdånig Skrifvelse af den 10 November föreslagne nya Instruction för deras Revisorer af Stats-verket, men anser Instructionen af den 10 Junii 1812, till sin kraft och verkan, gällande: — Att med ändring af hvad 5 §. af denna Instruction innehåller, att Revisorernes Berättelse om Stats-Verket

skall i Riddarhus-Cancelliets Archiv förseglad förvaras, till nästa Riksdag, för att då till Riksens Ständer aflemnas, Kongl. Maj:t i så måtto vill bifalla Rikets Ständers förslag, i afseende på denna berättelses tryckning och allmängörande, att detta, genom Kongl. Maj:ts Nådiga försorg, kommer att ega rum i förening med de Ämbetsverks svar och förklaringar, emot hvilka Revisorernes anmärkningar blifvit rigtade:

Att Kongl. Maj:t icke medgifver Tullmedlens aflevererings till Riksgälds-Contoiret, såsom en i Dess administrerande myndighet ingripande och för öfrigt till onödig omgång ledande åtgärd; i följd hvaraf Riksgälds-Contoirets uppköp af vexlar, för Stats-Contoirets behof, skulle förfalla;

Och slutligen, att Kongl. Maj:t, i afseende på Creditivernes begagnande och redogörelsen derföre, skall noga iakttaga hvad 63 och 64 §§. Regeringsformen, samt 30 och 68 §§. Riksdags-Ordningen, i detta afseende, föreskrifva, utan medgifvande af sådana villkor och föreskrifter, som deremot kunna vara stridande.

Om hvilket allt Kongl. Maj:t skall låta nödige befallningar till Vederbörande Ämbetsverk, i hvad dem rörer, i Nåder utfärda.

Kongl. Maj:t förblifver Rikets Ständer med all Kongl. Nåd och ynnest städse välbevågen. Datum ut supra.

CARL JOHAN.

G. af Wetterstedt.

N:o 48.

Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Riksens Ständer, angående förklaring öfver 5 §. uti 25 Cap. Rättegångs-Balken samt 4 §. uti 3:dje Capitlet Missgernings-Balken; Gifven Stockholms Slott den 9 Maj 1823.

Uti Skrifvelse af den 12 Februarii innevarande år har Kongl. Maj:ts och Rikets Götha Hof-Rätt i underdånighet hemställt, att, i anseende dertill, att så väl ibland de under Hof-Rätten lydande Under-Domare, som äfven ibland Hof-Rättens Ledamöter skiljaktiga meningar uppstått, dels huruvida mål angående ansvar för den, som kommer drucken i Kyrka eller der Gudstjenst hålles, eller eljest gör der oljud och förargelse, böra underställas Hof-Rättens pröfning, dels ock huruvida, jemte de i Lagen för omförmälde förbryteser utsatte böter af 25 Daler, särskild påföljd borde åläggas för Sabbatsbrott, då förbrytelsen sker å Sön- eller Helgedag, en förklaring öfver Lagens rätta förstånd i dessa ämnen kunde till allmän efterrättelse varda meddeld.

Vid öfvervägande häraf, har Kongl. Maj:t, hvad angår den första frågan eller huruvida Under-Rätts Beslut i mål rörande den förbrytelse, att någon kommer drucken i Kyrka eller der gör oljud och förargelse, böra Hof-Rätts pröfning undersällas, fnnnit, att, enär omförmälde förbrytelse icke är upptagen ibland de uti 25 Cap. 5 §. Rättegångs-Balken uppräknade Underställningsmål, deraf äfven bör följa, att Utslag rörande så beskaffad förbrytelse icke eller skola Hof-Rätts pröfning underställas; och beträffande åter den andra frågan, eller huruvida särskilde Sabbatsbrotts-böter böra åläggas den, som begår nu ifrågavarande förbrytelser, eller skola inbegripas i det större ansvar af 25 Dalers böter, Lagen derföre bestämmer; så har hos Kongl. Maj:t i betraktande kommit, att ett i Lag utsatt mindre ansvar *ej* kan anses inbegripet i det större, utom i det fall, att det större är det högsta, som Lagen bestämmer: att den, som begår brott å Helgedag, är, enligt Lag, skyldig till särskildt ansvar för Sabbatsbrott: att den, som är drucken å Söcknedag under Gudstjenst, är förfallen att böta 25 Daler och att, om den, som beträdes med enahanda förbrytelse å Helgedag, pliktade endast nyssnämnde summa, skulle förbrytaren ej komma att vidkännas något ansvar för Sabbatens ohelgande; och har Kongl. Maj:t på dessa skäl ansett med en rätt tolkning af Lagen öfverensstämma, att särskilde Sabbatsbrottsböter böra tillämpas.

Då likväl vid Domstolarne skiljaktige meningar uppstått i afseende å tillämpningen af Lagen i dessa fall, vill Kongl. Maj:t i Nåder föreslå Riksens Ständer, att en förklaring öfver 5 §. uti 25 Cap. Rättegångs-Balken samt 4 §. uti 3 Cap. Missgernings-Balken må, i enlighet härmed, utfärdas.

De uti Högsta Domstolen och Stats-Rådet,

vid förehafvande af detta ärende, förde Protocoll bifogas och Kongl. Maj:t förblifver Riksens Ständer med all Kongl. Nåd och ynnest städse välbevågen.

CARL JOHAN.

G. Nordenstolpe.

Utdrag af Protocollet öfver Justitiæ-Ärender, hållet på Stockholms Slott d. 9 Maj 1823, inför Hans Maj:t Konungen uti Stats-Rådet,

I Närvaro af:

Hans Excellence, Justitiæ-Stats-Ministern m. m. Herr Grefve *Gyllenborg.*
Hans Excellence, Stats-Ministern för Utrikes Ärenderne m. m. Hr Grefve *von Engeström.*
Hans Excellence, Stats-Rådet m. m. Herr Grefve *Rosenblad.*
Hans Excellence, Stats-Rådet m. m. Herr Grefve *Fleming.*
Hans Excellence, Stats-Rådet m. m. Herr Grefve *Skjöldebrand.*
Hans Excellence, Stats-Rådet m. m. Herr Grefve *Mörner.*

Hans

Hans Excellence, Hof-Cancelleren m. m. Herr Grefve *af Wetterstedt.*
Stats-Rådet m. m. Hr Grefve *Löwenhjelm.*
Justitiæ Råderne: *Torén.*
Mannerstam.
Tillförordnade Justitiæ-Cancelleren, Revisions-Secreteraren *Bergenschöld.*

Tillförordnade Föredraganden, Expeditions-Secreteraren *Nordenstolpe* anmälte i underdånighet:

Götha Hof-Rätts underdåniga skrifvelse af den 12 sistlidne Februarii, hvaruti, under förmälande, att icke allenast olika omdömen hos Domare visat sig, huruvida mål, angående ansvar för den, som kommer drucken i Kyrkan eller der Gudstjenst hålles, eller eljest gör der oljud, böra underställas Hof-Rättens pröfning samt huruvida, jemte de i Lagen för omförmäldte förbrytelser utsatte Tjugufem Dalers böter, särskild påföljd bör åläggas för Sabbatsbrott, då förbrytelsen sker å Söndag eller Helgedag, utan ock ibland Hof-Rättens Ledamöter olika tankar härom uppstått, i underdånighet hemställes, om icke, till vinnande af likhet i domsluten, i nåder måtte lemnas till allmän efterrättelse, förklaring öfver Lagens rätta förstånd i dessa ämnen.

Öfver hvilken underdåniga hemställan Kongl. Maj:t, genom Nådig Remiss den 21 sistlidne Martii, täckts infordra Högste Domstolens underdåniga utlåtande, hvilket nu blifvit afgifvet, deruti Högste Domstolen, på anförda skäl, yttrat: att Utslag, rörande den för-

brytelse att komma drucken i Kyrkan eller der göra oljud och förargelse, icke borde Hof-Rättens pröfning underställas; samt hvad angick frågan, huruvida särskildte Sabbatsbrotts-böter böra åläggas den som begår ifrågastälde förbrytelse eller skola inbegripas i det större ansvar af Tjugufem Dalers böter, Lagen härföre bestämmer, ansåg Högste Domstolen sig böra i underdånighet hemställa, att en förklaring måtte utgå, så att de i 6 §. 3 Cap. Missgernings-Balken föreskrefne böter för Söndagens ohelgande må ådömas den, som begår de i 4 §. nyssnämnde Cap och Balk omtaldte förbrytelser å Sön- och Högtidsdagar.

Hans Excellence Herr Grefven och Justitiæ-Stats-Ministern yttrade sig: "Uti 1:sta puncten af Högste Domstolens utlåtande instämmer jemväl jag, ehuru jag funnit af Kongl. Brefvet den 17 Augusti 1738, att man redan den tiden, endast några år efter den nya Lagens utfärdande, vanligen underställde sådane mål Hof-Rättens pröfning.

Deremot är jag af skiljaktig tanka i den andra frågan eller om de i 6 §. af 3 Capitlet Missg. Balken för Sabbatsbrott utsatte särskilde böter böra tilläggas den i 4 §. af samma Cap. stadgade plikt, enär de der nämnde förbrytelser inträffa på Sön- eller Högtidsdagar. Jag tror det icke för min del. Mina skäl äro:

1:o Att 3 Cap. Missgernings-Balken, hvars rubrique är *om Svordom och Sabbatsbrott* och hvars egentliga föremål är lika med den del af 18 Cap. samma Balk, som handlar angående Kyrkofrid, att stadga en särskild ansvarig-

het för brott, hvilka strida emot helgden af Sabbaten och den allmänna Gudstjensten, har, till vinnande af detta föremål, gjort vissa gradationer i bestraffningen, allt efter desse brotts särskilda beskaffenhet och således i 1 §. stadgat 40 Daler Silfvermynt böter för Eder och svordomar vid Gudstjensten, i 4 §. stadgat 25 Dalers böter för den, som kommer drucken i Kyrka eller der Gudstjenst hålles eller eljest gör der oljud och förargelse, — i 5 §. stadgat 50 Dalers böter för den, som går drucken eller oskriftad till Nattvarden, eller då han af Presten är varnad derifrån, samt ändtligen i 6 §. att den, som begår brott å Sön- eller Högtidsdagar, skall plikta 10 Daler och för gerningen särskildt m. m.

Då desse gradationer blifvit fastställda utan att i 1, 4 och 5 §§. skillnad blifvit gjord om det der nämnde ohelgande af Gudstjensten skett på Söndag eller Söcknedag, och utan anvisning på den 6 §., anser jag Lagen, i den sistnämnde §., hafva endast afseende på, att, för Sabbatens helgd skull, stadga en tillökning i straffet för alla andra brott, som på sådane dagar begås och icke i dessa Capitel nämnas.

2:o Instämmer denna tolkning icke endast med den, som Högste Domstolen i sednare tider flere gånger antagit, utan ock med innehållet af ofvanåberopade 1738 års Kongl. Bref, deraf finnes, att personer som, för begge i 3 Cap. 4 §. Missgernings Balken omtalte förbrytelser, blifvit dömde, pliktat blott 50 Daler Silfvermynt, utan att fråga blifvit väckt om Sabbatsbrotts-böters tilläggning efter 6 §.,

men endast om särskilda fylleri-böter, enligt Kongl. Förordningen den 17 April 1733 borde äga rum.

3:o Att Kongl. Förklaringen af den 23 Martii 1807, 43 §. 16 Momentet innehåller, att, med Gudstjenst, hvarom talas i 3 Cap. 4 §. begripes sjelfva den förrättning, då Församling och vederbörande Prest sammanträdt samt dervid, med bön, sång eller predikan, begå sin andakt; begår åter någon omförmälde förbrytelse i Kyrka vid något annat tillfälle eller då Gudstjenst ej hålles, ligge i tväböte emot hvad Lagen å slika förbrytelser eljest utsätter; har sistnämnde förbrytelse skett å Sön- eller Helgedag, medan Sabbaten ännu är inne, vare dessutom förfallen till böter för Sabbatsbrottet efter 1 §. i detta Capitel.

Detta stadgande synes mig tydligt ådagalägga, att Sabbatsbrotts-böter endast ega rum i sistnämnde händelse, eller då det svårare i 3 Cap. 4 §. utsatte ansvaret för Sabbatens ohelgande ej inträffar.

4:o Att Kongl. Förordningen mot fylleri och dryckenskap af den 24 Augusti 1813, sedan den stadgat ansvar för fylleri i allmänhet och itererade sådane förbrytelser, vidare i 2 §. 3 Mom. väl innehåller, att 3 Cap. 4 §. Missgernings-Balken bör tillämpas dessutom för fylleri i Kyrkan, men ej, att vid sådant tillfälle de i 6 §. af samma Cap. stadgade Sabbatsbrotts-böter skola ega rum.

5:o Att i händelse Sabbatsbrotts-böter borde tilläggas det i 3 Cap. 4 §. Missgernings-Balken utsatte ansvar, sådant äfven borde iaktagas både i anseende till förbrytelser, hvilka äro, på sätt ofvan anfördt är, nämnde i 1, 4, 5 §§. af samma Cap. utan äfven, då Prest för fylleri i tjensten skall, enligt 1813 års Förordning, mista Ämbetet, eller då förbrytelser mot Kyrkofriden under Gudstjenst samt i eller utom Kyrkan ske, som upptages i 18 Cap. Missgernings-Balken och der med hårdare bestraffning belägges, än Lagen eljest för enahanda brott utstakar; men, mig vetterligt, har sådant icke blifvit satt i fråga.

I anseende till detta allt och då efter min tanka, förekommer, att Gudstjenst bör betraktas lika helig, ehvad den hålles på Sabbat eller Söcknedag samt brott mot dess helgd i begge händelserne voro af enahanda beskaffenhet, tillstyrker jag i underdånighet den Förklaring, att de i 6 §. af 3 Cap. Missgernings-Balken särskildt utsatte Sabbatsbrotts-böter icke ega rum vid tillämpning af det i 4 §. samma Cap. stadgade svårare ansvar." — Häruti instämde Stats-Rådets öfrige Ledamöter.

Justitiæ-Rådet *Torén* förklarade sig vara af samma tanka som Hans Excellence Herr Grefven och Justitiæ-Stats-Ministern.

Justitiæ-Rådet *Mannerstam*, som deltagit i Högste Domstolens underdåniga yttrande, åberopade detsamma.

Tillförordnade Justitiæ-Cancelleren instämde så mycket heldre i det slut Hans Excellence Herr Grefven och Justitiæ-Stats-Ministern tillstyrkt, som den föreslagne Lagförklaringen vore i likhet med det sätt, hvarpå tillförordnade Justitiæ-Cancelleren, såsom Domare til-

lämpat Lagen, och den, så vidt han kände, hittills varit allmänt tillämpad.

Kongl. Maj:t täcktes i Nåder bifalla hvad Högste Domstolen i underdånighet härutinnan yttrat och befallte, att, i enlighet dermed, Proposition till Rikets församlade Ständer skulle afgå.

Ex Protocollo

R. von Langenberg.

Transumt af Protocollet öfver Justitiæ-Ärender, hållet uti Kongl. Maj:ts Högste Domstol d. 11 *April* 1823.

Närvarande:

Justitiæ-Råden: *Poppius.*
Blom.
Grefve *Hamilton.*
Friherre *Kurck.*
Noréus.
Petiersson.
Mannerstam.

Tillförordnade Föredraganden, Protocolls-Secreteraren *Nordenstolpe* föredrog i underdånighet:

Götha Hof-Rätts underdåniga Skrifvelse af den 12 sistlidne Februarii, hvaruti, under förmälande, att icke allenast olika omdömen hos Under-Domare visat sig, huruvida mål angående ansvar för den, som kommer drucken i Kyrka eller der Gudstjenst hålles, eller eljest gör der oljud, böra underställas Hof-Rättens pröfning, samt huruvida, jemte de i Lagen för omförmälde förbrytelser utsatte Tjugufem Dalers böter, särskild påföljd bör åläggas för Sabbatsbrott då förbrytelser sker å Söndag eller Helgedag, utan ock ibland Hof-Rättens Ledamöter olika tankar härom uppstått, i underdånighet hemställes, om icke, till vinnande af likhet i Domsluten, i Nåder måtte lemnas till allmän efterrättelse, förklaring öfver Lagens rätta förstånd i dessa ämnen.

Föredraganden anmälte, att vid underdånig föredragning af detta ärende i Stats-Rådet den 21 nästlidne Martii, Kongl. Maj:t täckts i Nåder velat hafva häröfver inhemtat Högsta Domstolens underdåniga utlåtande.

Som den förbrytelse, att komma drucken i Kyrka eller der göra oljud och förargelse, icke finnes ibland de uti 25 Cap. 5 §. Rättegångs-Balken uppräknade underställningsmål; så fann Högsta Domstolen deraf följa, att Utslag rörande berörde förbrytelse icke eller borde Hof-Rättens pröfning underställas.

Hvad åter angick frågan, huruvida särskilde Sabbatsbrotts-böter böra åläggas den, som begår nu ifrågavarande förbrytelse, eller skola innebegripas i det större ansvar af 25 Dalers böter Lagen härföre bestämmer; så ehuru 16 Mom. i 43 puncten af Kongl. Förklaringen den 23 Martii 1807, gåfve anledning dertill, att särskilde Sabbatsbrotts-böter icke borde ega rum, hvilken tolkning, såsom inne-

fattande en lindrigare mening, jemväl blifvit tillämpad; likväl då nu fråga är om en förklaring af sjelfva Lagen, fann Högste Domstolen böra komma i betraktande: att, enligt Lagens grund, det mindre ansvaret icke kan anses inbegripet i det större, utom i det fall att det större är det högsta, som Lagen bestämmer, såsom der den brottslige gjort sig skyldig att mista lifvet eller undergå högsta kroppsstraff, och således icke kan lämpas till förevarande händelse, der förbrytelsen kan med penninge-böter försonas: att den, som begår brott å helgedag, är enligt Lag skyldig till särskildt ansvar för Sabbatsbrott: att den, som är drucken å Söknedag under Gudstjenst, är förfallen att böta 25 Daler: och att, om den, som beträdes med enahanda förbrytelse å Helgedag, pliktade endast nyssnämnde summa, skulle förbrytaren i sådant fall icke komma att vidkännas något ansvar för ohelgande af Sabbaten, som Lagen likväl särskildt bestraffar; Och ansåg Högste Domstolen sig allt derföre böra i underdånighet hemställa, att i öfverensstämmelse härmed en förklaring måtte utgå, så att de i 6 §. 3 Cap. Missgernings-Balken föreskrifne böter för Söndagens ohelgande må ådömmas den som begår de i 4 §. nyssnämnde Capitel och Balk omtalte förbrytelser å Söneller Högtidsdagar.

Ex Protocollo

A. H. Hellman.

N:o 49.

Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Rikets Ständer, om den allmänna Fångvården. Gifven Stockholms Slott den 31 Julii 1823.

Sedan Kongl. Maj:t funnit nödigt förordna en Committé, som hade att föreslå hvilka förbättringar uti Fångvården i allmänhet kunde ega rum, så har bemälde Committé uti afgifvet Betänkande i underdånighet hemställt bland annat, att till förekommande af de våldsamheter och djerfva rymnings-företag, som i synnerhet i senare tider blifvit af fångar föröfvade, Vaktkarl eller fångförare, som har en fånge under sin vård, i den händelse han söker bereda sig tillfälle att rymma och, efter erhållen anmaning, icke afstår ifrån försöket, må lemnas rättighet att skjuta å honom.

Vid öfvervägande af detta vigtiga ämne har hos Kongl. Maj:t i betraktande kommit, hurusom, då erfarenheten visat, det rymningar ofta blifvit verkstälde, ej blott genom föröfvadt våld, utan merendels sålunda, att då fångar varit på arbete under betäckning af en man för 2:ne, eller vid fångtransporter, en person fört fyra à fem fångar, samt en af dem begifvit sig på flykten, bevakningen ej kunnat lemna tillsynen å de öfrige, för att efterspana den flyende, det är af särdeles vigt, att den, som har en fånge under sin vård, då han, å ena sidan, är underkastad ett svårt ansvar, om fången rymmer, å andra sidan, må försättas i

tillfälle, att i alla möjliga fall kunna fullgöra denna sin skyldighet. Hvar och en, ehvad han är för brott redan dömd till ansvar, eller endast tilltalad, som blifvit öfverlemnad i fängsligt förvar, är äfven skyldig att underkasta sig detta tvång, och med allmänna säkerhetens fordran öfverensstämmer, att honom betages tillfälle att undankomma samt begå nya brott, hvilket merändels vid dylika händelser plägar inträffa. Ibland de mest kraftiga medel att förekomma rymningar skulle det onekligen vara, om vaktkarl lemnades rättighet att skjuta å en flyende, och det berodde likväl alltid å fången att undvika eller blottställa sig för detta äfventyr. Lagens stadgande i 29 Cap. 1 §. Missg. Balken, att den, som far efter att fånga den, som lagligen gripas må, slår eller skjuter åt honom eller dem honom värja vilja, och annor kommer i misshugg samt får der död af, och sådant pröfvas emot hans vilja och uppsåt skedt vara, skall endast böta Våda-Bot 20 Daler, synes jemnväl gifva anledning dertill, som skulle Lagstiftarens mening hafva varit, att den rättighet för vaktkarl, hvarom nu är fråga, vore honom medgifven, ehuru sådant i Lagen icke är bestämdt uttryckt. Med rättigheten för vaktkarl att skjuta å fånge, som vill rymma, kan äfven förenas en menskligare behandling för fångar i afseende å deras fängslande, än eljest till förekommande af rymning kan vara af nöden. Kongl. Maj:t har dessutom föreställt sig, att begagnandet af rättigheten att skjuta, alltför sällan bör komma i fråga, utan att blotta kännedomen derom, att denna

rättighet är vaktkarl lemnad, ofta skall afhålla från rymnings-försök. Skulle åter missbruk någon gång inträffa, böra de dock icke vara mera att befara, än af den tillåtelse Allmänna Lagen redan lemnar, då våld eller motvärn sker; och om en fånge, med kännedom af den menliga följd, som för honom kan uppstå då han rymmer, derunder komme att förlora lifvet, synes i allmänhet den enskilda säkerheten derigenom vara vida mindre blottställd, än att fredliga Medborgare försättas i oro och bekymmer för den rymde missgerningsmannens ytterligare öfverdåd och våldsamheter; om förekommande hvaraf Lagstiftaren bör vara lika sorgfällig, som att dem bestraffa.

Det är på alla dessa förenade skäl, som Kongl. Maj:t härmed i Nåder föreslår Riksens Ständer, att en förordning må utfärdas, hvarigenom stadgas, att den vaktkarl, eller fångförare, som har en fånge under sin vård, må ega att skjuta å honom, derest han på flykten sig begifver och efter 2:ne anrop icke afstår ifrån försöket; dock bör fången bevisligen förut vara om äfventyret underrättad, och så vidt ske kan, skottet rigtas å sådane delar af kroppen, att fången icke skadas till lifvet; men om sådant sker, skall undersökning om händelsen af behörig Domstol verkställas, samt dervid noga utredas alla omständigheter; finnes då vaktkarl eller fångförare hafva i oträngd måtto skottet aflossat, kommer han att efter allmän Lag straffas; börandes detta stadgande äfven gälla för Militaire-poster, hvilka

äro satte att inom eller utom fängelser, inom en viss krets bevaka fångar.

De uti Högsta Domstolen och Stats-Rådet vid förehafvande af denna fråga förde Protocoll bifogas *); och Kongl. Maj:t förblifver Riksens Ständer med all K:gl. Nåd och Ynnest städse välbevågen.

CARL JOHAN.

G. Nordenstolpe.

---

*) De nämnda Protocolls-Utdragen kunna icke meddelas, emedan de icke kommit Expeditions-Utskottet tillhanda. För öfrigt, då ingen föreskrift är gifven, huru de Kongl. Propositioner, dem det åligger Expeditions-Utskottet att trycka, skola blifva för Utskottet tillgänglige, utan Utskottets Tjenstemän måste använda sina privata relationer för att, från än det ena, än det andra Ståndets Cancelli få låna dessa Propositioner, äro allehanda felaktigheter i Redactionen af den Samling till hvilka de böra höra, lika så möjliga (ja nästan oundvikliga), som det vore obilligt att lägga dem Expeditions-Utskottet eller dess Tjenstemän till last.

Register

till

Första Samlingen

af

Bihang till Samtlige Riks-Ståndens Protocoll,

innehållande

Kongl. Maj:ts Nådiga Propositioner.

A.

Adresse, Tacksägelse, kan af Kongl. Maj:t ej emottagas. I. S. 160—163.
Afraden. Se Räntor, Ordinarie.
Alun-Tionde. I. S. 836.
Anhållande af Förbrytare i Sverige eller Norrige, som afvika till det andra Riket. I. Sid. 681—692.
Arbets- och Correctionshus, om inrättande af ett allmänt. II. S. 103—105.
Committerades underdåniga skrifvelse. II. S. 105—134.
Utdrag ur Protocollet, med Bilaga. II. S. 135—140.
Arrenden af Kongsgårdar. I. S. 234, 835.

B.

Barmhertighets-Verk. Anstalter i afseende på dem. I. S. 17, 18.
Beklädnadsmedel. I. S. 839.
Beredning, allmänna ärenders. Se Skrifvelse om Rikets Styrelseverk.
Bergshandteringen. Anstalter med afsende derå. I. S. 29—32.

Besparingarne, om, från 1816 till 1820. I. S. 819.
Bibliotheks-Byggnaden, om fullbordande af, i Upsala. II. S. 3—6.
Bomullsväfnader, utländska, förbudna, inhemska fullkomnade. I. S. 58.
Boskapspenningar af Stockholms Stad. I. S. 835.
Botanik, Svensk. Understöd för dess utgifning. I. S. 13.
Brännvins-Bränningsafgift. I. S. 842.
Bytesverket, till ända bragt. I. S. 37.
Båk- och Lotsafgift. I. S. 840.
Båtsmans-Vacance-afgift. I. S. 839.

C.

Canal-Byggnad, Götha, befordrad. I. S. 59, 60.
Om ytterligare anslag till dess befordran. I. S. 665—673.
—— Hjelmare, och Slussverk, nybyggdt. I. S. 61.
Om vidare Bidrag till befordran af deras ombyggnad. I. S. 692—702.
—— Strömsholms och Söderteljes. Reglor och Taxa för fart på dem. I. S. 61.
Cassern å Skeppsholmen, hyra för. I. S. 841.
Cassor, om granskning af Räkenskaperne för de under Krigs-Collegium och Seraphimer-Ordens Gillet ställde. I. S. 479—484.
—— af allmänna. II. S. 157—173.
Cavalleri-Regementernes Häst-Vacance Spannmål. I. S. 838.
Chartæ-Sigillatæ Recognition. I. S. 837.
—— medel. I. S. 842.
Clerici, se Hufvud-Titeln, fjerde.
Convoy-Commissariatet, om fortfarande af det detsamma beviljade Creditif. I. S. 263—265.
—— Ersättning af, för Turk. Beskickningens halfva afgift. I. S. 840.
Contoir, ett Handels- Låne- må inrättas i Götheborg. I. S. 439—443.
Controll-Stämpel-medel. I. S. 839.

D.

Dahlby, Allmogens Dagsverksskyldighet till Kungsgården. I. S. 184—191.
Djekne-Penningar. I. S. 837.
Djur-Läkare i Ångermanland, underd. Skrifvelse till Hans Kongl. Maj:t derom. I. S. 477, 478.
Drucken, om den som kommer i Kyrkan. Se Missg. Balken 4 §. 3 Cap.
Dylta Svafvelbruks-Tionde. I. S. 836.
Dödsfalls-besparingsmedel. I. S. 838.

E.

Evangelii-Bok, om Förslag till en ny. II. S. 143—146.
Extra Grufvuhjelpen, om upphörande af. I. S. 319, 320.

F.

Fattigvård, Betänkande derom. I. S. 73—124.
Hof-Pred. Ruus särskildta Mening. I. S. 125, 126.
Förslag till Stadga. I. S. 126—158.
Flyinge, se Dahlby.
Fyrings-Medel, Danska. I. S. 840.
Fångvården, om allmänna. II. S. 185—188.

H.

Hammarskatts-Jern. I. S. 836.
Handeln, underlåttad. I. S. 63—70.
Handtverkares Gerningsören. I. S. 837.
Hemman, Kronans förpantade. I. S. 170—176.
Hof-Rätten öfver Skåne och Blekinge, om tiden för bevakande af mål, som der anhängige göras. I. S. 716—726.
—— Rätternes aflöning, Fond till I. S. 840.

I.

Jern- och Metallförädling uppmuntrad. I. S. 59.
Indragnings-Staten, Allmänna. I. S. 800—802. 856—858.

Inkomst-Titlarne, Om. I. S. 832.
Instructionen, om, för Riksens Ständers Revisorer. Se Cassor, om granskning af allmänna.
Interesse-medel. I. S. 841.
Jordbrukare, som genom Frost förlora Grödan, om anslag till understöd för dem. I. S. 266.

K.

Kalkugns-afgift på Gothland. I. S. 836.
Kammar-Collegium, satt på 2 Divisioner. I. S. 36.
— Rättens aflöning, Fond till I. S. 841.
— — Observations-medel. I. S. 841.
Kneckte-Rotefrihetsmedel. I. S. 838.
Konsterne, fria. Se Hufvud-Titteln, femte.
Koppar-Ränta. I. S. 835.
—— Tull, Avesta. I. S. 836.
Krigsmagten, anstalter i afseende på den. I. S. 39—52.
Kron-Prinsen, H. K. H. må, under Konungens resor åt Norrige, utnämnas till Ordförande i Regeringen. I. S. 338—341.
Krono-Tionden. Se Räntan, Ordinarie.
Krut-försäljningsmedel. I. S. 839.
Kungsgårdars försäljande under Skattemanna rätt. I. S. 159—168.

L.

Lagmans-Räntan. I. S. 837.
Landthushållningens uppkomst. Anstalter dertill. I. S. 21—29.
Linodling befrämjad. Sid. 57.
Lots- och Bäkinrättningar, Författningar om dem. I. S. 52, 53.
Lotteri, om, till fast Egendoms försäljande. II. S. 29—77.
Högste Domstolens Prrotocoll. II. S. 34—52.
D:o D:o D:o II. S. 61—64.
Lag-Committéens Protocoll. II. S. 53—58.
Protocoll i Ståts-Rådet II. S. 59—61.

Lurendrägeri

Lurendrägeri och Tullförsnillning, Förslag till Författning deremot. I. S. 726—768.
Låne-Understöd för Städerne Norrköping och Borås. I. S. 673—677.
Läkare-Vård. Vidtagne Anstalter derför. I. S. 13—16.
—— Provincial, anslag å Stat för en särskild i Herjeådalen. I. S. 259, 260.
Läns-Styrelsen. Författningar med afseende derpå. I. S. 34, 35.
Läro-Verken. Se Hufvud-Titteln, fjerde.
Löfås Silfververk, proponeras att fortfara. I. S. 209—215.

M.

Magazins-Allmänna, Inrättningens åtgärder. I. S. 55—57.
Majestäts-Brott, straffet derför, bestämdt i 5 Cap. 1 §. Missg. Balk. må förmildras. I. S. 660—
Mantals-Penningar. I. S. 836.
Militiæ-Boställs-Räntor, indragne och besparde. I. S. 838.
Minnesvård öfver Pr. Carl August föranstaltad. Sid. 39.
Missgernings-Balken, om ändring af 2 §. 45 Cap. uti. Se Utsöknings-Balk. 8 § 1 Cap.
—— af 4 §., 3 Cap. II. S. 174—176.
Utdrag af Ståts-Rådets Protocoll. II. S. 176—182.
Utdrag af Protocollet hållet i Kongl. Maj:ts Högste Domstol. II. S. 182—184.
Mått, Mål och Vigt, ny Författning om. I. S. 267—269.
Kongl. Vetenskaps-Akademiens Betänkande. I. S. 269—

N.

Nummer-Lotteri-medel. I. S. 839.
Nämndemän, föreslagen ändring af Stadgandet 1 Cap. 1 & 10 §§. Rätteg. B. om Val af dem. I. S. 705—716.
Näringsfrihet, förberedelser dertill. I. S. 63.
Hemställan derom. I. S. 443—446.

Offentlighet, om, vid Ståndens öfverläggningar. I. S. 781—785.
Officers-Boställen, se Kungsgårdars försäljande.
Opinions-Nämnden, om upphäfvande af. Se Regeringsformen, 103 §.

P.

Penninge-Verk, Rikets, uppmaning till dess reglerande. I. S. 343—347.
Finance-Committéens Betänkande derom. I. S. 347—422.
Särskildt yttrande af Grefve von Schwerin. I. S. 422—439.
Pensions-Staterne. Se Hufvud-Titeln, Sjunde.
Post-medel. I. S. 842.
Post-Verket, anstalter i afseende derå. I. S. 70, 71.

Q.

Qvarantaines Inrättning på Känsö. I. S. 70.

R.

Ratificationer å det emellan H. K. H. Kron-Prinsen och H. K. H. Prinsessan af Leuchtenberg afslutade Giftermåls-Contract, om utvexling af I. S. 321—324.
Recognitions-Skogar, om. I. S. 324—
Regeringsformen, om upphäfvandet af 103 §. II. S. 148—156.
Religionens helgd. Anstalter i det afseendet. I. S. 4—6.
Riksdags-Ordningen, om upphäfvande af 64 §. Se Regeringsformen.
Riks-Staten för år 1821. I. S. 820—825.
—— för år 1822. I. S. 825—831.
Rote-Vacance-afgift, Skånska Infanteri-Regementernes. I. S. 838.
—— af Bergslagerne i Nerike. I. S. 838.
Roteringen, extra, förslag till jemkning af den. I. Sid. 702—705.

Räkenskapen, om, för 1821. I. S. 819.
Räntan, Ordinarie. I. S. 832—834.
Rättegångs-Balken, angående förklaring öfver 5 §. 25 Cap. Se Missg. Balk. 4 §. 3 Cap.
Rättvisans skipande. Anstalter i afseende derpå. I. S. 18—21. Sid. 33.
Röster, om upphörande af Konungens 2:ne i Högsta Domstolen. II. S. 6—17.

S.

Sabbatsbrott, se 5 §., i 25 Cap. Rätteg. B. och 4 §., i 3 Cap. Missg. B.
Sakören, Krono. I. S. 837.
Saltpetter-Gärden, om nedsättning af den årliga. I. S. 677—681.
Schlegelske Köpegodsen. I. S. 193—200.
Schäfferier befordrade. I. S. 57.
Silluppköpare-afgift. I. S. 839.
Skogar, Krono-, om, i Riket. I. S. 447—464.
Skogsmål, Recognitions. Deras Behandling. I. S. 37.
Spannmål, Arrende, af Kungsgårdar &c. må erläggas in Natura. I. S. 215—219.
—— om anslag till uppköp af, till understöd i händelse af Missväxt. II. S. 140—143.
Spar-Banker, inrättade. I. S. 71.
Stats-Inkomster, om utslaget af 1821 års. I. S. 831, 832.
Statistiska uppgifter. Anstalter till deras vinnande. I. S. 35, 36.
Stats-Verkets tillstånd. I. S. 53—55.
—— och Behof, Proposition om. I. S. 787—804.
Stats-Contoirets underdåniga skrifvelse derom. I. S. 804—
Stenkolsgrufvorne vid Höganäs understödde I. S. 59.
Stiftelser, milda. Se Hufvud-Titeln sjette.
Strömmings- och Sillfisket uppmuntradt. I. S. 58.
Strömrensningar, befordrade. I. S. 61, 62.
Stubbören i Vesterbotten. I. S. 835.
Stuterier, Författningar om dem.

Styrelse-Verk, ny organisation af dem, förberedelser dertill. I. S. 37—39.
Skrifvelse derom. I. S. 485—492.
Committerades Betänkande derom. I. S. 492—660.

T.

Tionde- Silfver af Sala silfververk. I. S. 834.
Titeln, Hufvud, Första: Hof- och Slotts-Staterna. I. S. 789, 790 I. S. 843—846.
—— Andra: Civile- och Lands-Staterne. I. S. 790 795. 846—849.
—— Tredje: Militaire- och Försvars-Verken. I. S. 795—804. 849—851.
—— Fjerde: Clereci- och Läro-Verken. I. S. 804, 805. 851—852.
—— Femte: de fria Konsterne. I. S. 805—852.
—— Sjette: milda Stiftelser. I. S. 806—852.
—— Sjunde: Pensions-Staterne. I. S. 806. 852, 853.
—— Åttonde: Allmänna och Extra Utgifter. I. S. 806—809. 853—854.
—— Nionde: Åkerbrukets, Handelns och Näringarnes befrämjande. I. S. 809, 810. 854—856.
Tre-Skillings Afgiften. Fortfarande af den. I. S. 133—240.
Seraphimer-Ordens Gillets Berättelse. I. S. 241—258.
Trippiske Köpegodsen. I. S. 201—208.
Tull, Sjö- medel. I. S. 841, 842.
— Landt- ersättning. I. S. 842.
Tullförsnillning, se Lurendrägeri.
Tullverkets Räkenskaper. Se Cassor.
— medlens öfverlätande till Riksgälds-Contoiret, om. Se Cassor, om granskning af allmänna.

U.

Uppfostrings-Verket. Anstalter i afseende derpå. I. S. 6—13.

Utgifter, Allmänna och extra. Se Hufvud-Titeln, Åttonde.
Utskott, ett hemligt, äskas af Konungen. I. S. 342, 343.
—— särskildt. Se skrifvelse om Rikets Styrelse-Verk.
Utsöknings-Balken, om upphäfvande af 8 §. 1 Cap. uti. II. S. 78—102.

V.

Vedtillförsel från Norra Landskaperne, uppmuntrad. I. S. 62.
Veterinair-Inrättning i Hufvudstaden, om anslag till den. I. S. 465—475.
Committéens årsberättelse. I. S. 475—477.
Veterinair-Schola inrättad i Stockholm. I. S. 17.

W.

Wattenverk, föreslagen ny Stadga i afseende på dem. I. S. 225—233.
Excellencen Gr. Gyllenborgs Reservation till Protocollet. I. S. 220, 221.
Konungens Nådiga Proposition om en sådan stadga. II. S. 221—224.
Wägarbeten, utförda. I. S. 63.

Y.

Ylleväfnader uppmuntrade. I. S. 57.

Z.

Zoologi, Svensk. Understöd för dess utgifning. I. S. 13.

Å.

Åkerbrukets befrämjande. Se Hufvud-Titeln, Nionde.

Ö.

Öfverskotterne, om, från 1816 till 1820. I. S. 816—819.
Öland, provisoriska Läne-Styrelsen på. I. S. 177—282.

Rättelser

Till första Bandet.

Sid.	rad.		står:	läs:
12.	6.		Skriftes-	Skiftes-
40.	27.		Rikes	Rikets.
—	28.		communaicatio-	communicatio-
47.	12.		qvarje hvar-	hvarje qvar-
78.	19.		voro	vore
114.	2.		försörja, sig	försörja sig.
163.	5.		skötas förvaltas	skötas och förvaltas.
185.	4.		uppphöra	upphöra.
208.	25.		förantalta	föranstalta.
214.	4.		Collegie	Collegii.
217.	8.		likket	likhet.
232.	3 fr. slut.		olägen.	olägenhet.
233.	5.		före	föra.
321.	Sista		densemma	densamma.
337.	2 fr. slut.		nytta varit	nytta de varit.
705.	14.		P. G.	B. C.
718.	8.		förordnande	förordnade.
787.	17.		ratsUtskottet	StatsUtskottet.
796.	14.		HufvudTittelns	HufvudTitteln.
796.	12.	Orden.	*Kunna Rikets* - - -	*öfverlemna*, gå bort.
802.	4.		af den beklådnad	beklådnad.
809.	16.		följd af i	i följd af.
—	20.		utgöra	utgöras.
813.	12.		förbindelser uppfyllandet.	förbindelsers uppfyllande.
836.	20.		fölsäljning	försäljning.